

DATED
NEWS
DELIVER BY
SATURDAY
MAY 30

LAIKS

WEEKLY NEWS
PERIODICAL
POSTAGE PAID
ST PETERSBURG, FL
AND ADDITIONAL
MAILING OFFICE
(USPS 301-500)
ISSN 1089-8832

«LAIKS» IS PUBLISHED SINCE 1949 // «LAIKS» IZNĀK NO 1949. GADA

Published 48 times per year except the first week in January, the first week of May, the last week in June, the last week in December

Published weekly by: Latvian Newspaper «Laiks», Inc., 6145 SUN BLVD Apt. 203, ST PETERSBURG, FL 33715

POSTMASTER: Send address change to: «Laiks», 50 Sternberger Ave Unit 5, Long Branch, NJ 07740

E-mail: LaiksDSR@aol.com

Lasiet tīmeklī!
www.laiks.us

Volume LXXI Nr. 20 (595)

2020. gada 30. maijs – 5. jūnijs

Trīs jauni Goda doktori Stradiņa universitātē

šīs fakultātes docētājiem. Vaira Viķe-Freiberga darbojas Eiropas Arlietu padomē (*European Council of Foreign Relations*) un atbalsta *European Foreign Policy Scorecard* veidošanu. Izdevuma tapšanā vairāku gadu garumā ir piedalījušies daudzi RSU Eiropas studiju fakultātes docētāji un studenti. Vaira Viķe-Freiberga veicinājusi arī RSU Eiropas studiju fakultātes docētāju un

Valsts prezidentei (1999–2007) **Vairai Viķei-Freibergai** RSU Goda doktora nosaukums piešķirts par ilggadēju atbalstu Latvijas izglītībai un zinātnei starptautiskā mērogā, kā arī par atbalstu RSU sociālo zinātņu docētāju un studējošo profesionālajā izaugsmē, tostarp sekmējot starptautiski nozīmīgu pētniecību par reģionālajām un starptautiskajām attiecībām.

Vaira Viķe-Freiberga ir aicinājusi, lai Latvija kļūst starptautiski pamanāma ar savu cilvēku spožajiem prātiem un spējām. Sekojot šim aicinājumam, RSU pirms piecpadsmit gadiem izvēlējās attīstības ceļu, kas vērsts uz Rietumeiropu un tās vērtībām. RSU sāka daudz plašāk piedāvāt savu izglītību starptautiskā mērogā, un šodien tā kļuvusi par augstskolu ar vislielāko ārvalstu studentu skaitu Baltijas valstīs.

Vaira Viķe-Freiberga ir teikusi: jebkuŗa izglītība, kas iegūta, lai cik speciālizēta tā būtu, sniedz cilvēkam arī vispārējās mākas pašdisciplinā, mērķtiecībā, gribasspēkā, darba spējās. Tās ir īpašības, kas raksturo autonomu personu, kuŗa spēj uzņemties atbildību un patstāvīgi pieņemt lēmumus. Šo pieeju izglītībai – sagatavot atbildīgas un daudzpusīgas personas – vienmēr ir istenojusi arī RSU. Plaša sadarbība bijušajai Valsts prezidentei ir izveidojusies ar RSU Eiropas studiju fakultāti – ar dekānu prof. Andri Sprūdu un docētāju Mārtiņu Dauguli, kā arī citiem

studentu pieredzes apmaiņu dažādās starptautiski nozīmīgās konferencēs un foromos. Turklāt eksprezidente ir dibinājusi savā vārdā nosauktu stipendiju Vitolu fondā, ik gadu atbalstot trīs studentus. Šogad stipendiātu vidū ir RSU Eiropas studiju fakultātes programmas „Politika un politiskā komunikācija” studente Evija Blumberga.

Mecenātam **Vilim Vitlam** RSU Goda doktora nosaukums piešķirts par ilggadēju un nesavtīgu devumu RSU studējošo profesionālajā izaugsmē un attīstībā.

2002. gada 4. aprīlī tika dibināts Vitolu fonds. Tā mērķis ir stipendiju veidā palīdzēt spējīgiem, centīgiem, bet maznodrošinātiem jauniešiem studēt Latvijas augstskolās. Vitolu ģimenes iniciatīva par atbalsta fondu radīja atsauksmi daudzu citu cilvēku sirdīs, kas piebiedrojās un uzticēja savas stipendijas administrēt Vitolu fondam. Pašlaik Vitolu fonda ideju

atbalsta vairāk nekā 200 ziedotāju. Pateicoties fonda atbalstam, ik gadu stipendijas saņem un studijas RSU 1. kursā sāk aptuveni 40 jauniešu, bet kopumā fonda stipendijas katru gadu saņem ap 150 RSU studentu. Jaunieši stipendiju saņem līdz pat augstskolas absolvēšanai. Fonds nodrošina īpašas stipendijas arī rezidentūrā studējošajiem. 18 gadu laikā Vitolu fonds izskolojis gandrīz 500 RSU studentu, izmaksājot stipendijās vairāk nekā pusmiljonu eiro.

1987. gadā latviešu izcelsmes pediatre no ASV **Zaiga Alksne-Philips** Latvijā viesojās pirmo reizi. Kopš tās reizes viņa nesavtīgi organizējusi palīdzību Latvijas bērniem un medicīnas iestādēm, stāstījusi ārstiem par

savu bērnu ārstēšanas pieredzi un konsultējusi mazos pacientus. RSU Medicīnas fakultātes Pediatrijas katedras darbiniekiem ilgstoši ir sirsnīgas un profesionālas attiecības ar ārsti **Zaigu Alksni-Philips**.

Zaigai Alksnei-Philips RSU Goda doktora nosaukums piešķirts par ilggadēju un nesavtīgu devumu RSU studējošo profesionālajā izaugsmē un attīstībā, vairāku gadu garumā atbalstot izglītību, starptautisko pieredzes apmaiņu un pētniecību pediatrijā.

Katedras darbinieki tiek ar viņu katru gadu, apmainoties ar informāciju pediatrijā un apspriežot bērnu veselības aprūpes jautājumus, un ir saņēmusi dāvinājumā grāmatas u.c. speciālo literatūru. Īpaši augsti vērtējams ir Zaigas Alksnes-Philips ieguldījums pediatru apmācībā gan ASV, gan Latvijā. 2010. gadā Zaiga Alksne-Philips Vitolu fondā dibināja savā vārdā nosauktu stipendiju, lai atbalstītu topošos pediatrus. Izskolotas divas studentes – Indra Stureniece un Simona Paule. Abas jaunās ārstes jau guvušas starptautisku atzinību. Pašlaik stipendiju saņem Mareks Marčuks.

RSU piešķir
Goda doktora
nosaukumus

Rīgas Stradiņa universitāte (RSU) Goda doktora (*Doctor Honoris Causa*) nosaukumu piešķir kopš 1990. gada 26. jūnija, kad universitātes Zinātņu padome pieņēma šādu lēmumu. Goda doktora nosaukumu piešķir universitātes Senāts par izciliem sasniegumiem un nozīmīgu ieguldījumu Latvijas un RSU attīstībā.

19. maijā, Rīgas Stradiņa universitātes Senāts nolēma RSU Goda doktora nosaukumu (*Doctor Honoris Causa*) piešķirt bijušajai Valsts prezidentei (1999–2007) **Vairai Viķei-Freibergai**, Vitolu fonda padomes priekšsēdim, mecenātam **Vilim Vitlam** un Vitolu fonda stipendijas izveidotājai, pediatrei **Zaigai Alksnei-Philips**. Goda doktoru inaugurācija notiks RSU 70 gadu jubilejai veltītajā Senāta svinīgajā sēdē 2021. gada 24. martā.

Redakcija no sirds sveic cienījamos Goda doktorus! Lai pietiek dzīvesspara vēl ilgi kalpot Latvijas zinātnei un izglītībai!

Pārdomas
un vērojumi
pandēmijas laikā
3. un 6. lpp.

Daugavas Vanagi
jaunajos laikos
8. lpp.

Latvija dienu
ritējumā
9.–10. lpp.

Franka Gordona
un Kārļa Streipa
komentāri
11. lpp.

Kā (ne)svinēsim
operas „Baņuta”
simtgadi?
12.–13. lpp.

Ata Lejiņa
atgriešanās
14. lpp.

Juris Ulmanis
aicina
Zemessargos
16. lpp.

Latvian newspaper
LAIKS

Frequency: WKLY EXC 1ST WK - JAN, 1ST WK - MAY,
LAST WK - JUN; LAST WK - DEC

Latviešu nedēļas laikraksts

Iznāk sestdienās, 48 reizes gadā
Abonēšanas maksa ASV dolāros:
3 mēn. US \$ 50.00
6 mēn. US \$ 100.00

Redakcija Rīgā, Ģertrūdes ielā 27, Rīga, LV-1011, Latvija.
Tālr.: +371 67326761, fakss: +371 67326784
e-pasts - redakcija@laiks.us
mājaslapa - www.laiks.us

Redaktore: Ligita Kovtuna
mob. tālr.: +371 29439423. e-pasts: ligita@laiks.us

**Par REKLĀMU un SLUDINĀJUMIEM,
kas iesniegti LATVIJĀ, maksājumi notiek EURO.**

Neizlietotus manuskriptus un fotoattēlus redakcija neuzglabā.
Redakcijai ir tiesības iesūtītos materiālus izmantot arī saīsinātus.

Laikrakstā iespējams, ar autora vārdu vai iniciāļiem
parakstītajos rakstos izteiktās domas ar redakcijas viedokli
par šādu jautājumu var arī nesaskanēt.

Par reklāmas vai sludinājuma saturu atbild reklamdevējs.

Sarīkojumu un dievkalpojumu ziņas sūtīt Inesei Zaķis
e-pasts: rigaven@aol.com

**Par REKLĀMU un SLUDINĀJUMIEM,
kas iesniegti ASV, maksājumi notiek ASV dolāros.**

Sēru sludinājumus un adresu maiņas sūtiet pēc adreses
50 Sternberger Ave Unit 5, Long Branch, NJ 07740
e-pasts: LaiksDSR@aol.com

Ja vēlaties saņemt vairāk informācijas par avīzi,
lūdzu, zvaniet LAIKA ASV tālr.: 727 385-4256

Atsauksimies Helgas Merits aicinājumam!

Helga Merits ir igauņu izcelsmes dokumentālo filmu producete, kuņas filma "The Story of the Baltic University" (2015) ar labu atsauksmi tika rādīta ASV, Kanadā, Latvijā un citur. Tā stāsta par izcilo universitāti, ko dibināja bēgļu nometnē 1946. gadā profesori no Rīgas, Viļņas un Tallinas.

H. Merits interešu lokā ir Baltijas valstu iedzīvotāju likteņi, kas spilgti parādīti arī citās viņas filmās – "Class of 1943: remember us when we are gone" (2012) stāsta par 1943. gadā vācu armijā iesauktiem igauņu puīšiem un viņu likteņiem; filmā "Coming Home Soon: The refugee children of Geislingen" (2018) atspoguļoti DP igauņu bērni un viņu dzīve pēckara Vācijā.

Helga Merits ir sākusi vākt materiālus savai jaunajai filmai par baltiešu bēgļu dzīvi Nūdžersijā, *Seabrook Farms*, kas bija pirmā lielā dārzenū lauksaimniecība Amerikā, kur līdz ar nule no ieslodzījuma izlaistiem japāņiem vergojuši arī baltieši.

In 2014 the Latvian Foundation awarded a grant to film producer Helga Merits to produce her documentary "The Baltic University".

Helga Merits has just started her research into a new documentary film about the Baltic refugees who worked at Seabrook Farms in New Jersey. The film requires additional research, and we hope you can help.

Seabrook Farms

In the twentieth century there were many people who were seeking refuge in the United States, and especially after the Second World War, there were large numbers of people looking for a new home. Sponsors in the US were offering a place to work, and though this was the opportunity people were waiting and craving for, there was often a very thin line between making use and abuse of people.

Seabrook Farms, one of the largest vegetable factories in the US, was one of the places where refugees could go. Though the

largest group of workers consisted of over 2,000 Japanese Americans who had been interned during the first years of the war and had been looking for a new place to live, after the war people from many countries in Europe came to Seabrook Farms. It became a global village. Amongst them were some 900

Latvian or Estonian community, their cultural life, help to overcome the difficult wartime and first post-war years? Did it create a safe environment, an environment where the parents could feel at home, despite being so far away from it? Did this in fact make it easier for the children to integrate in the American society?

Estonians and 200 Latvians who at one time came and lived there.

The housing was poor, the working conditions were hard: shifts of twelve hours six days a week and a change of shift every fortnight. Parents took different shifts and hardly met one another and were overworked and overworked. Nonetheless the children had a good time growing up with children of different nationalities. At the same time, they were still embedded in their own culture, as there were choirs, theatre, language lessons, scouts and religious services.

What can we learn from the Seabrook Farms history, where so many different nationalities and cultures all were working in the same plant, sharing the same living quarters and living conditions? How did the different communities live together, what did they share? In what way did the

These questions are interesting from a historical point of view and important regarding the numbers of refugees now in Europe and elsewhere.

Merits is looking for anyone who has letters, diaries, written essays that would help her to shed light on the position of the parents and their children and life on the Farm.

She is also looking for pictures, footage or stories, or to people who are willing to talk about their own memories. If you know of anyone, please let her know.

She can be reached either by mail:
Helga Merits
Tollensstraat 62
1053 RW Amsterdam, The Netherlands
e-mail: hmerits@xs4all.nl
In the United States, for more information contact:
Dace Kezbers (773-919-3936)
e-mail: itsdace@gmail.com

LAIKS

50 Sternberger Ave Unit 5,
Long Branch, NJ 07740
laiksdsl@aol.com
www.laiks.us

Lūdzu, maksāt ASV dolāros uz «Laiks» Inc. vārda
Abonējiet laikrakstu LAIKS, neizejot no mājām – lietojiet
[www.laiks.us!](http://www.laiks.us)

«LAIKA» abonements maksā: 3 mēnešiem.....ASV \$50.00
6 mēnešiem.....ASV \$100.00

FLORIDAS IEDZĪVOTĀJU IEVĒRĪBAI! Lūdzu pievienojiet
7% Floridas nodokli par laikraksta abonēšanu!

Laiks pa gaisa pastu Amerikā 3 mēneši \$69.00
6 mēneši \$138.00
Laiks pa gaisa pastu Latvijā 3 mēneši \$69.00
6 mēneši \$138.00
Laiks pa gaisa pastu Kanadā 3 mēneši \$75.00
6 mēneši \$150.00
Laiks pa gaisa pastu citur ārzemēs 3 mēneši \$93.00
6 mēneši \$186.00

Ārpus ASV LAIKU var pasūtīt tikai pa gaisa pastu.

Uzvārds, vārds: _____

Adrese: _____

zip: _____

IZSTĀDE LATVIJĀ

Rīgā, tās vēsturiskajā Jūgenstila centrā
Alberta ielā 4 mākslas galerijā "ART PLATZ"
no 2020.gada 26.marta līdz 22.jūnijam atvērta mākslinieka
JĀŅA KRIŠĀNA pastelglezniecības izstāde,
kas veltīta viņa iedvesmas un radošā darba atbalstītājas –
mīļotās sievas Skaidrītes piemiņai.

ART PLATZ/ Alberta street 4-9,
Rīga LV-1010/+371 20029002
e-mail artplatz.office@gmail.com

Galerijas darba laiki: trešdien-svētdien 10-20, pirmdien, otrdien – slēgts.

Riga Ven Travel Inc.

«Ceļošanai pagaidīsim labākus laikus!»

Jūsu Inese

Zvaniet – INESE ZAĶIS
Tālr.: 727-623-4666, e-pasts: rigaven@aol.com
6051A Sun Blvd #604, St. Petersburg, Florida 33715

Nedēļas gudrība

„Cilvēkam jāatbild ne vien
tikai par to, ko viņš ir darījis,
bet arī par to, ko viņš nav
darījis.”

Reinis Kaudzīte

Nedēļas teikums

„Tikai tās tautas, kas piedzi-
vojušas okupācijas, deportā-
cijas un brīnumainas izglāb-
šanās, saprot, ka nav iespējams
visam mūžam sapirkt ne ma-
karonus, ne tualetes papīru.”

Žurnālists Juris Lorencs

JURIS
LORENCIS

Saslimstībai ar Covid-19 maziņoties, dzīve Latvijā pamazām sāk atgriezties ierastajās slīdēs. Visā valstī darbu atsāk muzeji, Latgales pusē pat peldbaseini un sporta zāles. Pirmās lidmašīnas jau lido uz Vāciju, Somiju, Austriju un Norvēģiju, bet uz Lietuvu un Igauniju sākuši ceļot pasažieru autobusi. Un lai arī ierobežojošie pasākumi Latvijā nebija tik stingri kā dažviet citur Eiropā vai ASV, sajūta tāda, it kā pamazām vērtos vaļā kādas paslēptuves, kurā pavadīti divi gaži mēneši, durvis. Atklāti sakot, cilvēki jau ir noguruši no izolēšanās, palikšanas mājās un distancēšanās bez iespējām pilnvērtīgi satikties, mācīties, sportot vai baudīt mākslu. Vienlaikus varam lasīt atgādinājumus, ka pašreizējie pārbaudījumi ir sikums salīdzinot ar to, ko izcietušas iepriekšējās paaudzes. Pavisam drīz, 14. un 17. jūnijā, pie ēkām Latvijā tiks izlikti karogi ar sēru lentēm. Divas savā starpā saistītas dienas, kad pieminam komunistiskā genocīda upurus un mūsu zemes okupāciju. Pēdējā diena šogad īpaša. Kopš 1940. gada 17. jūnija, kad Sarkanarmijas tanki ieripoja Latvijas zemi, apritēs tieši astoņdesmit gadu. Ar šo brīdi sākas piecdesmit gadus ilga izsargāšanās no komūnisma un nacisma vīrusiem. Fiziskām acīm neredzamu, garīgu dvēseles masku nēsāšana. Tas mums izdevās – nezaudēt vēsturisko atmiņu, saglabāt gribru

un spēkus, lai varētu atjaunot brīvu, neatkarīgu Latvijas valsti.

Bet 1940. gada 16. jūnijā Daugavpilī tauta vēl svinēja Latgales dziesmu svētkus. To dienu fotografijās mani visvairāk pārsteidz cilvēku sejas. No tām staro gaišums, miers un pašāvība uz rītdienu. Bet mēs zinām, kas pavisam drīz sagaida šos skaistos cilvēkus. Pirmā padomju okupācija, deportācijas un slepkavības. Nacistu okupācija, ebrēju un čigānu iznīcināšana. Atkal padomju okupācija un deportācijas. Izmisīga cīņa par dzīvību, bēgulošana, slēpšanās. Ir tūkstošiem stāstu par glābšanu un izglābšanos, bet mani īpaši aizskāruši divi.

Pirmais – par ebrēju glābēju Žani Lipki. Viņš bija it kā pavisam parasts cilvēks. Dzimis Jelgavā 1900. gadā, beidzis vien trīs pamatskolas klases. Visu mūžu strādājis fiziskus darbus – dzelzceļnieks, galdnieks, bocmanis, krāvējs. Vienkāršs un labsirdīgs vīrs, kuram patika saviesīgas kompānijas un izbraucieni ar auto. Pēc dienesta Latvijas armijā viņš apprec četrus gadus jaunāku meiteni Johannu un pārceļas uz dzīvi Ķīpsalā, kur iegādājas nelielu, dārzu ieskaitu namiņu. Sākoties karā, Lipke savās mājās slēpj nāvei nolemtos ebrējus, kurus viņam izdodas slepus izvest no Rīgas geto. Žanis kopā ar dēliem Alfrēdu un Zigfrīdu zem malkas šķūnīša izrok pazemes

bunkuru, kurā vienlaicīgi var uzturēties divpadsmit cilvēki. Viņus vajag apgādāt ar pārtiku un apģērbu, jāgādā, lai ziemā cilvēki nenosaltu. Ar laiku Lipkem izdodas izglābtos aizgādāt tālāk no Rīgas, uz trim lauku mājām Doberles pusē, kurus saimnieki ir gatavi uzņemt vajātos pie sevis. Pavisam nacistu okupācijas laikā Lipke un viņa palīgi izglābj 56 cilvēkus. Pēc kara Lipke ar sievu Johannu un jaunāko dēlu Zigfrīdu turpināja klusi dzīvot savā Ķīpsalas mājā Mazajā Balasta dambī Nr. 8. No padomju valsts īpašu atzinību vai apbalvojumus viņi nesaņēma. Šodien kādreizējās paslēptuves vietā uzcelta viena no neparastākajām Rīgas ēkām, piemiņas memoriāls un reizē muzejs. Ēkas architektūrā, ko veidojusi Zaiga Gaile, noslēpts dziļš simbolisms. Tumši pelēkā koka konstrukcija bez logiem atgādina tradicionālo Ķīpsalas šķūnīti, arī apgāztu zvejnieku laivu. Tai ir līdzība ar Bībelē minēto Noasa šķirstu, kas sargā nedaudz izredzētos, kuriem būs lemts izglābties. Pārvietašanās ēkas iekšpusē ir iešana pa tumsas labirintu. Kopā ar pazemi neparastajai konstrukcijai ir trīs stāvi, kurus savieno atvērta šachta. Ielūkojoties tajā, apmeklētājs redz bunkuru tā oriģinālajos izmēros. Plāksnē pie ēkas lasāmi vārdi: “Šajā namā dzīvojuši pasaules taisnīgie Žanis Lipke, viņa sieva Johanna, viņu dēli Zigfrīds

un Alfrēds. Dievišķas gaismas apmirdzēti, viņi pasniedza glābjošu roku. 1941–1944”.

Frontes linijai virzoties aizvien dziļāk Latvijā, Lipkes un viņa līdzgaitnieku izglābtie cilvēki pamazām iznāca no paslēptuvēm. Un atkal sākās slēpšanās – tikai šoreiz no padomju okupācijas režīma. Tāpēc otrs stāsts būs par manu novadnieci, lubānieti Bronislavu Martuževu. Dzimusi 1924. gadā Latgalē, Bērzpils pagastā. Vēlāk ģimene pārceļas uz Vidzemes pusi, uz netālo Lubānu. Mācījusies Rēzeknes Skolotāju institūtā. Pēckara gados atbalstījusi nacionālos partizānus, piedalījies nelegālā žurnāla *Dzimtene* izdošanā. Čekas meklēta, Martuževa piecus gadus (1946–1951) slēpjas pati savās lauku mājās, zem grīdas ierīkotā telpā. Arestēta 1951. gada ziemā, kopā ar pārējo ģimeni tiesāta un izsūtīta uz Sibīriju. Pēc atgriešanās Latvijā 1956. gada vasarā apmetas Lubānā. Sagrūtās veselības un “nepareizās” biografijas dēļ algotu darbu nemeklē, iztieks no gadījuma peļņas, naturālās saimniecības un niecīgiem pabalstiem. Visu padomju laiku dzīvo iekšējā garīgā emigrācijā un raksta dzeju. Un tad 1981. gadā Latvijā grāmatnīcās parādās dzejoļu krājums “Balta puķe ezerā”. Bagāta, neparasti spēcīga valoda. Autore – jaunā literāte Eva Martuža, attāla Martuževas radniecē. Īstenībā

šos dzejoļus bija sacerējusi Martuževa, bet Eva Martuža bija pie-segs, vārds uz grāmatas vāka. Patiesība nāca gaismā tikai 1990. gadā. Vēl tagad mani nodarbina jautājums – kāpēc dzejniece tā rīkojās? Šajos dzejoļos jau nebija nekā “pretvalstiska”, bīstamie teksti glabājās atvilktnē. Vēl viens pārsteigums – dziesma “Jaunība”. Manos skolas gados to dziedāja pie kāzu galdiem, Jāņu uguns-kuriem un studentu iedzēršanās. Neviens nezināja vārdu un melodijas autoru, bet precīgi vilka līdzī citiem: “Jaunība, jaunība, sārtais viņa trauks, / Dzer no tā līdz rudens salnās novīst dzīves lauks”. Atmodas gados atklājās, ka tautā iemīļotās dziesmas autors dzīvo mums līdzās – Bronislava Martuževa! Tātad ne tikai cilvēki, pat teksti dzīvoja dubultu, slepeni dzīvi, ar masku uz sejas.

Epidēmijas pirmajās dienās, kad pasauli bija pārņēmusi neliela panika, mēs Latvijā ar izbriņu vērojām, kā tukšojušas lielveikalu plaukti ASV, Anglijā vai Vācijā. Un jautājām cits citam – kāpēc viņi tā dara? Kāpēc nekā līdzīgs nenotiek Latvijā, Lietuvā, Igaunijā vai Polijā? Šķiet, man izdevies atrast atbildi uz šo jautājumu – tikai tās tautas, kas piedzīvojušas okupācijas, deportācijas, mežabrāļu bunkurus, pazemes slēptuves un brīnumainas izglābšanās, saprot, ka nav iespējams visam mūžam sapīrkt ne makaronus, ne tualetes papīru.

MĀRIS
BRANCIS

Jelgavas avīzē *Zemgales Ziņas*, kas iznāk tikai reizi nedēļā krietni pabiezā apjomā, sadaļā “Kultūra” ik numurā ir rubrika “Pretskats”, jaunākajā laidienā tajā savas pārdomas par notiekošo sabiedrībā uzrakstījusi filozofe, skolotāja un režisore Eliņa Apsīte. Tajās teikts: “*Kā jums šajā laikā pietrūkst visvairāk? Cilvēciskas saskarsmes, kultūras notikumu, vienkārši enerģijas un ideju apmaiņas? Cik ļoti cilvēks, ikviens no mums, kultūrālizēts! “Animal culturalis” – par dabisko mūsos un par kultūras kodu man ir jādodomā arvien biežāk un biežāk.*”

Par to pašu arīdzan man nākas domāt šajā pandēmijas ēnā. Tikai mazliet citā aspektā.

Vienmēr priecājos un pat brīnos, cik cilvēki ir cieši jo cieši saķēti ar kultūru. Bieži nākas redzēt gājējus uz ielām ar ausis saspraustiem puļķiem, ar ko tie iezīmē, ka šobrīd bauda kultūru, tas ir, klausās mūziku (varbūt šobrīd nemaz nav uz svarīgi, kādu tieši), tādējādi norobežojoties no apkārtnes, arī no ļaudīm. Citkārt pamani skrējējus, kurī izkustina savus locekļus, mērodami gaŗas distances, skrienot pēc veselības, arī viņiem ausis ierīkēti ausruņi. Parasti novērojamas jaunās māmiņas, kuŗas stumj ratiņus ar pirmdzimto un, neko daudz neredzot, skatās savā mobilajā telefonā – lasa jaunumus, apmainās

ar jaunākajām klačām, sazinās ar draugiem un paziņām, vērtē notikumus utt. Pandēmijas laikā, kad slēgti kinoteātri, kultūras nami, teātri, koncertzāles, pat vingrošanas zāles, spēļu automātu ūķi un kad nevar ne piedalīties tautasdeju ansambļu mēģinājumos, ne padziedāt koŗos, tātad kad ļaudis ir ieslēgti savās četrās sienās ar vai bez ģimenes, cilvēki saprot, cik viņi ir neglābjami cieši saķēdēti ar dažādām kultūras izpausmēm un, piepeši atšķirti no tā visa, izjūt grauŗošu diskomfortu.

Katrs no mums ir tā sasaitēts ar civilizācijas radīto kultūru, ka bez tās vairs neviens nespēj pastāvēt, neprot palikt vienatnē pats ar savām domām. Bez civilizācijas trokšņiem, kā šķiet, domas paliek savā migā un nevēlas list ārā dienasgaismā. Cilvēks ir atradis patstāvīgi dzīvot un pastāvīgi domāt. Ik mīļu brīdi viņam nepieciešami ārēji impulsi, lai sāktos prāta darbība vai izklaidētos. Skrienot vai ejot gaŗas gabalus, viņš neprot ieklausīties dabā. Dabas klusums un putnu dziesmas ievaino kulturālā cilvēka dzirdi, un viņa acis nespēj uztvert ainavas maiņas.

Man, kuŗš nav tik dziļi “saindējies” ar kultūru, patīk vērot gaismas kustības un krāsu vibrācijas apkārtnē, saules vai sala iedarbību uz vīdi, labprāt nogrieŗu radio, lai koncentrētos uz se-

vu, savu domu un izjūtu darbu – šajā drāmatiskajā laikā nejutos omulīgi, ka nedrīkstū aizziet uz muŗeŗu un iepazīties ar mākslinieku jaunāko veikumu, aci pret aci būt mūzikas radīšanas brīdi. Tiesa, mani gaida grāmatas, kuŗas nespēju visas izlasīt, kamēr citi nevar paņemt rokā jaunāko grāmatu, jo bibliotēkas ir slēgtas. Ko lai dara “parastais”, cilvēks kuŗam ārpus darba, ikdienas rutīnas un pienākumiem, ārpus ģimenes un draugu loka nav nekādu intereŗu? Cik ilgi skatīsies TV, kur pandēmijas laikā visbieŗāk rāda vecus raidījumus un filmas, kas jau vairākkārt redzētas? TV notrulina, neļauj radoŗi izpausties. Arī dārŗā ne katru mīļu brīdi vari ielist – auksts taču. Kur atrast risinājumu nespējai būt vienatnē ar sevi?

Es brīnos par tā saucamajiem krieviski runājoŗajiem, kuŗiem praktiski nepastāv amatiermāksla tik plaŗi kā latvieŗiem, kas dzied, deŗo, auŗ, zīmē un tamlīdzīgi. Vai izeŗa ir tikai apreibināties traucēt citiem, graut, sist un zagt.

Kā izklaidēties? Skola un veŗāki nav iemācījuŗi saprast, ka viss ir mūsu paŗu rokās. Spēja interesanti dzīvot ir atkarīga no mums pašiem. Neesam taču nākuŗi ŗai pasaulē, lai tikai eksistētu vai bezmērķīgi izklaidētos, bet gan lai radoŗi sevi pierāditu pasaulei. Katram dzīvē ir dots kāds

uzdevums. Mēs esam *homo sapiens* – saprātīgais cilvēks. Vai mēs domājam? Vai patiesi esam *animal culturalis*?

Cik gaiŗa kļuŗa tā pirmdienā, kad, iedams skatīties izstādi, ko ir sarīkoŗi Jelgavas mākslas studijas “Mansards” audzēkņi ŗajā aizlieguma laikā, un, dodamies gaŗām pilsētas bibliotēkai, pārsteidz, ka durvis, kas vēl pirms pāris dienām bija slēgtas, piepeŗi ne no ŗā, ne no tā ir atvērtas un pa tām iznāk laimīga sieviete ar grāmatu kaudzīti rokās! Apmulstu, apstājos, nesaprazdams, vai tā ir patiesība, ko redzu? Tad piepeŗi ataut gaisma: bibliotēka tak atkal ir atvērta, tiesa gan, ievērojot zināmus ierobeŗojumus.

Nu arī es esmu laimīgs, ka ierobeŗojumu un aizliegumu laiks pamazām sāk atkāpties, un doŗos turpat blakus bibliotēkas ēkai, kur atrodas mākslas studijas “Mansards” brīvdabas galerija, liekas, vienīgi Latvijā, kas atvērta katru diennakts stundu. Tās vadītāja Raita Junkera rosināti, dažāda vecuma studijas audzēkņi radījuŗi darbus, veltītus Jelgavas 755 gadu jubileŗai. Tajos skatītājs sastopas ar seno Jelgavu, kādu to saglabājuŗas senās pastkartes un fotografijas. Studijas vadītājs rosinājis katram dalībniekam izvēlēties gan siŗetu, gan krāsu pielietojumu, lai parāditu gan Jelgavas Latvieŗu biedrības

Pandēmijas ēnā

namu, gan veco tirtgus laukumu, seno tiltu pāri Driksai, klasisko ēku rindas upes krastā un citus.

Jā, pamazām atgrieŗamies dzīvē. Lūk, 15.maiŗā Sv. Trīsvienības baznīcas torņa galerijā bez sveicēŗu ziediem atvērta Andas Buŗkeŗevicas ziedu gleznojumu izstādi “Pujenes brūkļuņu mērcē”. Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muŗeŗis gaida darbus Ģederta Eliasa balvas konkursam par lauku tēmu latvieŗu glezniecībā. Pilsēta savu lielo 755 gadu jubileŗu nesvinēs kā parasti ar koncertiem un visādiem notikumiem. Pagaidām tas notiks virtuāli, ar interneta palīdzību, taču jau sāk plānot tālākos vasaras notikumus, piemēŗam, starptautisko ŗamota skulptūru festivālu jūnijā un citus.

Vēl gan esam pandēmijas ēnā, taču gribas cerēt, ka ļaudis pamazām atklās, ka arī kultūras patēŗēŗana tik bagātīgās devās jāpārtrauc, atkal jāiemācās būt patstāvīgam, jāiemācās redzēt, dzirdēt, domāt un radīt, kas ir īstenais cilvēka uzdevums.

ŗis publikācijas sagatavotas ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budŗeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

Savas zemes patriots Andrejs Eglīte spēcinās izcilību kognitīvo zinātņu jomā

BRIGITA ZUTERE, LU fonds

Ar mecenātu atbalstu Latvijas Universitātes (LU) Uztveres un kognitīvo sistēmu laboratorija veic unikālus un nozīmīgus izziņas procesu pētījumus. Godinot savu tēvu, Amerikas latvietis Andrejs Eglīte sadarbibā ar "Friends of the University of Latvia" ziedojis 25 000 ASV dolāru jaunam kognitīvo zinātņu projektam. Ar LU fonda administratīvu atbalstu LU pētnieki izpētīs visu cilvēka maņu mijiedarbību.

Pateicoties dāsnajam atbalstam, LU pētniekiem ir pavērsies iespēja turpināt pasaules līmeņa pētniecību un iestrādes kognitīvo zinātņu jomā. "Ar šo atbalstu veicam inovatīvu un starpdisciplināru pētniecību izcilā Latvijas un LŪ patriota Jāņa Eglītes (1906-1988) piemiņai, kuŗa plašās intereses un nesavtīgais raksturs ir īstena Latvijas patriota piemērs." Tā pauz LU Datorikas fakultātes Uztveres un kognitīvo sistēmu laboratorijas vadītājs prof. Jurgis Šķilters. Projekta dalībnieki uzsvē, ka ar Eglītes kunga, bezpeļņas fonda "Friends of the University of Latvia", Roberta Blumberga un LU fonda atbalstu turpmāk izdosies pētniecībā īstenot bezkompromisa visaugstākās kvalitātes kritērijus.

Mecenāts Andrejs Eglīte (1938) ar māsu Daci (1942) dzimuši Rīgā, bet lielāko dzīves

daļu un savu karjeru aizvadījuši Amerikas Savienotajās Valstīs, kur ar vecākiem iecēloja 1949. gadā. Inteliģentajā ģimenē pievēsta liela uzmanība izglītībai. Andrejs Nebraskas Universitātē studēja inženierzinātnes, bet Dace Universitāti absolvēja, iegūstot gradu farmācijā.

Andrejs Eglīte

Abiem vecākiem – Annai Marijai (1907-2001) un Jānim (1906-1988) Eglīšiem – patīcis un padevis darbs ar bērniem, viņi strādājuši par pedagogiem gan Latvijā, gan bēgļu nometnē Vācijā. Arī apmetoties uz dzīvi ASV, Eglītes aktīvi iesaistījās trimdas latviešu sabiedriskajā dzīvē, darbojās daudzās tautiešu organizācijās un to valdēs,

bija mūža biedri, tostarp, Amerikas latviešu apvienībā, Daugavas Vanagu ASV Linkolnas apvienībā, studentu un studentu korporācijās un vietējā latviešu ev. lut. draudzē. Sākotnēji ģimene jauno dzīvi uzsāka Linkolnā, Nebraskas pavalstī.

Pirms došanās bēgļu gaitās

viņu sabiedrībā. Viņš bija intelektuālists ar dziļu, nopietnu kristietības iezīmi.

Ar mecenāta Andreja Eglītes gādību un LU fonda administratīvu atbalstu tiek īstenots Latvijā pirmais starpdisciplinārais projekts, kuŗa gaitā eks-

maņu saistījuma rezultātu," tā skaidro pētījuma grupas kodols – Dr. geol. Līga Zariņa, Diāna Rītere, prof. Dr. phil. Jurgis Šķilters. Starptautiskais projekts tiek veikts sadarbibā ar vadošiem Lielbritānijas un Itālijas pētniecības centriem. Pētījums ietver gan telpas un vizuālās uztveres, gan maņu eksperimentālu pētniecību, kā arī telpiskās uztveres matemātisko principu eksperimentālu analīzi.

Šī pētījuma praktiskā nozīme ir būtiska, lai izprastu un uzlabotu ikdienas darbību cilvēkiem, kuŗiem ir kādi maņu traucējumi, kā arī lai kompensētu dažādu maņu saturu, piemēram, garšu un krāsu. Vēl projekta īstenotāji uzsvē, ka pētījums ir nozīmīgs tāpēc, lai saprastu, kā padarīt precīzāku cilvēka uztveri noteiktu uzdevumu veikšanā. Tādējādi pētījums sniegs piensumu gan medicīnā, gan pārtikas uztverē, gan arī virtuālās realitātes modelēšanā un saskarņu uzlabošanā. "Esam nozīmīgākais uztveres un kognitīvo pētījumu centrs Latvijā un Baltijas reģionā. Lai to sasniegtu, bija nepieciešams smags vairāku gadu darbs. Ar Eglītes kunga atbalstu tagad Latvijas Universitātes var sasniegt izcilību šajā pētījumu jomā," norāda LU Uztveres un kognitīvo sistēmu laboratorijas komanda.

Jānis un Anna Marija Eglītes

skolotājs Jānis Eglīte uzsācis ģeografijas studijas Latvijas Universitātē, parāllēli darbojies studentu korporācijā Latvia, kuŗas kopu dibinājis arī Linkolnā. J. Eglīte bija arī viens no trim Linkolnas latviešu ev. lut. draudzes dibinātājiem un tās dzīves organizētājiem. Līdztekus darbam draudzē un skolā, Jānis Eglīte bija aktīvs trimdas lat-

perimentāli precīzi testē to, kā visas cilvēka maņas ir savstarpēji saistītas. "Zinātnē ir daudz pētījumu par redzi, dzirdi, tausti, garšu un smaržu, bet visai maz izpētīts, pirmkārt, kā maņas viena otru ietekmē, piemēram, kā tauste ietekmē redzi, un, otrkārt, kādas vērtējās reakcijas, proti, kādas emocijas un ar kādu intensitāti, tiek attiecinātas uz dažādo

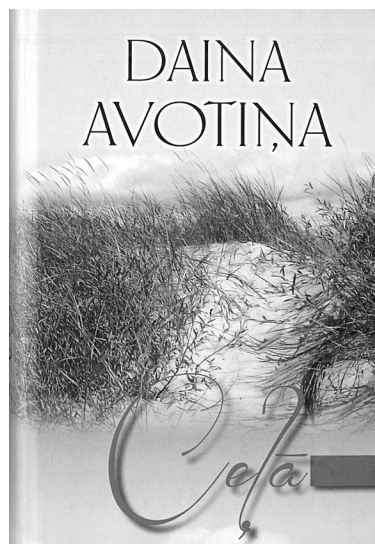

EDUARDS SILKALNS

Piejūras apdzīvoto vietu Zalkšuciemu, kas ir Dainas Avotiņas jaunākā romāna *Ceļā* lielākās daļas darbības vieta, nelaiņam lasītājam varētu labpatikt saukt par provinciālu, jo pagājušā gadsimta 30. gados tikai diviem ciema iedzīvotājiem pieder radioaparāts un ir tikai pa vienam abonētājam *Brīvajai Zemei* un *Jau-nākajām Ziņām*. Tomēr Daina Avotiņa ar savu redzīgo rakstnieces aci pratusi padarīt šo „pasaules visnotālāko nostūri” par gluži idillisku dzīves vietu: to „pati daba bija skaisti atdalījusi no pārējās apkaimes ar dziļu, vēju ērģeles spēlējošu silu, ziedošos vaivariņos un viršos tērtu, ar skarbi reibinošu purviņu, milzēnīgo jūru un leknām, zaļām plāvām pie upītes”. (8.lpp.) Kad 53. lappusē Latvijā ienāk padomju vara, bet jau 60. lappusē to nomaina vācu okupanti, lasītājam liekas, ka viņa rokās nonācis kārtējais romāns, un labie brīvās Latvijas gadi būs salīdzināti ar nemieru un postu nesošo kuŗa un okupācijas laiku.

Lasītāja paredzējums tomēr piepildās tikai daļēji: kaut ik laikmeta valdošā vara un valdošais

gars ļauj vai liek sevi manīt, sacerējuma noteicošās līnijas veido cilvēku daba un raksturs, viņu iekļaušanās gribas līmenis citos, viņu vieta ģimenē un radu saimē.

Cita lasītāja paredzējums nepiepildās pat ne tik. – Kad Silajodu ģimenes vecākais dēls Indriķis un viņa izredzētā Lūša Ildze (77. – 79.) piesakās darba dienestam Vācijā, lasītājs domā, ka agrāk vai vēlāk uzzinās par viņu turpmākajām gaitām un ka romāna

virsraksts *Ceļā* varētu būt attiecināts tieši uz šo jauniešu ceļu uz Vāciju, tomēr abi pazūd no lasītāja redzesloka kā žīdi pa Miķeļiem un vairs neparādās. Neba jau Avotiņa pirmā tāda rakstniece, kas, varbūt milzu epopeju iecerējusi, darbu iesāk ar personāžu miriādi, ko tad vēlāk pakāpeniski vai nu nomirdina, vai liek tiem aizceļot, vai viņus vienkārši aizmirst.

Par romāna galveno personu izvirzās Jānis Silajods, ko par varoni dēvēt var gan visai nosacīti. Laikam jau pirmām kārtām tieši uz viņu attiecināms romāna virsraksts *Ceļā*: viņš ir ceļā no dzimtenes meitenes Irmas grāmatas pirmajā daļā līdz krievietei Uljanai otrajā un igauņietei Sisi trešajā. Lasītāju varētu neapmierināt Jāņa neatgriešanās pie viņa "īstās", pie Irmas, bet „aizķeršanās”, pēc visām ilgām un gaidām, mājām tik tuvajā igauņu salā.

Meistarīgi Daina Avotiņa prot attēlot sāpīgus pārdzīvojumus. Paraugam Martas reakcija uz vīra Justa zaudējumu:

”Par nelaiķi vīru visiem spēkiem pūlējās nedomāt, jo atceroties slāpēja nost, tomēr atmiņas

bija stiprākas par viņu. Nakti plauksta bieži taustīja spilvenu galvai blakus, meklējot tur mīļumu vīra bārdas rugājos, bet atrada tikai tukšumu. Tāds pats tukšums valdīja arī gultas kājgali, kur vajadzēja būt muskuļotām, stiprām kājām, ap kuŗām viņējās alka kaismi apvīties. Viss vēl nenovītušais Martas augums tvika pēc otra tāda paša auguma, pie kuŗa pieglausties un patverties.

Bet bija tikai tukšums. Vienaldzīgs, auksts tukšums.” (104.)

Dainai Avotiņai bagātīga leksika, kur ietilpst arī daudzi apvidus vārdi, archaismi, ģermānismi: *pirts spannis* (spainis), *zāptes* (ievārijumi), *brīsnīšs* (brītiņš) laika, *rādiņš* (radio), *skāde* (žēl), *ģeldīgs* (derīgs), *kapija* (kafija), *praķis* (svārki), *deķis* (sega).

Pavisam nesen, pievērsot uzmanību Lijas Brīdakas romānam *Atbals bez balss*, norādīju uz bieži atkārtoto (11 reizes) „paldies dievam” teicienu. Tā kā recenzentiem, ne mazāk kā rakstniekiem, jāvairās no kāda noteikta temata kļūšanu par viņu jājamzirdziņu, apsolos par Dieva piesaukšanu romānos rakstīt šeit pašu pēdējo reizi, atklājot, ka

Daina Avotiņa Dievam (ar lielo burtu) pateicas četras reizes. Atzīmējami gan arī visi pa vienam lāgam izmantotie teicieni "nedod Dievs, lai Dievs tev stāv klāt", "to Dievs vien zina", "Dievs, esi žēlīgs" un "Ak, kungs”...

Par to pašu Dieva tematu vēl turpinot, kāda vieta romāna sākumā (14.), kur Silajodu Jancis vēl stipri jaunus gados, sauc atmiņā mūsu literatūras klasiķa, ateista Sudrabu Edzūsu garo stāstu *Dullais Dauka*:

”Pat... visgudrā vecmāte nemācēja atbildēt, kad viņš tika pajautājis, kā mīļā saule nenoslīkstot, vakarā jūrā ienirdama, un kur saulīte pa nakti guļot, vai patiesi siltajā, dziļajā dzelmē.

Vecmāte aizvien teica, ka to visu zinot vienīgi Dievs, bet uz Janča jautājumu, kur varētu satikt Dievu, savties sacīja, ka Dieva mājas esot cilvēkam neaizsniedzamajās debesīs.”

Vecāsmātes teiktā Jancim galīgi atšķiras no skolotāja skaidrojuma Daukam, bet tas tāpēc, ka, Dainas Avotiņas vārdiem, „ne jau katram dota iespēja saskatīt vairāk par to, ko redz acs, un izjust dziļāk par to, ko jūt miesa.” (244.)

Redzīga acs, jutīga miesa

Daina Avotiņa, *Ceļā*, romāns, apgāds „Zvaigzne ABC” 2020. g., 256 lpp.

VECMĀMIŅ, PALASĪSIM LATVISKI!

Takšelis Makšelis

KĀRLIS ŅEZBERS

(Turpināts no nr. 19)

“Tā – pa pusei,” atbildēja runcis. “Esmu vecs, un tādu istu draugu man nav. Jā, kaķu ciemā, tur gan varētu atrast draugus! Ciema vecākais, Brencītis vārdā, man ir radnieks. Ar Brencīti gājām kopā kaķu skolā, mācījāmies ķert peles, tauriņus, ripināt dzijas kamolus, ar vārdu sakot, visu, kas kaķim jāzina, ieskaitot rūpšanos kokos un zvejošanu...”

“Zvejošanu? Domāju, ka kaķiem no ūdens bail,” ieteicās Makšelis.

“Tā kā būtu bail, kā ne. Ja ūdens malā peld zivs, bailes pāriet, un kaķis – capt, zvejo ka prieks!”

“Brencītis laikam ļoti vecs, ka uzkalpoies par ciema vecāko?”

Kristofers nošņācās. “Uzkalpoies? Viņš nav nevienam kalpojis, viņu ievēlēja. Tos laikos ciemam bija uzkundzējusies nelabu kaķu banda, ko vadīja runcis Reinis, tāds liels un spēcīgs, ar garām ūsām. Ar laiku kaķu ciema iemītniekiem apnika, ka runcis Reinis pats ēd krējumu no daždu lapām un guļ uz miksta spilvena, bet citiem jāstrādā garas stundas un dažreiz – ar tukšu vēderu. Taču runča Reiņa palīgi bija spēcīgi, un tiem nekā nevarēja padarīt līdz brīdim, kad ciemā ieradās Brencītis – ilgāku laiku dzīvojis pilsētā un arī citādi saprātīgs un veikls kaķis. Brencītis izsludināja ciema vecākā vēlēšanas, un viņu ievēlēja, kamēr runcis Reinis dabūja tikai vienu balsi.”

“Vienu balsi?” brīnījās Makšelis. “Kā tad tā? Kas par viņu balsoja?”

Kristofers nosmīnēja. “Runcis Reinis pats, saprotams! Tagad arī Reinis dzīvo kaķu ciemā un ir kļuvis vecs un mierīgs.”

“Jā, par Brencīti dzirdēju suņu ciemā,” atcerējās Makšelis. “Kaķu ciemā valdot miers un kārtība.”

“Kamēr Brencītis ir ciema vecākais, jā gan. Pirms tam runcis Reinis uzsāka kara gājienu pret suņiem, bet, kad pretim nāca lielāks suņu bars rejot un kaucot, runča Reiņa karapulki aizbēga.”

Vakars sēdās kokos. Pļāvās aprima sienāzišu kurkšķi. Tai vietā diķi sāka kurkstēt vārdes. No visiem trokšņiem varžu nemitīgā pļāpība skāra Makšeli visvairāk. Viņš atstāja Kristoferu guļam un riedams skrēja pa taku līdz diķim. Plunkš, plunkš, vārdes samuka ūdeni un, uz brīdi nobijušās, aplusa. Makšelis pieliecis un sāka lakt ūdeni, it kā visu diķi izlakt gribēdams, līdz ar ko visas šīs pļāpas būtu viņam rokā. Bet kā izlaksi diķi? Makšelis zināja, ka tas nav iespējams.

“Es viņas gan pārmācu, pēkš, pēkš,” teica pīļu tēviņš Ansis, piepleznājies pie Makšēļa. “Peldu, peldu un, kad varde pienāk pavisam tuvu – capt! Iepeldi arī tu diķa vidū un pagaidi kādu mirkli, ilgi viņas nespēs nociest, tevi nepakaitinājušas...”

“Doma laba, Ansi, tikai – ne-

protu tik veikli un klusi peldēt kā tu. Peldēt protu, bet man iet tā, pliku, plunkš, ar lielu troksni.”

Pa to laiku gar diķa malu bija sanācis lielāks pulks Silāju iemītnieku – pīles un zosis, tikai vistu trūka, jo tās labprāt devās laikus gulēt un cēlās agri no rīta. Gailim piekrita svarīgais uzdevums iedziedāt jaunu dienu, un viņš nekad nelaida to garām.

Makšelis tupēja zālē un klausījās, ko runā pīles turpat viņam blakus.

“Sorīt, tiklīdz izvilku galvu no spārna, lai redzētu, kas notiek pasaulē, ieraudzīju tepat dārza malā krūmos sarkanbrūnu ēnu. Nebiju gluži droša, jo parādība tūlī pazuda, bet man liekas, ka mūs novēroja lapsa...”

“Lapsa? Gāgāgāgā? Vai patiešām lapsa?” iegāginājās zosis.

“Lapsa? Ak šausmas!” nopūtās pīltēviņš Ansis.

Makšelis šaubījās.

“Vai tikai nebija sapnis, draugs zosu tēv? Rita sapņi, kā pats zini, ir jocīgākie, kādreiz arī – šausmīgākie...”

“Nebija vis sapnis,” novilkā zostēviņš. “Pats sev ieknābu spārnā, lai būtu drošs, ka esmu nomodā. Sāpēja.”

“Tad gan uzmanieties!” ieteica Makšelis. “Tiklīdz pamanāt nelabeni, tūlī sauciet palīgā! Galu galā – esmu mājas sargs!” Viņš lepi izgāza krūtīs.

Lēnām viena aiz otras pīles sāka snaust. Arī zosim uznāca miegs.

“Ko ar tādiem?” sevī sprieda Makšelis. “Labāk skriešu atpakaļ uz lieveni pie vecā Kristofera...”

Viņš devās prom, pāris reizes atskatoties uz zosim un pīlēm diķa malā. “Ja tā tiešām būtu bijusi lapsa, tad nav vairs joki!” suns domāja un nolēma uzmanīt putnus vairāk nekā līdz šim.

Tonakt Makšelim nenāca miegs. Viņš palika ārā, negāja virtuvē, kur kaktā tam bija iekārtota guļavieta.

“Kristofer, kur tu šonakt gulēsi?” takšelis noprošāja vecajam runcim.

Kristofers nobraucēja ūsas te ar labo, te kreiso ķepu, pamazgāja kreiso aizausi, tad – labo, nožāvājās.

“Varētu uz lieveņa,” viņš beidzot izšķīrās. “Nakts ir silta un jauka. Bez tam, kā zini, man ir savāds paradums. Milu nakts pastaigas. Rītos ceļos ļoti agri, lai labi varētu noskatīt, kas te apkārt notiek. Reizēs, kad ārā nemīlīgi vēss, labprāt palieku virtuvē, tāpat – rudenī un ziemā.”

Runcis pacēla ķepu uz augšu. “Vēja tikpat kā nav. Kur tu pats?”

“Ja tu paliec ārā, arī es palikšu. Diviem drošāk.”

Kristoferam tas bija ļoti pa prātam. “Nedomā, ka nakts te viss tumšs un kluss. Tā tikai izliekas. Nedēļām esmu pavadījis nakti ārā, visādi tipi reizēm ložņā...”

Bāls mēness vizēja virs viņiem kā nokaitēta paplāte. Skaraini, vēja dzīti mākoņi, kā ubaga skrandas, brīžam to aizsedza.

Nodzisa ugunis guļamistabā. Silāju ļaudis devās pie miera. Tikai runcis Kristofers un takšelis Makšelis joprojām tupēja uz lieveņa un klusi sarunājās.

“Vai nav savādi, ka mēnessnīcas nakts man gribas dziedāt?” Makšelis jautāja runcim.

“Jā, man arī tāpat,” atbildēja vecais. “It sevišķi ziemas mēnešos. Kaķi tad sanāk kopā un sadziedas. Protams, cilvēki istu mākslu nekad nav sapratuši un nesapratīs. Man viens reiz svieda

riba ir jāsakrāj, un vislabāk to sakrāt guļot, lūk, kā!”

Tādas valodas Makšelis dzirdēja pirmo reizi, jo ūpis Ulis arī ar viņu runājās pirmo reizi. Ar pūcēm viņam jau agrāk bija darīšanas, un ūpi esot vēl divi reizes gudrāki par pūcēm.

“Par dziedāšanas stundām vēl padomāšu, parunāšu ar draugu Kristoferu...”

Ūpim šādas valodas nepatika.

“Ar to kokos kāpēju, putnu tramdītāju? Vai tad viņam vispār

ir balsis? Kas tas par dziedātāju, kas dzied tikai ziemā un mēnessgaismā? Šķiet, ka runcis Kristofers nav tāds, no kā varētu izveidoties liela vēriena dziedātājs, kāds esmu es. Tu pats apdomā, ja vēlies, atnāc citu nakti, trīsreiz ierējies, un lejā būšu...” Ūpis palaidās dziļāk lapotnē.

“Vecs mulķis,” šķendējās Kristofers. “Mācīt mums dziedāt, kas par gudrinieku! Viņa dziesmai ir tikai daži toni, manai – vesela tonkārtā. Labāk ar tādu neielasties.”

Runcis Kristofers apmetās uz sola, saritinājās un drīz vien likās aizmidzis, bet Makšelis zināja, ka tā gluži nav. Bez tam vecajam bija aprīnojama veiksmē izmeklēt vietas, no kurām viņš spēja pārredzēt apkārtni, pašam nesakustot.

Makšelis uzlēca uz otra sola un raudzījās tumsā. Kūti idēja govīs. Citur valdīja klusums. Pat vārdes, kas vakara pusē viņu tik ļoti kaitināja, nemitīgi kurkstot, bija aplklusušas. No vistu būdas un zosu novietnes nedzirdēja ne skaņas.

Nedzirdēja nekā?

Pussnaudā Makšelim likās, ka tomēr ko sadzird, sajūt.

Klusa čaboņa. Uzmanīgi, lēni soļi.

Varbūt viņš vilās un nakts vēsma ligoja smilgas pļāvā?

Čaps, čaps, čaps... Nē, tas nevarēja būt vējiņš. Ap zosu un vistu būdām kāds staigāja.

“Ei, Kristofer, vai ko dzirdi?” šunelis piebikstīja draugam.

“Tā kā būtu, kā ne,” nožāvājās runcis.

“Jāiet paskatīties...” Takšelis uzmanīgi, solīti pa solītim, apkārtni vērodams, zagās vistu būdu virzienā.

Pēkšņi viņam šķita, ka nočikstēja būdas durvis. Kāds tur spraucās iekšā! Nu bija jārikojas!

“Vau, vau, vau,” visā skaļumā ierējās Makšelis un nostājās pie durvju spraugas. Iekšā izcēlās milzīgs tracis. Vistas kladzināja, zosis un pīles gāgināja, kaut kas skrēja, mēģināja atrast citu izeju, neatrada.

Makšēja priekšā parādījās lapsas seja.

“Vācies nost, lai varu aizmukt!” izgrūda lapsa.

Makšelis atņirdza zobus. “Nekā nebij, tev jāsaņem sods.”

“Vai laidīsi, kranci!” rūca lapsa. “Es tevi nokodišu!”

Istabā iedegās uguns. Kāds skrēja, kaut ko sauca.

Lapsa metās virsū šunelim, koda un plēsa.

“Še tev, še tev, še tev...” Makšelis koda preti. “Ņer, Ņer, Ņerrrrrr...”

Uz lieveņa izskrēja saimnieks ar šauteni. Kā tumsā šausi, ja neredzi mērķi...

Lapsa metās mukt. Aizmirsis sāpes, Makšelis metās tai pakaļ, skaļi riedams.

Saimnieks izšāva lapsas virzienā. Vairāk lai iebaidītu, jo tik melnā tumsā mērķi nevarēja saredzēt.

Uz lieveņa iznāca saimniece ar lākteni. Sēta pielīja dzeltenīgas gaismas.

“Makšēl, vai esi vesels?” jautāja saimniece un pacēla šuneli augšā. No auss tecēja asinis.

“Lapsa Makšelim sakodusi ausi,” saimniece teica un noglaudīja šunēja galviņu. “Nav nekā liels, pāris dienas sadzīs. Toties lapsa no tevis dabūja pamatīgu pērienu, varēju manīt, kādas bailes viņai iedzini!”

Saimniece aicināja šuneli iekšā, bet Makšelis nolēma palikt turpat uz lieveņa pie runča Kristofera. Norima saime, apdzīsa ugunis, un Silāji iegrimā atkal nakts mierā.

“Kristofer, vai guli?”

“Mazliet.”

“Kristofer, tu esi apbrīnojams kaķis. Sētā tracis, visi augšā. Vistas kladzina, zosis satrauktas gāgāgā, pīles pēkšķ, durvis veras un aizkrīt, bet tu guli!”

Kristofers gari, gari nožāvājās.

“Saimniece izšāuj uz lapsu, bet tu – guli.”

Runcis vēlreiz nožāvājās.

“Redzi, Makšēl, kad tu būsi nodzīvojis tikpat ilgu mūžu kā es, sapratīsi visu labāk.”

“Kā tu domā – sapratīsi?”

(Turpinājums sekos)

Fricis Bārda

BUKURAGS

Oi-oi-oi – briesmīgs gan ir viņš un ļauns, tas vecais, tas lielais, tas ragainais auns!

Nu jau pat Jankam viņš negriež vairs ceļu un badīties iet pat ar pērņājo teļu –

tas bažibožuks ar milzīgo asti.

Tik šodien gan jaungkungam izgāja prasti.

Pie elkšņiem paēnā avotiņš mazs.

Apkārt tam pienenes zeltojas.

Iet savā ragainā frizūrā

viņš raudzīt tās. Pretim tam avotā

nāk pretim otrs bažibožuks – tāds pats.

„O, domā viņš, „nu tik būs lieta!“ Un – bac! –

viņš saslējies zveļ tam. Zveļ, cik tik jaudas –

bunkš! – avotā... Izlec un sprauslē, un šķaudās.

ar tupeli, gandrīz trāpīja. Notika sen, sen atpakaļ, ne jau Silājos.”

“Jā, jā, Kristofer, viņi nesaprot. Cilvēki dažreiz paši dzied, tad viņiem patīk. Saimniece spēlē klavieres. Lai gan skan gaužām aplami, uzņemu toni un sāku dziedāt līdzī. Ko šī? Lai turot muti! Bet, kad saimniece spēlē klavieres un viņa dzied, tad tas nav nekā! Pie tam, pēc manas auss, dziedu daudz, daudz labāk!”

Viss bija aplklusis, tikai tālu, tālu ielejā rēja suņi.

“Ūūūūūūūū ūūūūūūūū...”

Makšelis nolēca no lieveņa. Pieskrēja liepai un skatījās augšup tumsajā lapotnē.

“Tā jādzied!” no augšas teica rupja balss. “Jūs abi nezināt, kā jādzied. Nepietiek ar skaistu balsi vien, dziedāt ir jāmacās un jāprot, lūk, kas!”

“Nevaru tevi saredzēt, nāc zemāk!”

Noplivoja spārni. Liels putns uzsēdās uz zemākā zara.

“Esmu ūpis Ulis,” teica putns. “Pasniedzu dziedāšanas stundas, bet tikai naktīs. Dienas laikā esmu pārāk aizņemts.”

“Ar ko tad esi aizņemts, ūpīt?” brīnījās takšelis.

“Ar gulēšanu, protams. Gud-

The Zen of Latvia

The Timeless Promise of Forest Bathing

JĀNIS FREIVALDS,
Latvijas Goda konsuls Minesotā

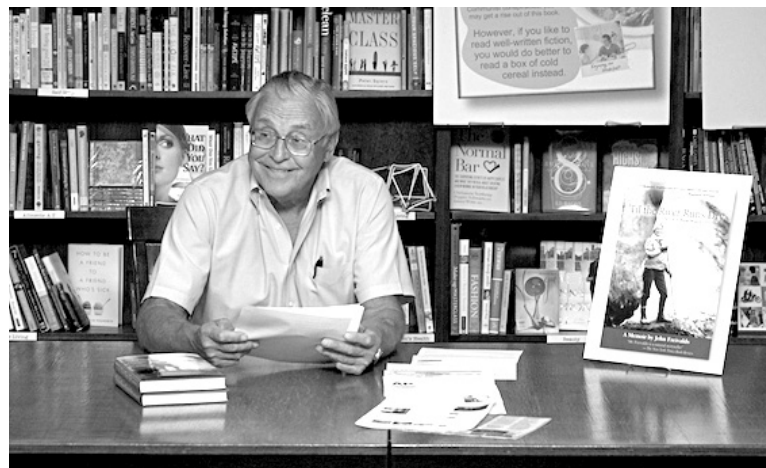
The world economy that existed before the onslaught of the pandemic doesn't exist anymore. It was destroyed by the Covid-19 virus. It's like the Spanish flu of 1918 which changed the world forever and the new world that is being created will take a while. The hope is that a vaccine will be discovered to conquer Covid-19. A more realistic scenario is what an acceptable level of risk is. As the Latvian Honorary Consul for Minnesota (a very large state as all three Baltic countries can easily fit into it), I have to come up with some ideas to keep Latvia in front of people's eyes.

Technological changes already in progress around the world were accelerated by the virus (online shopping, robotics, distance learning, take out dining, home office, video conferencing via Zoom, telemedicine, iPhones, streaming movies, to mention a few).

The social connections that we assumed safe are not particularly friendly to mass tourism which many in Riga depend upon. Will we get into a crammed Air Baltic airplane with strangers again with just a couple of bathrooms or sit at a hockey game or will cruise ships still stop in Riga or even sail at all? Will we be willing to sit next to a coughing spectator at a hockey game or go to Jurmala and mix with the crowds who come from all over? Packed stadiums to watch sports? Go out to dinner at Kirson's wearing face masks? It is unreasonable to assume that we will have a vaccine invented, tested, distributed and taken by the majority of the population within two years?

Although Zen is a Buddhist word meaning „slow down,”

Latvia has already been practicing a form of it for centuries. Latvia has lots of pagan traditions: Jāņadiena (summer solstice), epic songs (ligo), bonfires, a variety of symbols and even last names. I know no other language that has last names like, rabbit, rock, onion, willow,

birch, bug, island and so forth.

But the real Zen of Latvia is its forests which cover half the country. They have now begun to play a bigger role in the country's future and not just in being a source of wood products! My favorite poem is by Imants Ziedonis where he muses:

Cik pilns ir tukšums

Cik tukšs ir pilnums

I was skeptical when I returned to Latvia in 1989. As part of the first American Latvian business delegation, 26 of us came to Latvia to share our knowledge. We set up a business center in the Hotel Riga and invited Latvians to come and talk about their desires.

I ended with a farm owner who wanted to start a tourist business on his forested woodland. The conversation went like this: Is your land near a road? „No.” Is your land on the way to a tourist destination?

„No.” Is there anything unique about your land? „No.” Are there any facilities on your land like cabins? „No, just forest.”

I was very skeptical of his answers. At that time attracting tourists meant historic buildings to look at, museums, amusement parks, nice restau-

in nature can make us feel. We have known this for millennia. The sounds of the forest, the scent of the trees, the sunlight playing through the leaves, the fresh clean air -- these are things that give us a sense of comfort, help us relax and to think more clearly. Being in nature can restore our mood, give us back our energy and vitality, refresh and rejuvenate us.”

The Japanese call this *shinrin-yoku*. In Japanese, *shinrin* means forest and *yoku* means bath. I am fortunate in that I live in Minnesota which has immense tracts of forest and companies that are putting this to use. This is a case where a huge investment is not necessary and a simple cabin will do. I have a friend who lived in Alaska in a town of just 28 people and before moving there she

thought it to be a little strange living in the wilderness. Many from the cities now plagued with virus would love to be in her place.

The best book in Latvian on forest bathing is „*Caur Sidraba Birzi*” published by Annele in 2006. I wish there was a version in English that I could send out to people. Latvia's forests are eternal and this is something that can be promoted under any circumstance.

You need to look no further than the inside cover of the book which has the headline:

Aicinām atpūsties Latvijas valsts mežos!

In the weeks ahead I will be sending excerpts from this book to a variety of people interested in Latvia as our forests in these troubled times are even more appreciated today.

Bēgšana no Latvijas: Kurzeme-Gotlande 1944-1945

Otrā pasaules kara nogalē, 1944. gada rudenī, sākās slepena, bīstama un regulāra bēgļu pārvešana mazās zvejnieku laiviņās no Kurzemes piekrastes uz Gotlandes salu Zviedrijā. Laivu vadītāji bija jauni, bezbailīgi puīši, jūrskolas audzēkņi un zvejnieki, kas nebaidījās riskēt ar dzīvību. Vairāki pārcēlāji tika nodoti un pie Latvijas krastiem apcietināti. Laivas organizēja Latvijas Centrālā padome, no Zviedrijas puses to atbalstīja Rietumvalstu izlūkdienesti.

uz bēgļu nometnēm Zviedrijas iekšzemē.

Pēteris Jansons pabeidza Rīgas jūrskolu kā mašīnists. Lai izvairītos no iesaukšanas armijā, 1943. gada novembrī Pēteris kopā ar draugiem iekāpa zvejnieku laiviņā un pāri vētrānai jūrai devās no Kurzemes uz Gotlandi. Vēlāk Pēteris un citi puīši kļuva par pārcēlājiem, slepeni vedot latviešu bēgļus uz Zviedriju. Vairākas reizes Pēteris vadītā laiva gandrīz nogrima, cilvēki izglābās, pateicoties kapteiņa ātriem lēmumiem un

Bēgļi Gotlandē 1945. gada janvārī // FOTO: no muzeja „Latvieši pasaulē” krājuma. B.Bredovskas dāvinājums

Cilvēki, kuri gribēja izbēgt no kara plosītās Latvijas un kuņiem nebija iespējas doties projām ar vācu organizētajiem kuģiem, slēpās Kurzemes piekrastes mājās un mežos, gaidot laivu piebraukšanu, kas parasti notika naktī. Lai nokļūtu brīvajā zviedru zemē, laivas gaidīja daudz bēgļu, bet tikt projām laimējās tikai daļai.

Braucieni pāri jūrai ilga gandrīz diennakti, līdz paņemtas mantas dažreiz bija jāmet pāri bortam, lai laivas svaru samazinātu. Ierodoties Gotlandē, bēgļus sagaidīja Zviedrijas iedzīvotāji, kuri rūpējās par cilvēku paēdināšanu un izguldīšanu vietējā skolas sporta zālē. Vēlāk bēgļi tika nosūtīti

veiksmei. Pēteris atceras īpaši bīstamu braucieni:

Kad es apbraucu Kolkas ragam apkārt, pamanīju, ka ūdens līdz bortam vairs tikai divu centimetru attālumā, ka mēs nogrimsim. Ko tad es darišu? Es jauns puika biju, man bija Gotlandē draudzene, man bija jātiek atpakaļ. ... devu pavēli cilvēkiem ģērbties nost. Visus kažokus, mantelus ģērbt nost un mest jūrā. Un visus koferus, visas mantas pārbaudīt. Visu, kas vērtīgs, paturēt, pārējo visu – pāri. Tas palīdzēja.

Pēteris šķērsoja Baltijas jūru vismaz 28 reizes. Cepuri Pēteris vilka galvā katrā no šīm reizēm un domāja, ka tā bija viņa laimes nesēja.

Pēteris Jansons aizgāja Mūžībā 97 gadu vecumā, 2020. gada maijā.

VIETA, KUR ALLAŽ NEEJAM

Pavasariņa nedēļa slimnīcā

IVARS
GALINŠ

Pavasari, kad vajadzētu dziedāt par Gaujas ličiem un ziedošām ievām, piezagusies cita noskaņa. Pavasarim ir savas priekšrocības, jo tas ir neatkarīgs. Dāra, kā patīk. Tā daba to ir iekārtojusi. Cilvēkam šis neatkarības trūkst, un pa laikam jāmeklē palīdzība. No paredzētās dažu stundu pārbaudes, iznāk gandrīz nedēļu palikt slimnīcā. Tā nav vieta, kur gribētos pavadīt laiku, īpaši pašreizējās apstākļos ne. Meitu Sandru, kas mani atvedusi, nemaz nelaiž slimnīcā. Gaidu pie durvīm, kamēr kāds ielaidīs. Slimnīca sadalīta divos spārnos, pirmajā tie, kas vēl nav pārbaudīti par vīrusa infekciju. Te ir režīms, kāds agrāk nav pieredzēts. Katram, pirms ienākšanas slimnīcā istabā, jāuzvelk pārvalks, aizējot tas jāatstāj īpašā toverī. Visiem ir maskas. Māsiņām katru reizi, kad mainās pacienti, istabas

jāattīra. Pārvalki nav mazgājami, nedabūju zināt, kas ar tiem notiek. Ir īpašs transports, kas lietotos aizvāc un atved jaunus. Pēc dienas, kad abas manas pārbaudes izrādījušās negatīvas, mani pārceļ uz otro slimnīcas spārnu. Te pacientam masku vajag, vienīgi izejot gaiteni. Māsiņām nav drēbes jāmaina un arī masku noteikumi atviegloti. Uz mani man jautājumiem atbildes ir skopas un negribīgas. Ja pieņem, ka slimnīcām ir savs klimats, tad lielākā pārmaiņa ir tā, ka nav apmeklētāju. Arī apakšējo stāvu gaiteni izliekas pamesti, tikai rēgojas garās koridoru rindas. Aprūpe joprojām ir izcila. Mana istaba ir stūrī, kas vistuvāk māsiņu darba stacijai. Durvis tiek turētas vaļā, varu māsiņas redzēt un dzirdēt, bet ne saprast. Kāda balss izklausās ļoti latviska. Tad tā ap pusnakti dzird:

„Pacieties, kad būšu mājas, tev pati izstāstīšu pasaciņu.” Gribu celties un iet paskatīties, jo runātāju neredzu. Kavē kūtrums, un slimnīcas apģērbs nav domāts ciemos iešanai. Arī no rīta netieku skaidrībā. Nav jau nekas jauns. Kad kādreiz uz Latviju braucām caur Somiju, tad, ejot pa Helsinku ielām, bieži gribējās atskatīties, jo šķita, ka aizmugurē gājēji sarunājas latviski. Pāris rītus vēlāk kāda maza meitenīte no māsiņu stacijas māj. Nezinu vai man, vai kādam citam. Vai tiešām latvietē?

Kad pārrodos no slimnīcas, ieva jau noziedējusi. Tā ziedējusi nu jau 60 gadus un izaugusi no stādīņa, kas nācis no Bostonas Botāniskā dārza. Stumbrs ir iztrūnējies, bet koks turpina ziedēt. Tā ir radniecība ievām, kas zied Gaujas ličos un par ko dzied dziesminieks.

LATVIEŠI CEĻO

VILIS
MILEIKO

Ceļojums Svētajā Zemē

Mūsu ceļojums notika aizvadītā gada augustā. Tas bija grupas brauciens. Izraēlu izbraukājam krustām šķēršām, daudz tika redzēts, bet savā stāstā pieskaršos ceļojuma galvenajiem objektiem, spilgtākajiem iespaidiem un neparastākajiem piedzīvojumiem.

Territorijas ziņā Izraēla ir gandrīz trīsreiz mazāka par Latviju, un to apdzīvo aptuveni 7,5 miljoni iedzīvotāju! Te līdzās mīl musulmaņi, kristieši, jūdaisti un beduīni. Ebreji sastāda ap 80 % no iedzīvotājiem, pārējie, pārsvarā arabi – 20 %. Kristiešu Izraēlā ir ap 2 %. Izraēlas kaimiņvalstis ir Libāna, Sīrija, Jordānija un Ēģipte.

Izraēla patiešām ir kontrastu zeme – to veido gan tuksneši, gan augļīgi apvidi. Ziemas mēnešos te līst, un vasaras ir nežēlīgi karstas. Dienas temperatūra mūsu brauciena laikā tur bija 40 – 44 grādi pēc Celsija. Kādu dienu tuksneši termometrs rādīja 51 gradu! Zilas debesis katru dienu, karsta saule un lietus ne piliena! Labākais sargs no karstās saules bija plata cepure vai lietussargs. Gandrīz līdz apnikumam bija jādzer ūdens vai sulas; pudeļ-ūdeni te pārdeva uz katra ielas stūra, tikai cenas mainījās atkarībā no tā, uz kuŗa stūra tas tika pārdots. Neskatoties uz karsto laiku, mūsu ceļošana Izraēlā un Palestīnā bija diezgan ērta, braucām autobusā ar vēsinātu gaisu, un arī autobusā varēja nopirkt aukstu ūdeni. Mums līdzī bija Izraēlas šekeli, bet vietējiem tomēr labāk patika amerikāņu dolāri. Palestīnā šekelus vispār negribēja redzēt.

Caurmēra iespējams Izraēlā, autobusā braucot, – šī zeme ir pelēka, stipri kalnaina, pelēki ir lauku akmeņi, pelēkas ir arī mājas, celtnes no vietējiem materiāliem. Ir rajoni, kur lauki, akmeņi un ieži ir melnā krāsā, tās ir atliekas no vulkānu izvirdumiem pirms vairāk nekā 2500 gadiem.

Izraēlā atrodas pasaules vecākā pilsēta Jērika, bet trīs lielākās Izraēlas pilsētas ir Telaviva, Jeruzalēme un Haifa. Izraēlā pastāv teiciens, ka Jeruzalēme ir lūgšanām, Haifa – darbam un Telaviva – izpriecām.

Katrai valstij nozīmīgs ir tautas spēks. Katrs iedzīvotājs ir svarīgs. Jo vairāk ir darītāju, jo vairāk tiek panākts. Izraēla attīstās strauji. Lai gan bezdarbnieki ir arī šai zemē, vietējie negrib darīt visus darbus, tādēļ papildus darba spēkam ievēd viesstrādniekus. Uzstrādniekiem Izraēlā atļauts uzturēties ne ilgāk kā piecus gadus.

Kaŗadienests Izraēlā ir obligāts visiem, sākot ar 18 gadiem, sievietēm – divi gadi, vīriešiem – trīs.

Svētceļojumi

Svētceļojumi uz Svēto zemi ir bijuši kopš pasaules radīšanas – to apmeklē miljoni svētceļnieku, divas trešdaļas no tiem ir kristieši. Jeruzalēme gadījās sastapt, pienēram, lielu svētceļnieku grupu no Ukrainas.

Sabats Svētajā zemē

Sabata laiks ilgst no saulrieta piektdienā līdz saulrietam sestdienā. Sabata ievērošanas likums tiek uztverts ļoti burtiski – Nedrīkst pat lifta pogu nospiegt, turklāt sabatā lifts automātiski apstājas katrā stāvā. Arī gaisa vēsināšanas un sildīšanas termostati ir attiecīgi programmēti sabata dienai. Ebreju apdzīvotajos rajonos sabatā viss ir slēgts, un nav iespējams nopirkt pat visnepieciešamāko. Arabu un kristiešu rajonos turpretī tirgojas arī sabata laikā.

Turīgākie ebreji, pieaugušie un bērni, piektdienas vakaros sabatu nereti sagaida un svin kādā viesnīcā – gērbušies svētku drēbēs, svinības sāk ar lūgšanām un kopējām vakariņām, un viesības jautrībā rit līdz vēlai vakara stundai. Haifā mums bija izdevība vērot šādas svinības.

Drošība Izraēlā

Iedzīvotāju drošībai Izraēlā tiek pievērsta liela uzmanība. Lielākajās viesnīcās ieeja ir stingri kontrolēta, pie ieejas ir redzēti kaŗavīri ar ierociem pie sāniem, kādas viesnīcas priekšstelpā stāvēja kaŗavīrs ar šauteni rokās un pistoli pie jostas aizmugurē. Pārsvarā gan apsardze bija neuzkrītoša.

Noziedzības līmenis Izraēlā ir zems, jo apdzīvotās vietās ir uzstādīti novērošanas aparāti. Parastie noziegumi ir zādzības.

Pārbaude lidostā pirms izlidošanas bija neparasti stingra, rūpīga, un tā aizņēma ilgu laiku. Katrs čemodāns, katra soma tika izlaista caur lielu rentgena aparātu. Kādam no mūsu lidzbraucējiem bagāžu ar rentģenu izskatīja divas reizes. Pirms bagāžas nodošanas īpaši apmācīti drošības darbinieki apstaigā pasažierus, rūpīgi pārbauda pases, pasažierus iztaujājot skatās tieši acīs un prasa virkni neparastu jautājumu, piemēram, ko pasē nozīmē iniciālis aiz tava pirmā vārda?

Jeruzalēme

Izraēla patiešām ir kontrastu zeme. Visvairāk kontrastu redzami tieši Jeruzalēme. Viena no vecākajām pilsētām pasaulē, tai ir vairāk nekā 4500 gadu, un to apdzīvo aptuveni 700 000 iedzīvotāju. Tulkotumā pilsētas nosaukums nozīmē „miera vieta”. Galvenie apmeklējuma objekti Jeruzalēme ir Raudu mūris, baznīca ar Kristus kapu Golgatas kalnā un Al Aksa mošeja. Kristiešiem Jeruzalēme ir pilsēta ar daudzām svētvietām, kur risinājušies pēdējie notikumi Jēzus dzīvē. Te, piemēram, atrodas Ģetzemenes dārzs – vieta, kur Kristus pavadīja pēdējo nakti lūgšanās pirms Jūdas nodevības un apcietināšanas, te ir Olivu kalns, vieta no kuŗienes Jēzus uzkāpa debesis, *Via Dolorosa*, *Pater Noster* jeb Tēvreizē baznīca, vieta, kur Kristus saviem mācekļiem mācīja tēvreizi un kur tagad vairāk nekā 60 valodās tulkota tēvreize, tostarp arī latviešu valodā – uz plāksnes, kas

atrodas cienīgā vietā, tuvu pie baznīcas ieejas. Starp negatīvajiem iespaidiem Jeruzalēme jāmin *Via Dolorosa* jeb Kristus krusta ceļš, kas vijas pa šauru celiņu gar veikaliņiem un prēmīnācēju straumi. *Via Dolorosa* ceļā ir gluži jālaužas cauri burzmai, tirgotājiem un pircējiem, lai gan visi uzvedas pieklājīgi un neviens nebija uzbāzīgs.

Kopš izseniem laikiem Jeruzalēme ir izveidojušies četri kvartāli: ebreju, musulmaņu, kristiešu un armēņu. Lielu daļu no musulmaņu kvartāla aizņem tā

ir 101 gadu veca, platības ziņā tā ir mazāka nekā Haifa vai Jeruzalēme, bet tā ir lielākā valsts pilsēta iedzīvotāju ziņā, jo gandrīz puse Izraēlas iedzīvotāju dzīvo Telavivas mētropoles robežās. Telaviva ir finanču pilsēta. Arī plūdmales pilsēta, un te valda brīvdienu gaisotne. Tāpat kā Ņujorka, Telaviva neguļ – jebkuŗā diennakts laikā ir atvērti bāri, restorāni un citas izklaides vietas.

Haifa

Haifa ir moderna Eiropas pilsēta, trešā lielākā pilsēta Izraēlā

Pie Raudu mūra

sauktais Arabu tirgus. Pilsētas centrā ir Vecpilsēta, pilsētā pavisam ir vairāk nekā 1000 sinagogas, vairāk nekā 200 baznīcas un aptuveni 50 mošejas. Te ir arī valsts parlaments, augstākā tiesa un Jač Vašem (*Yad Vashem*) – holokausta vēstures muzejs, kas ir obligāts visām tūristu grupām, arī mūsējam. Latviešiem būtu jāmācās, un uz Okupācijas muzeju Rīgā jāved visi Latvijas tūristi! Jaunais holokausta muzejs Jeruzalēme tika atklāts 2005. gadā, tas moderns, plašs un sastāv no trim daļām: galvenā muzeja ēka, tad celtnē bojāgājušo bērnu piemiņai un visbeidzot laukums ar pieminētiem visiem nacistu upuriem. Galvenā ēka ir būvēta labirinta veidā, tajā ir ieejas durvis un izejas durvis, bet, lai tiktu no šīs ēkas ārā, gribot negribot jādodas tikai uz priekšu, tādā jāiziet viss muzejs. Tika īpaši ieteikts noklausīties holokausta liecību stāstus nepartrauktā video atskaņojumā. Muzejā bijām apmēram trīs stundas. Laimīgā kārtā tur bija vēsi.

Pie Raudu mūŗa var nokļūt tikai pēc kārtējās drošības pārbaudes. Vīrieši un sievietes lūdzas atsevišķi. Žogs to sadala divās daļās: lielākā sienas daļa mūŗa kreisajā pusē, ir paredzēta vīriešiem, aptuveni ceturtdaļa sienas – sievietēm. Kaut arī apmeklētāju daudz, vīriešiem nebija grūtību piekļūt pie Raudu mūŗa. Lai gan Jeruzalēme ir triju pasaules reliģiju svētā pilsēta, to starpā tomēr pastāv zināma iecietība. Un ne tikai Jeruzalēme, bet tā tas ir visā Izraēlā.

Telaviva

Izraēlas galvaspilsēta Telaviva

ar aptuveni 270 000 iedzīvotājiem. Gandrīz 82 % iedzīvotāju ir ebreji, pārējie ir arabi, musulmaņi un kristieši. Viena ceturtdaļa iedzīvotāju ir ebreji, kas iecēlojuši no bijušās Padomju Savienības. Haifa ir rūpniecības pilsēta, te atrodas valsts lielākā osta, un pilsētai ir liela nozīme Izraēlas ekonomikā. Ebreji apdzīvo pilsētas augšējo, kalna daļu, kur gaisis ir tīrāks, pilsētas lejasdaļa dzīvo arabi. Pilsētā atrodas arī 1868. gadā dibinātā vācu kolonija un Bahaju templis ar krāšņajiem persiešu dārziem. Ieeja dārzos bija stingri kontrolēta, tikām brīdināti uzvesties kārtīgi, nesmekēt utt.

Betlēme

Betlēme ir pilsēta Rietumkrastā, Palestīnā, aptuveni desmit kilometru attālumā no Jeruzalēmes, un to apdzīvo apmēram 30 000 iedzīvotāji. Betlēme dzima Jēzus Kristus un arī ķēniņš Dāvids: kaŗavīrs, dzejnieks un mūziķis, psalmu autors. Betlēme no Izraēlas ir atdalīta ar augstu mūri un ar smagiem, lieliem un šauriem vārtiem, kas kalpo kā drošības durvis Izraēlai, jo palestīnieši Izraēlā nav gaidīti. Palestīnieši šūdzas, ka viņi jūtas kā cietumā, bez iespējām ceļot, pat bez tiesībām aizbraukt uz Jeruzalēmi.

Ierodoties Rietumkrastā, pārbaude bija samērā pavisma, bija gan jāmaina gēds un autobuss, un nebija ilgi jāgaida, lai redzētu, ka dzīves apstākļi Palestīnā ir nabadzīgāki nekā Izraēlā. Atgriežoties Izraēlā, pārbaude bija jau rūpīgāka.

Nācarete

Nācarete ir lielākā arabu pilsēta

Izraēlā, tā atrodas apmēram 25 kilometru attālumā no Galilejas jūras. Nācarete ir nozīmīga kristiešiem, jo tur piedzimuši un dzīvojuši Marija un Jāzeps, šajā pilsētā eņģelis Gabriēls pasludināja Marijai par Pestītāja dzimšanu, un šai pilsētā bērniņu pavadīja Jēzus. Jēzus laikā Nācarete ir bijusi samērā nabadzīga vieta ar aptuveni 200 iedzīvotājiem, vairums cilvēku dzīvojuši akmeņos, un tā tas bija ne tikai Nācaretē, bet arī citviet Izraēlā. Mūsdienās Nācareti apdzīvo aptuveni 60 000 cilvēku. Nācarete ir kristiešu īpaši iecienīta apmeklējuma vieta Ziemsvētkos. Pilsētā arvien notiek izrakumi, kur atrod liecības par Jēzus laika ebreju dzīvi. 2009. gada decembrī arheologi atraduši māju, kuŗā, iespējams, dzīvojis Jēzus. Mājas iekšienē atrastas tā laika trauku lauskas un tā laika darbarīki.

Kāna

Apmeklējam arī Kānas ciematu Galilejā, vietu kur Jēzus radnieku kāzās izdarīja savu pirmo publisko brīnumu, pārveršot ūdeni par vīnu. Kunga Kāzu baznīcā precētie pāri varēja atjaunot savus laulības solījumus, saņemt jaunus laulības gredzenus un apliecināt par notikušo.

Pēc baznīcas apmeklējuma daži ceļojuma dalībnieki izteica vēlēšanos iedzert kafiju. Nekur tuvumā nebija redzama vieta, kur to varētu dabūt. Kādā veikaliņā pajautājām, kur varētu iedzert kafiju. Tuvāk apkārtnē to nepārdodot – tā teica veikalnīeks, bet viņš tūlīt pasaukšot savu sievu, un viņa kafiju pagatavošot. Tā arī notika. Drīz parādījās liels trauks ar karstu kafiju, ko piedāvāja visiem, kas to gribēja, turklāt atteicās no jebkādas samaksas par pacienājumu.

Ar laivu Galilejas jūrā

Galilejas jūra ir visvairāk pazīstama sakarā ar Jēzus Kristus un Viņa mācekļu darbību šinī apvidū. Te Jēzus reiz nāca pie saviem mācekļiem, staigādams pa ūdens virsu. Galilejas jūras krastus senos laikos apdzīvojušas deviņas pilsētas, un te bijis liels zvejnieku tirdzniecības centrs. Tieši šai rajonā radās vairums Kristus mācekļu.

Galilejas jūra ar jauku jūrmalu ir galvenais ūdens avots Izraēlai un Palestīnai. Pastāv gan bažas par to, ka jūras ūdens līmenis pamazām krītas.

Nepilnu divu stundu ilgā izbraukumā ar motorlaivu skaistas mūzikas pavadījumā šķērsojam Galilejas jūru. Karsēja saule, šķakstēja ūdens...

Galilejas jūras ūdens ir skaidrs, dzidrs, bet arī auksts, un pati jūra ir untumaina, īpaši pēcpusdienās, kad viņi var būt diezgan augsti. Mūsu izbraukums bija pēcpusdienā, un daudzi no mūsējiem tika kārtīgi „atvēsināti”, bet neviens neuztraucās, jo, izkāpjot no laivas, karstā saulīte visu ātri žāvēja.

(Turpinājums sekos)

TALES OF DISPLACED PERSONS / DĪPĪŠU STĀSTI

GUNĀRS
FRICSONS

(Continued from no 18)

While these DPs felt safe living away from a DP camp, they were far removed from information, the camp newspaper, bulletin board and rumors, that could affect their lives. The farm animals, cows, sheep and pigs, weren't great at spreading information around the barn yard and rarely moomed at their neighbors.

As DPs looked for relatives in Germany and the German postal system returned to normal, letters began to flow back and forth. Camp newspapers and letters went to relatives living outside the camps.

Before that happened, a half-day's farm work could be lost walking to the nearest German village, asking around for the lat-

est news and...be disappointed. What the latest news was to German villagers and farm families, was much different than the news a DP was looking for.

That became clear at the post office. Standing in line, the DP listened in.

"It took Frau Einstein two hours to find her cows and bring them home." One of the women in line in front of the DP said to her friend excitedly.

Next door, on the front porch of the hardware store, the DP listened to the other big news of the day.

"How big was the new calf born in Frau Schmidt's barn?"

Since the war had decimated the male population of Germany, dropping it to around 30%, it often was the Frau Einstein and Schmidt who kept the family farm going.

The Internet in the village, the village bulletin board, struggled to find the latest news. It didn't have the connection that the UNRRA secretary had to other parts of Germany. So, featured on the village bulletin board today were:

"Helmut Lubbers returned home from the POW camp yesterday."

"The bombed-out railroad tracks aren't fixed yet. We still can't take a train to the nearest town."

The newest bulletin, posted that morning by the minister, urged the villagers to attend the pot-luck dinner in the village Lutheran church Friday night.

For the DP, there was a desperate need for a Google search, "Is it safe for DPs to come out of hiding?"

Alas, Google and the Internet were fifty years in the future.

REALITIES OF LIFE IN THE GERMAN COUNTRYSIDE

One of the DPs that stayed out of DP camps initially was the jurist Edgars Berzins and his family. In the fall of 1944, as the Eastern Front was moving across Latvia, Berzins and his family, like many fled to Liepāja and joined thousands of other families waiting for passage out of Latvia. After a month of waiting, their October sea journey took them to Danzig. From there they went to Schleswig-Holstein where Berzins worked in a coal mine. They stayed with a German family. In 1946, after a year of living outside the DP camps after the war, they joined the Ingolstadt DP Camp (American Zone). The camp was about 60km north of Munich.

The family of our Dayton, Ohio friend, Dr. Lija Lapsins

didn't enter a DP camp until 1948. A good three years after the war ended. The Lapsins left Latvia in the fall of 1944 and, through some German connections, found a haven on a farm in the Thalburgel area, near Dresden. In the spring of 1945, the Eastern Front moved through Poland and entered Germany. Soon after, the Red Army was on the Lapsins family doorstep (after the war this region was part of the Soviet Occupation Zone).

The Lapsins family fled west and reached the safety of the British lines. They settled in Handoff, which was in the soon to be demarcated British Zone. For three years, they shared a large, family home with DPs from Estonia and Russia.

(To be continued)

LĪGA NUTERE,
DV ASV Vanadžu priekšiece

DV ASV 70. delegātu sapulce – šoreiz attālināti

DV ASV delegātu sapulci šogad bija paredzēts rīkot Vašingtonas apkārtnē no 17. līdz 19. aprīlim. Parasti katru apaļā skaitļa delegātu sapulci rīko Vašingtonas apvienība. Daudz darba jau bija ielikts gatavojoties, Vašingtonas apvienība jau bija sagatavojusi krāšņu programmu, taču šogad lietas sāka strauji mainīties, un jau marta sākumā DV ASV valde nolēma, ka nebūtu droši rīkot sapulci klātienē Covid-19 izplatības dēļ. Daudzi mūsu delegāti ir riska grupā, tāpēc šogad labāk visiem ir palikt mājās. Tomēr sapulce bija nepieciešama, jo vienmēr ir daži neatliekami jautājumi. Šogad gan DV ASV valdei, gan priekšniekam, gan vanadžu priekšniecei beidzās pilnvaru termiņš, tāpat obligāti bija nepieciešamas vēlēšanas, tāpat vajadzēja izskatīt vairākus citus jautājumus.

DV ASV valde apsvēra iespēju taisīt pilnu delegātu sapulci video formātā, bet, skatoties uz delegātu skaitu, tas praktiski nebūtu iespējams. Tāpat arī plašas diskusijas nevarētu norisināties attālināti. Tā nu DV ASV priekšnieks salika kopā saīsinātu darba plānu un valde nolēma visas sarunas un balsojumus veikt e-pastos, noturot attālināto sapulci no 13. līdz 19. aprīlim.

Delegātu atsaucība patīkami pārsteidza – gandrīz visi piedalījās elektroniskajā sapulcē. Tika pārstāvētas Čikāgas, Filadelfijas, Klīvlāndes, Linkolnas, Milvoku, Ņujorkas, Ročesteras, Vašingtonas apvienības un DV ASV Zemes valde. Dažas delegātu atbildes bija īsākas, citas garākas, bet visiem, kas gribēja, izdevās nobalsot un lēmumi tika pieņemti. Visi darbības pārskati, budžeta plāni un citi ziņojumi jau bija nosūtīti delegātiem pa pastu iepriekš, tā kā visiem bija

pāris nedēļas laika ar tiem iepazīties un piedalīties sapulcē labi informētiem.

Jau iepriekš DV ASV valde bija nolēmusi samazināt valdes sastāvu no 10 uz 7 cilvēkiem – DV ASV priekšnieks, Vanadžu priekšniece un pieci valdes locekļi. DV ASV priekšnieka amatam bija tikai viens kandidāts – esošais priekšnieks Andris Kursietis, viņš arī tika pārvēlēts šai amatā uz nākamajiem diviem gadiem. Tāpat DV ASV vanadžu priekšniece amatam bija tikai viena

sija tika palielināta uz četriem cilvēkiem – jaunie komisijas locekļi nākamajiem diviem gadiem ir Egīls Apelis, Māra Bērziņa, Knuts Ozols un Mārtiņš Zvaners. Goda tiesai pieteicās tikai viena kandidāte Māra Kubuliņa, tāpēc delegāti atbalstīja ieteikumu atļaut DV ASV valdei atrast vēl papildu locekļus Goda tiesai. Andris Kursietis izteica sirsnīgu pateicību Zigurdam Rīderam, Astrai Iesalnieci un Dāgam Demandtam, kuri izbeidza savu darbību zemes valdē.

jam gadam. Tā kā šogad plašas diskusijas par atbalstu nebija iespējamas, tad budžets pārsvārā līdzinājās iepriekšējam gadam un tika pieņemts bez labojumiem.

DV ASV vanadžu priekšniece Līga Nutere uzstādīja trīs vanadžu projektu pieteikumus, ko delegāti atbalstīja. Pēc DV vanadžu priekšniece Klāras Mētras aicinājuma DV ASV vanadzēs turpinās atbalstīt pagājušogad aizsāktu Marijas Ķeņģes stipendijas projektu, kur DV zemes kopā sponsorē stipendiju kādai

apmeklēt Latvijas Okupācijas muzeja izglītojošās programmas.

Viens no DV ASV vanadžu lielākajiem projektiem turpina būt DV kalendāra izdošana. Vanadzēs katru gadu izvēlas kādu noteiktu tēmu un DV biedri iesūta fotogrāfijas, kas atbilst šai tēmai. Arī šogad tika apspriestas vairākas tēmas, bet delegātu vairākums izvēlējās "Jauns un traks". Šī ideja radās, jo nākamā gada kalendārs būs šī gadsimta 21. gadam un ASV 21 gada vecums tiek uzskatīts par īsto pilngadību, kad beidzot ir atļauts darīt gandrīz visu, ieskaitot trakas lietas, ko jaunībā gribas darīt. Tā nu šogad gaidīsim bildes no DV biedriem ar skatiem par trakām un sportiskām aktivitātēm, kas ir darītas gadu gaitā. Aicinām arī DV biedrus visā pasaulē dalīties ar savām fotogrāfijām – jo vairāk, jo interesantāk.

Mēs ļoti ceram, ka nākamgad varēsim atkal satikties klātienē un izrunāt daudz vairāk jautājumus. Šogad izpalika nākotnes virzienu diskusija, stipendiju maiņas (2020. gada vasaras programmu stipendijas paliek kā iepriekšējā gadā), un daudzi citi jautājumi. Kā vienmēr, aicinām apmeklēt DV ASV mājaslapu daugavasvanagi.org, kur tiek publicēta jaunākā informācija.

Jaunā DV ASV valde satikās konstruēšanās sēdē dažas dienas pēc delegātu sapulces video konferences. Sēde bija paredzēta 30 minūtes, bet ieilga pusotras stundas, jo visiem bija, par ko runāt. Valde arī nolēma, ka video sēdes ir labs risinājums, kas ļaus valdei tikties biežāk un risināt akūtos jautājumus attālināti.

Paldies visiem, kas piedalījās sapulcē un turpina atbalstīt mūsu organizāciju.

Daugavas Vanagi, sasauksimies!

kandidāte Līga Nutere, kas arī tika pārvēlēta šai amatā uz nākamajiem diviem gadiem. DV ASV valdei kandidēja Gunārs Kancs, Nora Ceriņa, Ildze Rudzīte, Imants Kalniņš un Ivars Zuševics – visi tika ievēlēti valdē uz nākamajiem diviem gadiem. Arī revīzijas komisija tika pārvēlēta iepriekšējā sastāvā – Ilze Hāznere, Ēriks Reineks un Līga Zemesaraja. Toties statūtu komi-

šogad rudenī paredzētas arī pasaules DV organizācijas priekšnieka un Vanadžu priekšniece vēlēšanas. DV ASV valde izvirzīja un delegāti atbalstīja šādus kandidātus – Aivaru Sinku no Anglijas DV priekšnieka amatam un Ināru Siko no Austrālijas DV Vanadžu priekšniecei amatam. Abi kandidāti ir piekrituši kandidēt.

DV ASV kasieris Ivars Zuševics bija uzstādījis budžetu nākam-

mājturības studentei sadarbībā ar Vītola fondu. Katra zeme (ASV, Kanada, Latvija, Anglija un Austrālija) atbalsta šo stipendiju ar 400 eiro par kopējo summu 2000 eiro apjomā. Tāpat vanadzēs turpinās atbalstīt ilgga-dīgo akciju "Ceļš skolēniem uz Okupācijas muzeju" \$500 apmērā. Šis atbalsts palīdz skolēniem no lauku skolām Latvijā ar ceļa naudu, lai atbrauktu uz Rīgu

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Augstākās tiesas priekšsēdis – Aigars Strupiņš

Saeima 21. maijā vienbalsīgi atbalstīja Aigara Strupiņa apstiprināšanu Augstākās tiesas (AT) priekšsēža amatā. Par Strupiņa iecelšanu minētajā amatā nobalsoja 91 parlamentārietis.

Aigars Strupiņš

Saskaņā ar Saeimas lēmumu Strupiņš AT priekšsēža amatā stāsies no 16. jūnija. Debatēs par jauna AT priekšsēža ieviešanu deputāts Juris Jurašs (JKP) akcentēja, ka no Strupiņa tiek sagaidīti ne tikai cerību pilni vārdi, bet arī darbi, jo esošā AT vadītāja Ē. Kalmeiera darba rezultātā sabiedrībai ir zudusi uzticība tiesu varai. "Latvijas tiesu vara nebūt nav ideāla, tāpēc aicinu Strupiņu darīt visu, lai būtu panākts reāls progress tiesu darbībā," teica Jurašs, uzsverot, ka nedrīkst pieļaut tādas rīcības, kas diskreditētu tiesu varu. Politīķe Inese Libiņa-Egnere (JV) pauž, ka Saeimas balsojums, amatā apstiprinot AT priekšsēdi, ir viens no nozīmīgākajiem parlamentam uzticētajiem pienākumiem, nodrošinot, ka tiesu vara ir patiesi neatkarīga un kvalitatīva.

Pateicība Francijas vēstniecei

Ārlietu ministrijas valsts sekretārs Andris Pelšs tikās ar Francijas vēstnieci Odili Supizonu (*Odile Soupison*), kuŗa pie valsts sekretāra ieradās atvadu vizītē, beidzot pildīt vēstnieces pienākumus Latvijā.

Francijas vēstniece Latvijā Odile Supizona

Andris Pelšs pauž augstu novērtējumu vēstnieces personiskajam ieguldījumam Latvijas un Francijas divpusējo attiecību stiprināšanā. Puses atzinīgi novērtēja Latvijas un Francijas ļoti labo un konstruktīvo sadarbību, veiksmīgi ieviešot Latvijas – Francijas Politiskās deklarācijas rīcības plānu 2018. – 2022. gadam. Vēstnieces kadences laikā notikušas vairākas Latvijas un Francijas amatpersonu vizītes, kuŗu īstenošanā O. Supizona aktīvi iesaistījās. Centrālais kultūras un mākslas, kā arī publiskās diplomātijas notikums Francijā bija Baltijas simbolisma izstāde "Nepieradinātās dvēseles. Sim-

bolisms Baltijas valstu mākslā" Orsē mūzejā, Parīzē, kuŗu 2018. gada 9. aprīlī atklāja Francijas un Baltijas valstu prezidenti. Tā bija vēsturiska vizīte ar lielu simbolisku nozīmi.

Jaunie politiskie līderi diskutē par demokrātiju

23. maijā 30 jaunie politiskie līderi tikās *online* diskusijā par demokrātiju un vērtībām. Jauniešus uzrunāja politologs un Eiropas Parlamenta deputāts Ivars Ijabs.

Ivars Ijabs

Jauniešiem bija iespēja piedalīties diskusijā par Eiropai un pasaulei aktuāliem jautājumiem, kā arī diskutēt par demokrātijas nozīmīgumu mūsdienās. Tā ir trešā šāda veida diskusija projekta "Jauno politisko līderu meistarklases" ietvaros. Projektu īsteno Latvijas Transatlantiskā organizācija sadarbībā ar Konrāda Adenauera fondu Baltijas valstīs un Latvijas Politologu biedrību.

Pirms 20 gadiem Lestēnē pie luterāņu baznīcas

ap 50 aicinātu viesu – bijušo leģionāru, Saeimas deputātu, Brāļu kapu komitejas, Daugavas Vanagu un pašvaldības pārstāvju, kā arī citu ieinteresēto klātbūtnē lika pamatakmeni Otrā pasaules karā kritušo latviešu leģionāru Brāļu kapu memoriālajam ansamblim.

Lestenes Brāļu kapi

Uzrunu sacīja NBS komandieris, pulkvedis Raimonds Graube, pamatakmenis iesvētīšanas ceremonijā veica Tukuma mācītājs Jānis Saulīte. Kapsulu ar vēstījumu nākamajam paaudzēm būvbedrē lielā Nacionālās karavīru biedrības vadītājs Nikolajs Romanovskis, bijušais leģionārs Edgars Skreija un Saeimas deputāts Juris Dobelis.

Viens no pirmajiem pasaulē – gatavs e-Saeimas rīks

"Saeima ir viens no pirmajiem parlamentiem pasaulē, kas ir gatavs vīrusa izraisītās krīzes laikā strādāt pilnībā attālināti. Pateicoties jaunajam e-Saeimas rīkam, parlamenta sēdes tagad var noturēt attālināti, deputātiem uzturoties arī ārpus parlamenta telpām," vēstīts Saeimas Preses dienesta paziņojumā presei. Tomēr Saeimas opozīcijas pārstāvji

publiski paužusi bažas, vai šāda rīka izmantošana nerada riskus demokrātijai Latvijā. Pirmā attālinātā parlamenta sēde, izmantojot e-Saeimas rīku, notika 26. maijā, pulksten 14, un tajā deputāti lema par administratīvi teritoriālās reformas likumprojektu. Šajā sēdē, tāpat kā līdz šim ārkārtējās situācijas laikā, deputāti strādāja Saeimā dažādās zālēs, tikai izmantojot jauno rīku.

Mežaparka estrāde un arhitektu vizija

21. maijā, mēnesi pirms līgumā noteiktā termiņa, Būvniecības valsts kontroles birojs pieņēma ekspluatācijā Mežaparka Lielās estrādes B posma pirmās kārtas būvdarbus.

To laikā ir izbūvēta jaunā estrādes ēka un kupols, apsardzes objekts, inženiertehniskās sistēmas, apkārtesošie ceļi, kā arī labiekārtota teritorija. Atbilstoši arhitektu Juŗa Pogas un Austrā Mailiņa iecerai, tapusi unikāla metāla konstrukcija ar vairāk nekā 500 akustiskajiem vairogiem un adiabātisko sistēmu, kas vasaras karstumā ļaus atvēsināt dziedātājus, dzesējot sakarsušo gaisu ar ūdens miglas palīdzību. Tostarp estrādes ēkas telpas un stiklota fasādi, kā arī estrādes kupola membrānas jumtu plānots izbūvēt rekonstrukcijas noslēdzajā jeb B posma otrajā kārtā. To iecerēts pabeigt līdz nākamā gada decembrim.

Latvija dāvinās dezinfekcijas līdzekļus Italijai un Sanmarīno

Latvija sniegs atbalstu *Covid-19* izplatības ierobežošanai Italijā un Sanmarīno – nosūtīs tām Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centra iegādāto dezinfekcijas līdzekļu kravu, informēja Aizsardzības ministrijā (AM). Latvija uz Italiju un Sanmarīno nosūtīs AS "Spodriba" ražoto dezinfekcijas līdzekļu kravu, kas ietvers 5745 litrus dezinfekcijas līdzekļa rokām un 5645 litrus dezinfekcijas līdzekļa virsmām aptuveni 47 000 eiro vērtībā.

Valsts aizsardzības militāro objektu un iepirkumu centrs veica dezinfekcijas līdzekļu iepirkumu no valsts budžeta programmas "Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem", īstenojot Ministru kabineta 23. aprīļa sēdē pieņemto lēmumu par atbalsta sniegšanu Italijai un Sanmarīno vīrusa ierobežošanā un seku apkaŗošanā. Ministru kabineta lēmums paredz sniegt atbalstu arī Spānijai, nosūtot individuālos aizsarglīdzekļus un dezinfekcijas līdzekļus. Kopējais Latvijas materiālās palīdzības apjoms Italijai, Sanmarīno un Spānijai plānots līdz 100 000 eiro.

Kā dzīvosim rudenī? Viedoklis
Slimību kontroles un profilakses centra Infekcijas slimību

riska analīzes un profilakses departamenta direktors Juris Perevoščikovs nebūs pārāk satraukts par iespējamo vīrusa otro vilni rudenī, jo ir uzkrāta pietiekami liela pieredze, lai varētu saprast, kas tika izdarīts labi un ko varēja izdarīt labāk, intervijā žurnālam *Ir* norāda speciālists.

Juris Perevoščikovs

Patlaban aptuveni 10% gadījumu neizdodas noskaidrot, kur cilvēks ir inficējies ar vīrusu, bet iepriekš atsevišķos periodos šis neapzināto gadījumu īpatsvars bijis lielāks. Perevoščikovu patlaban biedējot sabiedrībā vērojama cilvēku nogurums no fiziskās distancēšanās. "Psiholoģiski var saprast, ka cilvēki grib atgriezties pie vecajiem laikiem, bet diemžēl, ja neturpināsim ievērot distanci, situāciju varam pasliktināt. Mums vajadzētu ar svešiem cilvēkiem ārpus mājām pēc iespējas maz kontaktēties un ievērot distanci," mudina speciālists.

Atbildot uz P. Raudsepa jautājumu – Vai jūs pārsteidz, ka Latvijai līdz šim salīdzinoši labi veicies ar vīrusa ierobežošanu? – J. Perevoščikovs atbild:

"Nedaudz pārsteidz, ka šoreiz bija atbalsts agrāk ieviest ierobežojošos pasākumus. 12. martā tika izsludināta ārkārtas situācija, kad saslimstības rādītāji vēl bija zemi, salīdzinot ar citām skartajām valstīm, kurās vēl joprojām nekas nebija izsludināts. Tas uzreiz palīdzēja novērst masveida saslimšanu. Palīdzēja arī komunikācija ar sabiedrību.

Salīdzinājumā ar Zviedriju mēs izmeklējam ne tikai smagos gadījumus, kas nonāk slimnīcās, bet cenšamies saprast arī vieglos gadījumus. Turpinām konsekventi ievērot politiku, ka jācenšas atklāt ikvienu gadījumu, to izolēt, noteikt kontaktpersonas.

Mēs Zviedrijai piedāvājam – lūdzu, te ir kontaktilvēki, Zviedrijas pilsoņi, kuri bijuši blakus *Covid-19* pacientiem, mēs varam jums nodot šo informāciju, bet viņi atbildēja: nē, paldies, mēs vairs ar tādiem nestrādājam! Bet mēs vēl aizvien strādājam ar ikvienu cilvēku, kuŗš bijis tuva kontaktpersona, tas ir svarīgi, jo starp viņiem arī visbiežāk ir saslimšanas gadījumi. Tāpēc mums nebija nepieciešams slēgt restorānus vai sabiedriskas vietas. Tas viss palīdzēja. Mums nebūtu pareizi zaudēt šo sasniegto pozīciju."

Kā būs rudenī? Cits viedoklis
"Man nav pietiekami pārliecinošu pierādījumu," – par citu ekspertu izteikto prognozi, ka rudenī gaidāms jauns vīrusa uzliesmojums, saka profesore Rīgas Stradiņa universitātes Infektioloģijas katedras vadītāja, profesore Ludmila Viksna.

Ludmila Viksna

Viņas ieskatā, tas varētu notikt, ja "blīvā vidē vīruss ienāktu atkārtoti". Taču Latvijā esot jāņem vērā tādi faktori kā populācijas blīvums, iedzīvotāju disciplinētība un attieksme pret sociālās distancēšanās pasākumiem. Infektoloģei arī pagaidām nav gana informācijas, kas liecinātu, ka vīruss varētu tik ļoti izmainīties, lai parādītos atkal, kā tas ir ar gripas vīrusu. Citu novērojumu starpā Viksna norāda uz to, ka gripa neparādās uzreiz globālā mērogā, kā tas patlaban novērojams ar *Covid-19*. Tomēr, neatkarīgi no tā, vai otrs vilnis pieņāks, profesore atzina, ka ar vīrusu būs jāsadzīvo ilgtermiņā. To profesore Viksna pauž TV24 raidījumā "Teorija un prakse", kuŗā bija aicināts piedalīties arī pieredzējušais anesteziologs un reanimatologs dr. Pauls Grūbe

(skat. "ekrānšāviņu"). Viņš dalījās pieredzē par to, kā cīņa ar koronavīrusa sekām norit Ņujorkas Steintenailendas Universitātes slimnīcā.

Lietuvas valdība apspriedis iespēju

atcelt robežkontroli uz Latvijas robežas. "Pandēmijas situācijai pasaulē stabilizējoties, redzams, ka aizvien vairāk valstu atver savas robežas. Arī mēs esam gatavi turpināt pakāpeniski mazināt ierobežojumus – mēs ierosinām no 1. jūnija atcelt robežkontroli uz Latvijas robežas. Šis lēmums ļautu paātrināt pārvietošanos pāri robežai un padarītu ceļošanu ērtāku," norādījis iekšlietu ministre Rita Tamašuniene.

Ar 1. jūniju atvieglos ierobežojumus

klātienē izglītībai, sporta treniņiem un amatiermākslai. Valdība 21. maijā, pieņēma lēmumu mīkstināt ārkārtējās situācijas laikā noteiktos ierobežojumus un ar 1. jūniju atļaut bērnu nometnes, klātienē valsts pārbūvējumus, profesionālajiem sportistiem treniņos neievērot divu metru distancēšanos, izņemot cīņas sporta veidus, kā arī ļaut organizēt amatierkopu darbību, preses konferencē informēja Ministru prezidents Krišjānis Kariņš (JV). Valdības pieņemtais lēmums paredz, ka arī augstākās izglītības pakāpē valsts pārbūvējumi varēs noritēt klātienē, ja tie nebūs iespējami attālināti.

(Turpinājums 10. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

VĒSTNICĪBU ZIŅAS

(Turpināts no 9. lpp.)

Klātienē formātu varēs izmantot arī profesionālās kvalifikācijas eksāmeniem un iestājpārbaudījumiem, informē Izglītības un zinātnes ministrija (IZM).

Pieņemtais lēmums paredz atļaut nometņu darbību no 1. jūnija. Ņemot vērā, ka nometnes mēdz būt ļoti dažādas, ministrija ir sagatavojusi to organizēšanas vadlīnijas, kuras IZM arī nodos pasākumu organizātoriem. Bērnu nometnes nedrīkstēs organizēt izglītības iestādes ēkā, kuŗai norisinās mācību process.

No 3. jūnija atjaunos visus veselības aprūpes pakalpojumus

Veselības ministrija kopā ar nozares pārstāvjiem pieņēmusi lēmumu no 29. maija paplašināt dienas stacionārā sniegtos plānveida veselības aprūpes pakalpojumus, savukārt no 3. jūnija būs pilnībā atjaunota veselības aprūpes pakalpojumu sniegšana. Tāpat kā līdz šim ārstniecības iestādēm jāturpina ievērot piesardzības pasākumi. Tām būs jānodrošina atsevišķa pacientu plūsma, jāierobežo pacientu skaits, kas vienlaicīgi uzturas ārstniecības iestādes telpās, un jānosaka precīzu ierašanās laiku veselības aprūpes pakalpojuma saņemšanai.

Latvijai un Vācijai ir sadarbības potenciāls

Vācijai un Latvijai ir potenciāls padziļināt sadarbību tādās jomās kā jaunu tehnoloģiju izstrāde un inovācijas, videokonferencē ar Vācijas Ārlietu ministrijas jauno valsts sekretāru Mīgelu Bergeru atzīmējis Latvijas Ārlietu ministrijas valsts sekretārs Andris Pelšs. Pelša un Bergera kopīgajā videokonferencē amatpersonas pārrunājušas divpusējās sadarbības jautājumus, kā arī aktuālos Eiropas Savienības (ES) un starptautiskās darbākārtības tematus. Amatpersonas bija vienprātīgas, ka Latvijai un Vācijai ir izveidojies ciešs un intensīvs politiskais dialogs, kā arī sadarbība ekonomikā, kultūrā un izglītībā. Valsts sekretārs atzīmēja, ka ekonomiskajā sadarbībā ir potenciāls padziļināt sadarbību tādās jomās kā jaunu tehnoloģiju izstrāde un inovācijas. Pelšs arī izteicis pateicību par Vācijas ieguldījumu Baltijas reģiona drošības stiprināšanā.

Pirmais Latvijas produktu veikals Vācijā

“Jāmēģina, citādi jau nevar zināt, vai sanāks, vai ne!”, nolēma Bavārijā dzīvojošā latvieti Sandra Balcere, domājot par drosmīgo ieceri atvērt savu īpašo veikaliņu.

Maija sākumā Bavārijā vēra durvis veikals, kas, ciktāl zināms, ir šobrīd Vācijā vienīgais, kuŗā pārdod tikai Latvijā ražotus pārtikas produktus. Gardo un kvalitatīvo piedāvājumu jau novērtējuši gan vietējie vācieši, gan latvieši no tuvienu un tālienes.

Sandra Balcere savā veikalā

Archlatviešu ciema bērnu iemīļota spēle

Archlatviešu ciemā Baškīrijā bērni mācās attālināti, pēc mācībām kopā spēlē dažādas spēles. Viena no populārākajām spēlēm ir “Kurpītes”. Spēles aprakstu un foto LSM.lv sarūpējis 9. klases skolēns Arkādijs Čirulis.

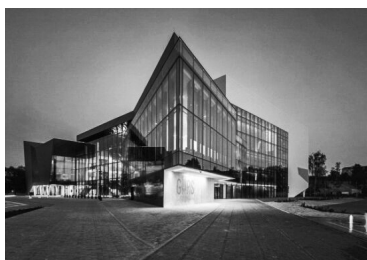

Spēle “Kurpītes”

Arkādijs interesējas par latviešu kultūru un valodu, ir labi iemācījies runāt latviski. Arkādija sapnis ir braukt uz Latviju, lai kļūtu par latviešu valodas skolotāju. Spēlē var piedalīties dažāds spēlētāju skaits – jo vairāk spēlētāju, jo labāk. Šo spēli var spēlēt, ievērojot divu metru atstatumu – spēles vadītājs novelk līniju un nostājas aiz tās, uzvar tas, kuŗš pirmais nokļūvis pie līnijas.

GORS paplašina iespējas iepazīt koncertzāli ekskursijās

Atsākot darbu un aicinot ciemos uz Latgali un Rēzekni, Latgales vēstniecība GORS šajā tūrisma sezonā paplašina koncertzāli izzinošu ekskursiju iespējas.

Interesenti tāpat kā līdz šim var pieteikt gan grupu ekskursijas uz kādu konkrētu, iepriekš rezervētu laiku, gan doties īpašajās ekskursijās bez iepriekšējas pieteikšanās katru sestdienu no 30. maija līdz 29. augustam plkst. 13. Šovasar GORS Informācijas centra darbalaiķā var izmantot iespēju bez rezervācijām un pieteikšanās izzināt koncertzāli saīsinātā formāta ekskursijās.

Izstāde “Iekšpus – ārpus” Rotko mākslas centrā

Marka Rotko mākslas centrā Daugavpilī sākusi rostities jaunā izstāžu sezona. Diemžēl šoreiz

bez ierastās atklāšanas daudzu cilvēku klātbūtnē, taču apmeklētājus gaida jau trīs jaunas ekspozīcijas. Viena no tām ir tradicionālā Latgales reģiona mākslinieku konkursa izstāde, kuŗai dots nosaukums “Iekšpus – ārpus”. “Tema, kas ir arī nosaukums, ir citāts. *Inside out* – tā vienu savām grāmatām par tēvu Marku Rotko nosauca viņa dēls Kristofers Rotko. Šogad nolemts, ka grāmatas nosaukums būs izstādes tema. Mākslinieki temu uzzina iepriekš un atklāj to savos darbos.

Vitas Mercas gleznu izstāde

No 21. maija līdz 20. jūnijam mākslas galerijā “Jekabs” Rīgā, Jēkaba ielā aplūkojama Vitas Mercas (1951) gleznu izstāde.

Vienosimies 3x3 sajūtās attālināti!

Lai cik ļoti esam noilgojušies cits pēc cita un atkalredzēšanās 3x3 saimē, situācija pasaulē atstājusi ietekmi arī uz mūsu vasaras plāniem. 2020. gada saieti Kalnos un Maltā tiek pārcelti uz nākamo – 2021. gada vasaru.

Katram drūmajam mākonim ir zelta maliņa, kas iepriecina! Protams, arī 3x3 ļaudis turpina domāt un plānot, kā rast piemērotāko risinājumu ikvienam. Kalnu un Maltas 3x3 saietu grupas jau bija paveikušas lielus darbus, lai vasarā saieti notiktu kā vienmēr, tāpēc tagad pamest padarīto novārtā nemaz nav tik viegli. Tieši tāpēc Latvijas 3x3 padomes sēdē tika ilgi lauzītas galvas, lai izvēlētos atbilstošāko rīcību. Kā atgādina 3x3 “mamma” Līga Ruperte: 3x3 nav pazudis un ir svarīgi uzturēt kopības sajūtu, kas mūs visus ik gadu stiprina. Pateicoties tehnoloģijām, to ir iespējams paveikt attālināti.

3x3 grāmatas atvēršanā – Vaira Viķe Freiberga, Inese Krūmiņa, Anete Biteniece

FRANCIJA. Latvijas vēstniecība Francijā aicina diasporas organizācijas pieteikties diasporas atbalsta finansējumam projektiem laika posmā no 2020. gada 1. septembra līdz 31. decembrim. Ņemot vērā vēstniecības lomu pieteikumu izskatīšanā, aicinām iesūtīt aizpildītu projekta pieteikuma anketu ar precīzu projekta aprakstu uz e-pasta adresi embassy.france@mfa.gov.lv līdz 2020. gada 15. jūnijam.

LIELBRITANIJA. Vēstniecība Apvienotajā Karalistē aicina pieteikties diasporas atbalsta finansējumam projektu īstenošanai laika posmā no 2020. gada 1. septembra līdz 31. decembrim. Ņemot vērā Vēstniecības lomu pieteikumu izskatīšanā, aicinām iesūtīt aizpildītu projekta pieteikuma anketu ar precīzu projekta aprakstu uz e-pasta adresi inese.pinke@mfa.gov.lv līdz 2020. gada 12. jūnija dienas beigām. Projektu pieteikumu anketa un atskaišu veidlapas, kā arī informācija par projektu iesniegšanas kārtību un kritērijiem pieejama Ārlietu ministrijas mājaslapā: <https://www.mfa.gov.lv/tautiesiem-arzemes/projektu-iesniegšanas-kartiba>

Izstādē būs eksponētas 2019. un 2020. gadā tapušas gleznas. Vitas Mercas glezniecībai pietāv pavasaris – plaukstoši ziedi, dažādas zaļās krāsas nianses un maigi pasteltoņi. Gaisīgais efekts Mercas gleznās ir panākts ar īpaši plānu eļļas glezniecības tehniku, kas savā caurspīdīgumā līdzinās akvarelī. Efektu papildina gleznas plaknē apzināti atstātās objektu kontūras, ko māksliniece pirms gleznošanas ir ieskicējusi ar zīmuli. Vita Merca ir absolvējusi Latvijas Mākslas akadēmiju 1977. gadā un izstādēs regulāri piedalās kopš 1976. gada. Viņa ir Latvijas Mākslinieku

savienības biedre kopš 1980. gada. Vitas Mercas skolotājs bija profesors Eduards Kalniņš. Arī pati māksliniece ir darbojusies pedagogiskajā jomā, pasniedzot mākslas priekšmetus Liepājas Lietišķās mākslas un Jaņa Rozentāla mākslas vidusskolās, kā arī gleznošanu un kompozīciju Latvijas Kristīgās akadēmijas Bībeles mākslas nodaļā.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Lai uzmundrinātu sevi un citus, kā arī lai uzturētu 3x3 garu mūsu kopienā kaut attālināti, ieviešam jaunu tradīciju – sākot ar 1. jūniju, katru nedēļu būs iespēja apmeklēt virtuālo tikšanos ar Vakara viesi, kas būs kāds no 3x3 uzticamajiem lektoriem. Ilggadīgās 3x3 Ģimeņu semināru vadītājas Līga Ruperte un Māra Tupese piedāvās ģimeņu semināru Zoom vidē, kā arī individuālas konsultācijas. Tāpat plānotas arī citas iespējas kā šovasar ārkārtas apstākļos piedzīvot virtuālo 3x3, kam varēs sekot un pievienoties ikviens trīsreiztrīsnieks no jebkuŗas pasaules malas!

Tina Sidoroviča

3x3 rota

Atcelti ir arī pārējie 2020. gada 3x3 – Īrijā, Anglijā (divi), Vācijā, Gaŗezarā un Katskiļos, kā arī Austrālijā 2021. gada janvārī. Norvēģijas un Kanadas 3x3 šogad nebija paredzēti. Ticam un ceram, ka visa darbība atsāksies pēc gada.

LAIKU UN VIETU MIJĀS

FRANKS
GORDONS

Maskavas un visas Krievzemes patriarha Kirila vadībā darbojas īpatnēja organizācija, kuŗas nosaukums ir “Vispasaules krievu tautas saiets”. Tās logo ir draudīgs, reizē atgādinot gan pareizticīgo baznīcas kupolu, gan senkrievu kaŗakalpa ķiveri.

Tagad šī organizācija griezusies pie Krievijas Federācijas Izmeklēšanas komitejas priekšsēža Aleksandra Bastrikina, ģenerālprokurora Igora Krasnova un Federālā drošības dienesta direktora Aleksandra Bortņikova ar prasību “izmeklēt pandēmijas iemeslus” un “veikt prokurorisku pārbaudi” jautājumā par Covid-19

KRIEVIJA GRIMST TUMSĀ

Patriarchs medi “vīrusa radītājus”, Putinam svarīgs “krievu cilvēka ģenētiskais kods”

pretvakcīnas “izstrādi un ražošanu”. Patriarha “vispasaules saieta” prasībā norādīts, ka pastāv iespēja, “ka koronavīruss ir mākslīgi un ar nolūku radīts” un šai sakarā tiek minēti Bila un Melindas Geitsu fonds un Rokfelleru fonds, kas esot “pareģojis” pandēmiju.

Dieviņ, tētiņ! Bills Geits – Microsoft līdzdibinātājs, superbiljonārs, kuŗš guvis ievēribu visā pasaulē ar milzu summām labdarībai visos kontinentos, un tieši labdarības jomā izpelnījies atzinību Rokfelleru fonds! Taču Maskavas patriarchs pārņēmis šīs absurdas aizdomas no savzvērestības teoriju sacerētājiem,

kuŗi apgalvo, ka Bills Geits un Rokfelleru klans “jaunās pasaules kārtības” labad tīsuprāt radījuši koronavīrusu, lai mazinātos pasaules iedzīvotāju skaits un lai ar panikas palīdzību masas būtu vieglāk iespaidojamas.

Labi vēl, ka patriarchs Kirils šo “cilvēces ienaidnieku” sarakstā nav ietvēris Sorosu un Rotšildu klanu...

Kad viduslaikos plosījās sērgas, tika meklēti “grēkāži”, kuŗus dedzināja sartos, bet tagad taču nav viduslaiki. Vai tad patriarchs to nezina?

Izrādās, ka “nacionālajam līderim” Vladimiram Putinam tagad

ir jauns “jājamzirdziņš” – ģenētika. Viņš paziņojis, ka Krievija esot gatava ķerties pie grandioza projekta, kas saistīts ar ģenētiku, ar “ģenētisko inženieriju” (?) un šī projekta mērogs esot salīdzināms ar īstenotajiem padomju raķešu un kodolieroču projektiem.

Kāda vēstures ironija! 1948. gadā Staļins gan kibernetiku, gan ģenētiku pasludināja par “viltus zinātnēm” un izcilus padomju ģenētiķus pulgāja kā “veismanistus-morganistus”. Tagad Putinam ģenētikas jomā jau ir vairākas “izstrādes” (razrabotki). Viņš parakstīja rīkojumu – uzsākt Krievijas iedzīvotāju “ģenētisko pa-

sportizāciju”. Katram pilsonim būs sava “ģenētiskā pase”, kuŗā būs ne tikai ierastie biometriskie dati, bet arī viņa DNS. Tiks radīta “nacionāla ģenētiskās informācijas bāze”.

Komentējot šos vērienīgos Putina pasākumus, vērotāji labprāt citē to, ko Putins 2014. gadā, “Krimamūs” eiforijas pacīlāts, teica: krievu cilvēkam esot savs īpatnējs ģenētiskais kods, kas viņu atšķir no Rietumu cilvēka.

“Reiz bija”, kā teikts pasākās, cits “nacionālais līderis”, kuŗš nāca klajā ar līdzīgu tēzi, tikai citā griezumā, un tas viņu pazudināja.

KĀRLIS
STREIPS

1990. gada 22. maijā laikrakstā *Cīņa* bija intervija ar Augstākās padomes Ekonomikas komisijas priekšsēdētāju Ojāru Kehri. Intervija sākās ar žurnālistes tekstu: “Ilgstoši vārdzināti ar ekonomiskās reformas solījumiem PSRS parlamentā, tagad gaidām, ko izspriedīs Latvijas deputāti.” Intervijā Kehra kungs, kuŗš okupācijas laikā ieguva ekonomikas doktora gradu, vispirms uzslavēja savas komisijas biedrus: “Manuprāt, veiksmīgi sabalansēta zinātniskā pieeja, proti, teorētiski un zinātnieki, kas saistīti ar augstskolu, ir ekonomiskās reformas autori un tās realizētāji. Svarīgi, ka ir pārstāvētas vietējās padomes, kas ir būtiski teritoriālo problēmu aplūkojumā.” Te vēl piebilst, ka 26. maijā Saeimas darba kārtībā paredzētas debātes par Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu. Deputāti uz trešo un galīgo lasījumu ir iesnieguši 377 priekšlikumus, kas nozīmē, ka spalvas ies pa gaisu un debātes visticamāk prasīs vairākas dienas. Kad Saeima likumprojektu apsprieda otrajā lasījumā, tas bija visgārākais posms, kuŗa laikā parlamentārieši debatēja vienu likumprojektu. Šoreiz visticamāk būs tāpat, un tas norāda, ka Kehra kunga piesauktās “teritoriālās problēmas” ir aktuālas vēl joprojām.

Attiecībā uz Ekonomiskās komisijas locekļiem, priekšsēdētājam bija vēl kas bilstams: “Vēlēšanas strādāt mūsu komisijā izteica jau aktīvi iesaistīties Einaris Repše. Viņš gan ir matemātiķis, taču ar sistēmisku pieeju problēmām, kas arī ir svarīgi.” Matemātiķis Repše drīz vien kļuva par Latvijas bankas prezidentu, un 2002. gadā viņš izveidoja partiju *Jaunais laiks* ar mērķi valstī ieviest nopietnas reformas un apkarot korupciju. Kā tai veicās, tas ir cits jautājums, bet *Jaunā laika* pēctece *Jaunā Vie-*

notība Saeimā darbojas vēl šobaldien.

Pirms jautāt par darāmajiem darbiem, *Cīņas* žurnāliste sāka ar šādu repliku: “Jūs saņemat veselu kaudzi – simt likumprojektu.” Ojārs Kehris atbildēja, ka patiesībā komisijā tobrīd bija tikai trīs vai četri likumprojekti, bet “pie tā strādā valdība, augstskolas, atsevišķas ministrijas. Bija kļūdaini uzskats, ka likumprojektus iesniedz tikai valdība, bet tādas pašas tiesības ir arī individuālam, piemēram, universitātes profesoram. Komisijai viņa projekts būs jāizskata tikpat nopietni.” Varbūt atjaunotās neatkarības pirmsākumos tas tā bija, bet mūsdienās likumprojektu iesniegšana ir rezervēta Ministru kabinetam, Saeimas komisijām un Saeimas deputātiem.

Taču precīzējot darāmo, Kehra kungs minēja lūk, ko: “Ir daži likumi, ar kuŗiem nedrīkst kavēties. Tas vispirms saistās ar izmaiņām Konstitūcijā – par īpašumu, par budžeta veidošanu un budžeta tiesībām, bankām un Latvijas bankas izveidošanu. Aktuāls ir jautājums par vistrūcīgāko ļaužu nodrošināšanu.”

Te jākonstatē, ka 1990. gada maijā Latvija bija tikai nosacīti neatkarīga. Līdz pat 1991. gada augustam mūsu valstī darbojās divas paralēlas valdības – tā, kuŗu vadīja Ministru padome ar Ivaru Godmani priekšgalā, un tā, kuŗa bija centrēta Maskavā. Taču no Ojāra Kehra minētajiem jautājumiem, ļoti būtisks bija jautājums par īpašumu. Padomju Savienībā, kā zināms, viss piederēja valstij, un Latvijai galvenais jautājums bija par īpašumu denacionalizāciju un privatizāciju. Pieļāuj, ir visai prāvs skaits *Laika* un *Brīvās Latvijas* lasītāju, kuŗi paši vai kuŗu ģimenes līdz ar to atguva savus pirmskaŗa īpašumus. Šis process gan daudziem Latvijas cilvēkiem sagādāja raizes, jo jaunie īpašnieki

mēdza vai nu paaugstināt īres maksas, vai arī lika atstāt savus mitekļus, jo īpašumam bija nepieciešams kapitālais remonts. Turklāt Latvijā uzradās veikli darboņi, kuŗi prata uzdoties par īpašniekiem.

Intervijā Kehra kungs arī teica: “Domāju, ka šobrīd svarīgāk ir runāt par tirgus būtību. Pie mums to biežāk saprot kā preču tirgu – tautas patēriņa preču, tad vēl materiālo resursu tirgu. Taču vēl ir arī kapitāla un darba tirgus. Jānāk izpratnei, jāpierāda, ka darba tirgus – tā nav ekspluatācija. Līdz šim tikai valstij ir monopols ekspluatēt cilvēku, turklāt valsts piesavinās cilvēka darba rezultātus nesaudzīgāk nekā tas notiek brīvā tirgus apstākļos. Pieļāuj, ir pietiekami daudz cilvēku mūsu valstī, kuŗi arī brīvo tirgu neuzskata ne par kādu brīnumzemi.”

Pirmajos neatkarības gados brīvais tirgus nūdien nebija nekāda brīnumzeme. Daudzas preces bija nepieejamas, ārvalstu importa preces vidējam iedzīvotājam bija pārāk dārgas, ļoti aktīva bija organizētā noziedzība u.tml. Kaimiņvalstī Igaunijā valdība jau no paša sākuma ieviesa tā dēvēto šoka terapiju, kas sākumā bija ļoti sāpīga, bet pāris gadu laikā valsts tautsaimniecībai nodrošināja daudz stabilākus pamatus nekā tas bija Latvijā. “Mežonīgo Rietumu” ekonomiskā politika mūsu valstī cita starpā nodrošināja bankas, kuŗas patiesībā bija nekas cits kā piramīdas schēma. Redzamākais piemērs bija *Banka Baltija*, kuŗa piedāvāja reibinošus procentus par noguldījumiem. Es jau arī pats padomāju – ja

Ekonomiskā plānošana

paguldišu simt latus, pēc pāris gadiem būšu miljonārs, taču, lai arī man nekādu īpašu ekonomisko zināšanu nebija un nav, sapratu, ka tas taču nav reāli... Pagājušajā nedēļā bija 25. “gadadiena”, kopš Latvijas banka slēdza *Banku Baltija*. Ļoti daudz cilvēku zaudēja visus noguldījumus, un bankas likvidācijas process beidzās tikai 2018. gadā. Bankas īpašniekiem piesprieda cietumsodus, taču tiesāšanas process bija tik garš, ka soda piespriešanas brīdī viņi attiecīgo termiņu jau bija nosēdējuši.

Kulminācija “gāzi grīdā” politikā bija Aigars Kalviša valdības laikā. Kalviša kungs solīja septiņus treknas izaugsmes gadus, bet pusotru gadu pēc tam sabruka visas pasaules tautsaimniecība. Latvijā iekšzemes kopprodukts saruka par 18 procentiem, un ir jomas, kuŗas no krīzes tā pa īstam nav atkopušās vēl šobaldien. Kehra kunga piesauktie vistrūcīgākie ļaudis daudzus gadījumos ir trūcīgi arī mūsdienās. Agrinās valdības pieļautās kļu-

das var saprast, jo nevienam taču nebija izpratnes par tirgus ekonomikas pamatprincipiem. Taču vēl joprojām Latvijā ir problēmas ar ēnu ekonomiku, ar kontrabandu un ar citām problēmām, kuŗas pašreizējā koronavīrusa krīze ir tikai padziļinājusi. Tomēr ir iemesls pateikt paldies tiem, kuŗi pirms 30 gadiem bija pietiekami drosmīgi, uzņemties valsts vadību. Vareja būt labāk, bet noteikti arī varēja būt arī sliktāk.

P.S. Mūsu laikraksta 2. – 15. maija numurā bija intervija ar manu labu draugu, Saeimas deputātu Ojāru Kalniņu, kuŗa viņš pieļāva neprecizitāti, proti, 1989. gadā es nevis strādāju Ārlietu ministrijā, bet biju angļu valodas pasniedzējs Latvijas Universitātē un darbojos Latvijas Tautas frontē. Par ministrijas biroja vadītāju kļuva 1991. gada septembrī un tur paliku līdz 1992. g. pavasarim, kad man piedāvāja kļūt par ziņu nodaļas vadītāju telekanālā NTV-5, kas bija pirmā neatkarīgā televīzijas Latvijā.

ZINĀS	BIZNESĀ PORTĀLS NOZARE.LV	ARHĪVS	APSKATI
PR SERVICE	MEDIJU MONITORINGS	TULKOJUMI	FOTO UN VIDEO

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502
marketing@leta.lv
+371 – 672 225 09
www.leta.lv

LETA
nacionālā informācijas aģentūra

Stāsts par “Baņutu” un pārdomas par nacionālo dārgumu likteņiem

Operas režisors, Rīgas Latviešu biedrības priekšsēdis Guntis Gailītis intervijā Ligitai Kovtunai

Tieši pirms 100 gadiem – 1920. gada 29. maijā mūsu Baltajā namā vērs priekšskars pirmās latviešu nacionālās operas “Baņuta” pirmizrādei. Komponists – Alfrēds Kalniņš, libreta autors – Artūrs Krūmiņš, režisors – Ērihs Lauberts, scenogrāfs – Jānis Kuga, pie dirigenta pulsts – pats komponists. Baņuta – Dagmāra Rozenberga-Tursa, Daumants – Ādolfs Kaktiņš, Vižuts – Rūdolfs Bērziņš, Maiga – Milda Brechmane-Štengele. Bet pats, pats sākums datējams ar 1903. gadu, kad latviešu mūzikas dzīves galvenā virzītāja un vadītāja – Rīgas Latviešu biedrība izsludina publisku, slēgtu sacensību latviešu nacionālās operas tekstam (libretam).

Konkursam tika iesniegti septiņi darbi. Mūzikas komisijas žūrija bija tā laika atzītas kultūras prominences – Jāzeps Vītols, Teodors Zeiferts, Andrejs Jurjāns, Emīls Dārziņš. Pēc konkursa Mūzikas komisija savā publiskajā paziņojumā ziņo: “Mūzikas komisija vēsta, ka uz sacensības iesūtīto operu tekstu apspriešanai ievēlētie eksperti tagad nodevuši savu spriedumu par šiem tekstiem, izņemot vienu, kuŗš no autora jau tiek laists klajā un tādēļ no ekspertiem ieskaitīts par atpakaļ ņemtu.

No pārējiem sešiem tekstiem eksperti atzinuši vienu: „Baņutu” ar moto “... uz laimi! Un nomirt – tikai brīdis” par derīgu un pieprieduši tam otro godalgu (200 rubļu). Piederīgs, kuvēru attaisot, izrādījās, ka šī teksta sacerētājs ir stud. arch. Artūrs Krūmiņš. Pārējie manuskripti līdz ar piederīgiem kuvēriem saņemami atpakaļ mēneša laikā, skaitot no 7. oktobra, pie Mūzikas komisijas priekšnieka K. Ozoliņa kunga, Rīgā, Tērbatas ielā 20 dz. 3.”

Pēc 17 gadiem, kad dzima Latvijas valsts, kad dibinājās mācību un kultūras iestādes, starp tām arī Latvijas Nacionālā opera, pateicoties kopējam entuziasmam, nacionālajai pašapziņai un pacēlumam, daudziem apstākļiem, sakrītībām, personiskajām iniciatīvām, varēja piedzimt arī mūsu pirmā opera. Šeit nopelnis Andrejam Frīdenbergam – lielam kultūras atbalstītājam un iedvesmotājam, pēc profesijas advokātam. Pēc viņa mudinājuma komponists Alfrēds Kalniņš 1918. – 1919. gadā vēju pilsētā Liepājā arī uzraksta operu “Baņuta”.

Pēc daudziem gadiem kādā vēstulē Alfrēds Kalniņš jautā Artūram Krūmiņam, kā viņš nonācis līdz “Baņutai”. Artūrs Krūmiņš viņam raksta: “Pirmie dzejošanas mēģinājumi sākās Rīgas Nikolaja ģimnāzijā, kur iekļuvi 1894. gadā. Grieķu un latīņu valodas stundās lēnām sakrājās gluži pieklājīga dzejas teorijas bagāžīna un gribējās vērot, kā latviešu valodā padodas šie daktiļi, anapesti, amfibrachi un visi tie daudzi citi. Mūsu nelegālais skolnieku pulciņš izdeva pat savu rokrakstītu žurnālu, sauktu – ja nemaldos – “Vārpa”, mūsu ticības mācītāja Viļa Ūlava gādīgā patvērumā (sapulces notika tieši viņa

dzīvoklī). Šai “žurnālā” bij kāds no maniem pirmajiem dzejoļiem. Turpmākie vingrinājumi neapsīka, un labu laiku vēlāk, ar Janševska gādību, varēja kaut ko jau nodrukāt. Kad Rīgas Latviešu biedrība sarīkoja sacensību operas libretiem, tad sadūšojos un iesniedzu savu darbu – “Baņutu”.

No kuŗienes radies Baņutas vārds, un kādēļ tieši šo vārdu izvēlējās? Te nu atmiņās būtu jāiet gadus piecdesmit atpakaļ. Kad mājās visi literatūras krājumi, kā “Skolas maize”, Kaudzītes Matīsa dzejas, “Krievu-turku karš” u.c. bija izlasīti, sameklēju kaut kur bēniņos vai uz klētsaugšas savāktos vecu avižu gadagrājumus. Starp tiem bija arī ilustrētā “Rota”. Atceros labi kādu koka griezumus: zema, krēslaina telpa, vidū trauks ar ūdeni, apgaismots, – pār trauku noliekušies ļaudis, notiek zilšana, pašreiz zilē – Baņuta. Šis vārds kaut kā dziļi iegūlās atmiņā un, kad pēc ilgiem gadiem sāku domāt par libretu, tad galvenās personas vārds nebija jāmeklē, jo atmiņā pieteicās Baņuta.

Mūzikas pasaulei pirmoreiz tuvāk nonācu pie tēvabrāļa Jāņa Krūmiņa (Cimzes semināra absolventa), kuŗš daudzus gadus desmitus bij Alūksnes draudzes skolā skolotājs un arī draudzes ērģelnieks. Tad – apmācība kuŗa dziesmām Vecpiebalgas draudzes skolā; vasaras brīvlaikā tikšanās ar klušo Aleksandru Būmani, kuŗa Doriņu mājas gandrīz robežojās ar mūsu rentes zemi; tāpat tikšanās ar mūsu Jāņa skolas jūsmīgo Emīli Dārziņu, īpaši mūsu Dziedāšanas biedrībā, kad tā ar skolotāja Ulpes gādību bij nopirkusi teicamas klavieres.

Cēsu reālskolā klausījos pavisam jauniņu Alfrēdu Kalniņu spēlējam harmoniju skolnieku rīta lūgšanās. Tad nāca garie ģimnāzijas gadi Rīgā ar klavieru stundām pie “Hoehnes” un ar pirmiem koncertu un operas apmeklējumiem. Vāģnera kults, tiesa, tālaik bij pilnos ziedos, un mani – tāpat kā simtus un tūkstošus citu – aizrāva viņa spēcīgā mūzika. Beidzot, no teātra ļaudīm tuvāk pazinu

Foto: Anda Krauze

Guntis Gailītis: “Ir jāzina un jāgodā visi mūsu nozīmīgie pirmsākumi un personālijas – lai tas būtu mūsu valsts pirmais prezidents Jānis Čakste, pirmais ārlietu ministrs Zigfrīds Anna Meierovics, mūsu “naudas tēvs” Richards Zariņš, “teātra tēvs” Ādolfs Alunāns u. c. Gluži tāpat jāpiemin Artūrs Krūmiņš un Alfrēds Kalniņš kā mūsu pirmās nacionālās operas autori. Vēl vairāk – viņi jātur kā nācijas mugurkauls, tāpat kā Brīvības pieminekļis.”

Duburu, Valdšmitu un Mierlauku (vēlāk arī Smilģi), jo internajos studentu uzvedumos viens vai otrs no minētajiem māksliniekiem labprāt uzņēmās režisora pienākumus.”

Un tā – klāt arī īpašais notikums mūsu kultūrā – operas “Baņuta” pirmizrāde 1920. gada

29. maijā Latvijas Nacionālajā operā. Par to stāsta Artūra Krūmiņa brāļa Oskara vēstule vecākiem uz Piebalgas Skrāģu krogu tūlīt pēc “Baņutas” pirmizrādes:

“Mīļie vecāki, vakar Rīgā uzvesta pirmoreiz “Baņuta”. Zāle bija pārpildīta, kaut gan cenas bija paaugstinātas no 5 – 50 rubļ. Iespaids

bija lielisks... Mūzika ļoti skaista – īpatnēja – latviska. Solo gabalu maz, vairāk dueti, trio, kuŗa dziesmas. Orķestri vadīja pats Alfrēds Kalniņš – operas komponists. Visas operas izveidošana, ar visiem senlatviešu kostīmiem un speciālām jaunām dekorācijām, izmaksāja 240 000 rubļ. Man sāpēja, ka klāt nebijāt Jūs un Artūra. Pasniedza vairāk nekā 16 kroņus un buķetes un nezin cik tur kastes ar sudraba balvām. Mēs biķetes jau mēnesi iepriekš bijām pasūtījuši. Tā nu latviešiem ir sava pirmā latviešu oriģinālopera!”

Franču žurnālists Rauls Monvardsons, kas bija klāt pirmizrādē, to noskatījies, rakstīja franču presē, ka tā bijusi “nacionāla manifestācija”, kur veiksmīgi atklājusies tautas paražas, tradīcijas, dejas, tēpi... Esot labi, ka latviešu tauta ierakstot savu vārdu pasaulē vēsturē ne vien ar izlietām asinīm, bet arī ar garīgām vērtībām.

Tā laika vietējā presē parādās dažādi, gluži atšķirīgi viedokļi: gan cildinoši slavējoši un ļoti labvēlīgi, gan kritizējoši un provinciāli nievājoši. Bet tas taču bija tikai pirmais drošais, bet riskantais solis, pirmais pieteikums, pirmais nopietnais mēģinājums operas mākslas žanrā!

Kārlis Skalbe par “Baņutas” dzimšanu 1920. gada jūnijā teicis: “Kalniņa “Baņuta” – tas ir tas papardes zieds, kas mums jau uzziņējis. Viņa ir liela mūzikāla bagātība, kuŗa liecina, ka šī opera nebūs vienīgā, ko viņš mums dos. Šai mūzikā varbūt nav stingra raksta, kas apbur ar savu raibo ornamentiku. Viņai ir tīra dvēseles burvība. Viņa ir atturīgi vienkārša, sirsnīga un dziļa. Tā ir kā vecs mežs, kuŗā tu ieej, padodamies viņa ieaicinošām melodiskām šalkām, un piepeši redzi uzplaukstam savā priekšā viņa uzskatus un psiholoģiju. Mūsu uzdevums ir izkopt kādu no tiem retiem nevainīgiem ziediem, kādus var uziet tikai meža dziļumā.”

Kāpēc, tavuprāt, ir svarīgi par “Baņutas” simtgadi runāt šodien?

G. Gailītis. Tāpēc, ka ir jāzina un jāgodā visi mūsu nozīmīgie pirmsākumi un personālijas – lai tas būtu mūsu valsts pirmais prezidents Jānis Čakste, pirmais ārlietu ministrs Zigfrīds Anna Meierovics, mūsu “naudas tēvs” Richards Zariņš, “teātra tēvs” Ādolfs Alunāns u.c. Gluži tāpat jāpiemin Artūrs Krūmiņš un Alfrēds Kalniņš kā mūsu pirmās nacionālās operas autori. Vēl vairāk – viņi jātur kā nācijas mugurkauls, gluži tāpat kā Brīvības pieminekļis. Kāpēc mums šodien ir tik daudz grūti risināmu problēmu? Mana atbilde – tāpēc, ka nezinām un neievērojam vēsturi un tās mācības. Kad sākām celt savu atjaunoto valsti, par “mugurkaulu” piemirsām, arī par tām vērtībām, kas ir pamatā nācijas pastāvēšanai, – par to, ko mūsu senči ir reāli, pavisam reāli uzbūvējuši, Brīvības cīņās izkaŗojuši un aizstāvējuši.

(Turpinājums 13. lpp.)

Pirmās latviešu nacionālās operas “Baņuta” pirmizrāde

Stāsts par “Baņutu” un pārdomas par nacionālo dārgumu likteņiem

(Turpināts no 12. lpp.)

Pie šīm vērtībām pieskaitu arī operu “Baņuta”. Jau pati tās tapšana bija zīmīga, tas nebija “pasūtījuma darbs”, librets tapa slēgtā un godīgā sacensībā, kur varēja piedalīties ikviens.

Liktenim ir labpaticies, ka tu esi libreta autora Artūra Krūmiņa radnieks...

Jā, esmu viņa brāļa – viena no četriem – mazdēls. Studēju mūziku Konservatorijā, tagadējā Mūzikas akadēmijā, un, kad mans diplomdarba vadītājs, režisors Kārlis Pamše šo radniecības faktu uzzināja, viņš ieteica man rakstīt diplomdarbu par komponista un libretista mijiedarbību. Rezultātā tapa mans diplomdarbs – “Baņuta” laikmeta griežos, kurā aizstāvēšana notika divās daļās – teorētiskajā un muzikālajā. Notikuma vieta – Filharmonijas, tagad Lielās ģildes Mazā zāle, laiks – 1975. gads. Piedalījās gan mūziķi, gan drāmatiskie aktieri – tekstus lasīja mūsu teātra zvaigznes Kārlis Sebris un Antra Liedskalniņa.

Šī notikuma aīša tagad glabājas Baņutas mūzejā, ko esi izveidojis atgūtajā senču īpašumā Zosēnos, Skrāģu krogā, kur, starp citu, arī dzimis krodznieka dēls Artūrs Krūmiņš. Kā tapa šis mūzejs?

Dzimas īpašumu īstenībā atguvu pēdējā brīdī – pag. gs. 90. gadu vidū, juristes Veltas Zekundes mudināts. Pēc savas mammas stāstītā, zināju, ka Jaunpiebalgā ir šis mūsu īpašums, kurā mūsējie mituši gan tikai līdz Otrā pasaules kara beigām. Tad tur dzīvoja rentnieki. Atminos, ka, būdams mazs puika, tur kopā ar mammu biju aizbraucis, viņa runājās ar tālāka rentniekiem, un tas arī viss. Juristes mudināts, uzrakstīju iesniegumu Jaunpiebalgas pagasta valdei, un, kad vairāk nekā gadu nebiju saņēmis nekādu atbildi, sāku interesēties. Izrādījās, ka īpašums ir Zosēnu pagastā.

Pētot dzimtas vēsturi, uzzināju, ka Krūmiņi šo īpašumu – Skrāģu krogu – rentējuši no grāfa Šeremetjeva un ka viņš, saskaņā ar līgumu, 1928. gadā to nolēmis uzdāvināt manam vecvectēvam kā krietnam rentniekam. Bet pa to laiku jaundibinātā Latvijas valsts bija pieņēmusi likumus, pēc kuriem svešzemniekiem īpašumi tiek atsavināti un atdoti brīvības cīnītājiem. Rezultātā šai īpašumā izveidojās sešas zemnieku saimniecības. Atgūstot īpašumu, man tika Piekalņu mājas. Skrāģu krogs tika Dravantiem, kas vēlāk atvēlēja 2/3 no tā mūzejam. Padomju laikos te bija staduls, teļu ferma ar 64 teļiem. Kad 2011. gadā, pošoties uz Pasaules jaunpiebaldzēnu salidojumu, saņēmāms 1999. gadā iesākto ekspozīciju paplašināt, tīrot atradu paciņu ar pelēkām kartītēm – teļu pašem, uz kuŗām ar zīmuli uzrakstīti lopiņu numuri, dzimšanas dati un vārdi. Vienam no viņiem ticis vārds – Baritons! Šī teļa pase nu goda vietā ir Baņutas mūzejā! Šogad atklājam arī kamīnu, mūzejs

ir iekārtots, aprīkots ar apgaismošanas iekārtām utt.

Bet tagad par vēl vienu tavu atgriešanos pie “Baņutas” – pēc 1975. gada koncertversijas bija izrāde 1979., komponista un libreta autora 100 gadu jubilejas gadā, ko veidoji kopā ar Kārlī Liepu (diriģents Aleksandrs Viļumanis un Leons Amoliņš), kad Vižuti dziedāja mūsu premjers Kārlis Zariņš, bet Baņutas lomā – Rita Zelmane un Dagmāra Rijkure. Un tad – 1999. gada 22. augusta izrāde VI Piebalgas novada kultūras svētkos, kad jau bija iekārtota Zosēnu brīvdabas estrāde. Baņutas lomā – skaistā un gaišā Zigrīda Krīgere, diriģents – atkal Aleksandrs Viļumanis...

Pošoties šiem kultūras svētkiem, tolaik “pagastvecis” Roberts Ruķis mani uzrunāja, vaicādams, ko vēl tādu varētu noorganizēt. Viņam ļoti patika pieminekļi, un tie tika izveidoti “Mērnieku laiku” varoņiem Ķencim, Pāvulam u. c. Ieminējos par “Baņutu”, un viņš šo ideju pārtvēra. Tapa brīvdabas izrāde – grezna, krāšņa. Foto ir aplūkojami Baņutas mūzejā. Piedalījās gan spožie mūsu operas solisti – bez Zigrīdas Krīgeres arī Aivars Krancmanis (Daumants), Kārlis Miesnieks (Valgudis), Miervaldis Jenčs (Vižuts), Antra Bigača (Maiga) u. c. Vēl arī folkloras grupas “Vilki” un “Vilcenes”, deju grupa “Piebaldzēni”.

Valsts prezidents Kārlis Ulmanis ierodas “Baņutas” svētku izrādē. Valsts prezidentu pie ieejas operas namā sagaidīja operas direktors J. Poruks, un soliste E. Puknas-Traviņa pasniedza prezidentam ziedus

dos “Baņuta” skanēja trimdā – 1982. gadā, pateicoties Andreja Jansona iniciatīvai, prestižajā Kārnegi zālē Ņujorkā, viņam pašam esot pie diriģenta pulsts, un ar Latviešu fonda Amerikā

Tiešām nesaprotami! Ikviens lielā nācija būtu savas nacionālās operas simtgadi atzīmējusi ar plašu un greznu sarīkojumu. Latvieši diemžēl pietiekami labi nezina un negodā savu vēsturi.

Pirmām kārtām “cietis” ir operas fināls, kas oriģinālā ir traģisks – abi mīļotāji mirst. Bet, piemēram, minētajā 1941. gada iestudējumā tika “pieprasīts” laimīgas beigas. Turklāt šai izrādei tika arī “pieprasīts” vēriens, milzu dekorācijas, skatuves efekti. Operās lielākoties fināli ir traģiski, bet režisora ziņā ir izrādi veidot filozofisku, traģisko noskaņu nevajag “ieprogrammēt” jau pašā sākumā. Baņutu esmu uztvēris kā latviešu sievietes ideālu, gaiši lirisku, neraugoties uz to, ka tā ir drāmatiska loma. Taču operai nav jāvēsta briesmas jau pašā sākumā. **Ja tevi atkal aicinātu iestudēt “Baņutu”, kas būtu koncepcijas stūrakmeņi?**

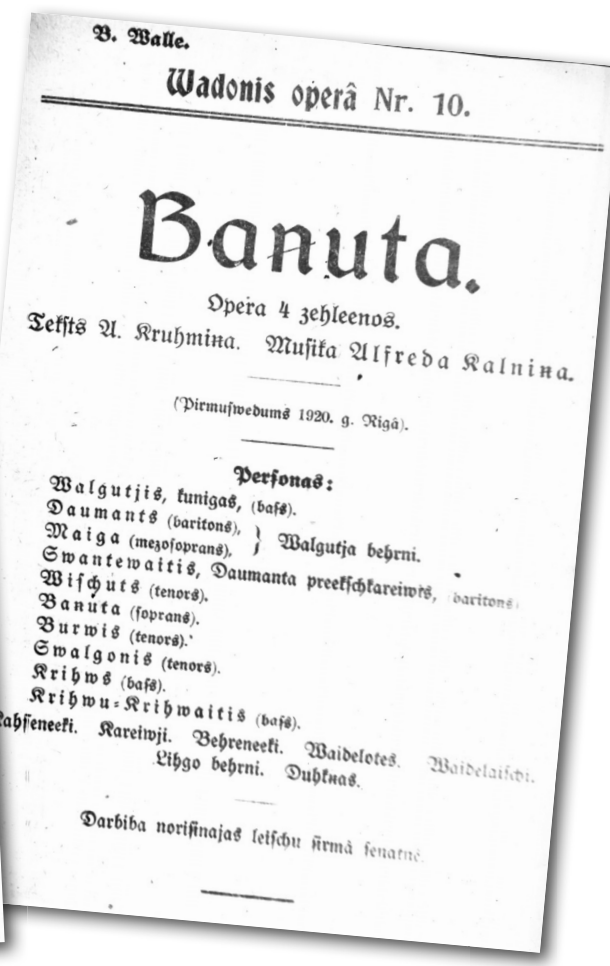
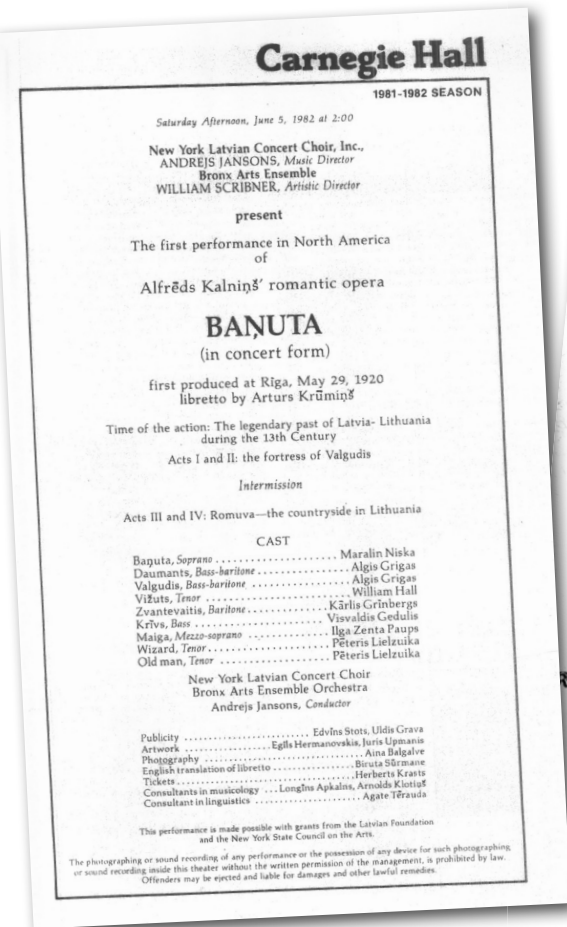
Pirmām kārtām – saturs visā pilnībā, kuŗā iekļautas nācijas pamatvērtības, cīņas un mīlestība, tas, ko ietver trīs senie baltu dievi Pērkons, Potrimps un Pikols – spēka, prāta, mīlestības un uzdrīkstēšanās ideja. Un, protams, poēzija, zemteksti, leģendas, senatne, daba...

Kuŗa no “Baņutas” ārijām pirmā ieskanas prātā, kad par to runājam?

O, labs jautājums... Laikam jau duets, kad Vižuts aplicina savu mīlestību Baņutai, dziedot:

*Kā plašā jūra savu vilni,
Kā debess savu dzidrumu,
Kā ieva lakstīgalas dziesmu –
Tā tevi mīlu, Baņuta!*

P. S. Publikācijā izmantota informācija no Baņutas mūzeja materiāliem

Tas bija milzu entuziasms, uz kā pamata izrāde tapa, no Opernama noliktavām tika paņemti tērpi un rekvizīti... Nezinu, vai šodien kaut ko tādu varētu iespēt, tas būtu nesamaksājami... Mūzeja bildēs mēdzu aicināt interesentus atrast mūsu kāda šo-laik pasaulslavena mūziķa foto – tikai retais sazīmē trompetistu Andri Nelsonu orķestrī.

Jāpiemin, ka pag. gs. 80. ga-

un Ņujorkas pilsētas Mākslas departamenta atbalstu. Arī Milvokos, Dziesmu svētkos un Melburnā, 1983. gada Kultūras dienās, un Minsterē, 1984. gada Dziesmu dienās. Tēvmēmē pēdējoreiz “Baņutu” koncertversijā dzirdējām 2003. gadā Rīgas Latviešu biedrības namā... Šogad – nekā! Kāpēc? “Baņutu” izrādīja pat kara laikā – 1941. gadā...

Gan jāteic, ka man bija pāris sarunas ar komponistu Zigmāru Liepiņu, kad viņš vadīja Operu. Zigmāra iecerēs bija atjaunot “Baņutu” pēc tās pirmiestudējuma, kāds tas bija ar Kugas dekorācijām, bet – personālijas un domas mainās.

Vai “Baņutas” iestudējumi jeb “lasījumi” arī ir cietuši no attiecīgā laikmeta konjunktūras?

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

Latvija, 1990: ceļš atpakaļ uz mājām Nr. 2

Moto: "Mēs, bez tam, ka esam latvieši arī esam cilvēki, kam visa pasaule pieder."

Juris Alunāns, 1859. gads

ATIS LEJIŅŠ

Mūsu laikraksta šajā un nākamajos numuros iepazīstinām mūsu lasītājus ar politiku Ata Lejiņa atmiņu stāstījumu "Latvija, 1990: ceļš atpakaļ uz mājām Nr. 2", kas pirmspublicēts laikraksta *Literatūra un Māksla* 1990. gada Nr. 47.

Jelgava vasarā. Armijas helikopters riņķo virs mūsu galvām. Mēs sēžam dārzā pie gaŗa galda un svinam mājas īpašnieka vārda dienu. Mēs – kādi 20 pamatiedzīvotāji, ieskaitot vienu, kas atgriezies no trimdas. Zviedrijā par pamatiedzīvotājiem apzīmē akmens laikmeta cilvēkus, kas tur dzīvoja ilgi pirms ģermāņu tautu ieceļošanas, tāpēc zviedri domā, ka es jokojos, kad saku, ka esmu Latvijas pamatiedzīvotājs.

Helikopteram nav armijas pazīšanas zīmes. Man ir tāda dīvauna sajūta. Mēs taču nezinām nekā par to, un mums nav nekādas teikšanas par helikopteru gaisā, Afgānistānā tos gāza zemē, izņemot tad, kad tie riņķoja virs apdzīvotiem ciematiem, jo pretējā gadījumā ciemats tika nolīdzināts līdz ar zemi. Bet to jau bieži darīja tāpat vien.

Liņā. Pārvietojamies divstāvu savrupmājā. Patiešām brīnos. Kaut ko tādu nebiju Latvijā gaidījis. Šāds nams Stokholmā maksātu divus miljonus kronu. Saimnieks pats uzcēlis, bet tas prasījis 10 gadus. Tātad latviešu amatnieku prasme vēl nav iznīdēta.

Atceros, kā trimdas sākuma gados vīri ķērās pie darba un cēla savas mājas. Tad arī nebija nekādu oficiālu mandātu. Vienkārši zināja, kā to darīt. Mums, bērniem, pat mācēja uztaisīt ādas kurpes. Bet nebija jāgaida 10 gadu. Veikalā visu varēja nopirkt, vajadzēja tikai naudu sapeļnīt.

Izeju dārzā. Ja uzrāptos priedē, droši vien saskatītu vecvecāku jaunsaimniecības ēkas un pagalmu, kur spēru pirmos dzīves soliņus. Vecāki kaŗa laikā atrada patvērumu. Es jau no Latvijas neko neatceros, bet redzu visu caur mātes stāstiem.

"Pēkšņi bumbas sprādzieni. Visi ieskrienam vecāku guļamistabā. Kā uz ekrāna redzam – viena vācu lidmašīna pēc otras. Tās vēderā atveras lūka. Iegarena bumba krīt lejup, atsitās pret zemi un sprāgst... Atceros – bērni! Paķuru abus un nosēdžos gaitenī zem koka kāpnēm. Lidlauks deg. Visas lidmašīnas sadeg īsā laikā. Vācu lidmašīnas aizlaižas. Tā vācieši ienāca Jelgavā."

Jelgavu mēs pametām 1944. gada septembrī. Un nu esmu atgriezies un svinu saimnieka vārda dienu. Helikopters beidzot aizriņķo prom.

Dziesmu svētki bija vareni, bet mani grauza nemiers, kad vēroju dziesmoto gājienu Brīvības ielā, jo redzēju, ka daudzi vīrieši bija pavirši ģērbusies. Tai pašā kopā vieni gāja vaļēju kaklu, citi – apsietu, vieni – ar atpogātām jakām, otri – aizpogātām. Nevīžība. Man neērti. Šķielēju uz valdības loŗu pie Nacionālā teātra. Tur – valdība un viesi. Vai viņi

redz, vai viņi ievēro to, ko es redzu? Šaubos, vai vīri tā soļoja Dziesmu svētkos neatkarīgajā Latvijā. Man sen būtu galva norauta, ja es trimdas svētku gājienos nebūtu bijis uzposies. Un mūsu paraugs un modelis, un audzinātājs taču bija neatkarīgās Latvijas paaudze. Bet zviedri arī izlaižas. Viens puisis atnāca Mārtiņa Ziverta bērēs kedās un džinsos. Labi vēl, ka tumšs.

Jāņi gandrīz kā trimdā. Vairums klausās skaļu mūziku, ēd desiņas un piedzeras. Mazākā daļa, kas nav asimilējusies, iet savrup un cenšas Jāņus godam svinēt. Bet Rietumos gumijas riepas nededzina. Briesmīgi bija redzēt, kā Gaujas ielejā debesīs kāpa melni dūmu stabi – dega gumija. Ja reiz runā par gaisa piesārņotību, tad jāteic, ka Jāņu vakarā vien cilvēki savās plaušās ieelpoja vairāk kancerogēnu, nekā visu gadu Rīgā dzīvojot. Skumji, ka latvietis pazaudējis savas estētiskās jūtas pret koku. Žagari taču mētājas visās malās! Bet gumijas dūmu stabu pelni lēnām nolaidās mūsu ūdeņos, mežos un tīrumos.

Mežaparks. Sveces, izskan pēdējā dziesma. Izskatīga, cēla tautiete dzidrā latvju valodā pasaka – svētku "orgkomiteja". Un nemaz neējt, ka būtu kaut ko briesmīgu pateikusi. Man asins sastingst. Vēroju, skatos apkārt. Tauta sēž mierīgi. Nedzird, ka būtībā zaims pateikts svētnīcā. Komūnisma terminoloģijas pielietošana. Anatolijs Gorbunovs taktiski aizrāda, ka šodien sakām "ricības komiteja".

Bet, kad aizeju uz Augstākās Padomes sesijām kā novērotājs, dzirdu, ka mūsu Augstākās Padomes priekšsēdis bieži vien neatšķir "ka" no "kad". Un kad viņš aicina klātesošos apsēsties, nesaka vis – "sēdieties, lūdzu", bet "sēžaties, lūdzu".

Par latviešu valodu runājot, te var rasties pārpratumi ar trimdu un tautu Latvijā. Piemēram, kāda jauna ārste Stradiņa slimnīcā man teica tā: "Šodien mums bija divas operācijas uz sirds." Tā kā pašam arī sāk pielipt krieviskumi (šogad Latvijā esmu bijis jau 13 reizes), es sapratu, ko viņa man gribēja pateikt. Bet citreiz nesaprotu. Kādā darījuma sarunā mans partneris runāja par pastāvīgu firmu, un es gluži vienkārši pieņēmu, ka ar to domāts valsts sektors, jo kas tad cits var būt pastāvīgs. Un tomēr izrādījās, ka runa bijusi par kooperatīvu, vārdu sakot, – par patstāvīgu firmu.

Pēc pirmajiem Latvijas apmeklējumiem sāku arī Zviedrijā lietot modernos Latvijas izteicienus – sāku "parcīkoties" un "uzšobrīzoties". Valodnieki Stokholmā man drīz vien aizrādīja. Mēs zinām izteicienu "nacionāla pēc formas, sociālistiska pēc satura", bet – ka tikai mūsu latviešu valo-

da nekļūst latviska pēc formas, bet krieviska pēc satura. Ja jau sākam mainīt pat mūsu gramatikas principus. Labi, ka Latvijā ir latviešu valodnieki, kas izstrādā cancelejas valodas terminoloģiju.

Bet man ir ļoti žēl, ka jaunā paaudze acimredzot pilnīgi atmetusi tādu mīļu libiešu vārdu – "vai". Nesaka vairs – "vai mēs iesim uz kino?", bet vienkārši – "iesim uz kino?", kas jau arī ir pareizi, taču Stokholmā no Latvijas atbraukušie bērni ir jautājuši mums: "Kas tas par "vai", ko jūs te visu laiku lietojat?"

Valodu sajaukšana

tu nerunā latviski? Viņa nezināja, ko man atbildēt, sak – ar krieviem jārunā krieviski, tas ir normāli. Bet tas taču nav normāli. Nekur pasaulē tas nebūtu normāli.

Stokholma. Sēžu un sarunājos ar kādu Latvijas uzņēmuma delegācijas locekli. Viņš ir krievs un jūtu, ka viņam neērti runāt latviski. Es slavēju viņa latviešu valodu. Var taču saprasties tīri labi. Ar laiku pamanu, ka viņa latviešu valoda uzlabojas. Un tad viņš man sāk žēloties – viņam būtu daudz labāka latviešu valoda, ja vien latvieši ar viņu runātu

ja, bet Valdemāra ielā!" Bet es spītīgi esmu turējies pie pareiziem nosaukumiem, sākot ar 1989. gadu. Un vecākā paaudze piemērojas man. Viņi atzīstas, jā, protams, atvainojiet, Brīvības iela. Bet ir arī tādi gadījumi, kad, piemēram, kāda sieviete, arī jaunās paaudzes pārstāve, liela latviešu nacionāliste ar vairākiem latviski audzinātiem bērniem man atcirta: "Ļeņina, man tā vienmēr ir bijusi Ļeņina iela!" Kā lai to saprot? Lielāku antikomūnisti es neatrastu visā Latvijā. Manu, ka jaunai paaudzei ir grūti nosaukt Sarkanarmijas ielu par Bruņinieku ielu. Un Stučkas ielu par Tērbatas ielu. Atrod jau vienmēr kaut kādus attaisnojumus – nu, tas jau tikai pagaidām, nekas jau nav mainījies, un tas jau arī tikai tāds sākums utt., u. tīp. Es domāju, jaunā paaudze ir saaugusi kopā ar šiem komūnisma nosaukumiem un tie savā veidā kļuvuši viņiem mīļi. Kaut arī viņi lamā padomju iekārtu un lādējas par pārkrievošanu Bet man ir ļoti nospiedoši, jo biju iedomāties, ka visi gaidīt gaida to brīdi, kad ielas atkal varēs saukt pareizos vārdos.

Bet laikam jau visa jaunā paaudze tāda nav. Jo arī pirms 4. maija es ar prieku manīju, ka daudzu ielu zīmes bija pašrocīgi pārtaisītas pareizos nosaukumos. To laikam darījuši zēni pusnakts stundā. Bet citi plēsuši atkal tos nost.

Jauns komercveikals Brīvības ielā. Preci var pirkt tikai par valūtu. Slēgts. Klauvēju pie durvīm. Pirmīt taču loga zīmē bija teikts, ka vaļā līdz astoņiem. Pulkstenis nav pat seši. Klauvēju. Beidzot durvis atveras par spraugas tiesu, un nikna pārdevēja saka, lai netraucē – veikals slēgts. Pie tādas attieksmes es neesmu pieradis. Atveru durvis un eju iekšā. Saku – "kas par lietu, vaļā taču līdz astoņiem". Pārdevēja – "lūdzu pierādiet!" Protams, zīmē pārlabots – astoņi vietā ierakstīt seši. Skandals! Pie tādas attieksmes es tiešām neesmu pieradis. Beidzot otra pārdevēja atceras, ka neesmu padomju cilvēks. Man atvainojas un steidzas ātri apkalpot. Tās bija tautietes, latvietes. Es nezinu, vai viņas mentāli tiešām gatavas atgriezties Eiropā. Viņām tur nebūtu darba. Viņas atlaistu. Uzreiz.

Vecpiebalga. Ieeju bibliotēkā. Gribu redzēt, kā izskatās lauku bibliotēka. Bērnu grāmatu nodaļā redzu īpašu plauktu – veltītu Ļeņinam. Jautāju meitenei, kas pārliekusies pār galdu: "Vai tad šis muļķības vēl lasa?" Viņa neatbild. Nu prasīju otrreiz: "Vai ar Krievijas demokrātijas kaprāci mēs atgriezīsimies Eiropā? Kāpēc šis muļķības nav izsviestas?" Viņa saka: "Laikam jau vairs nelasa, bet es neesmu pārzine, es esmu tikai atvietotāja."

(Turpinājums sekos)

bija pirmais solis uz asimilāciju. Tas jau parāda, ka spēka vairs nav. Ka trūkst ciņas gribas. Trimdā palikusi tikai izlase, bet tā izlase bija tāda, kas nepakļāvās apkārtējam spiedienam un radīja pretspiedienu.

Es zvanu uz VEF. Atbild – "alļo!" Es: "Ko tas nozīmē?" Atbild – vēl joprojām krieviski. Es: "Ko tas nozīmē?" Atbild, bet šoreiz jau latviski – "VEF". Ar VEF sekretāri, kas runāja ar stipru krievu akcentu, es tīri labi varēju sarunāties latviski, bet kāpēc viņa tik slikti runā? Vai tāpēc, ka viņai Latvijā nav pietiekami daudz izdevības latviešu valodā runāt? Tirgus saimniecībā pa telefonu allaž atbild korekti, jo firmas panākumi atkarīgi no klienta labpatikuma.

Eju pa Ģertrūdes ielu. Tāds dūšīgs zēns, apmēram 20 gadu, izliecies pa logu, krieviski sarunājas ar draugu pulciņu ārpusē. Nu krievu jau Rīgā ir daudz. Bet tad dzirdu, ka viens sauc latviski kādam, kuŗu viņš ieraudzījis ielas otrā pusē. Es saklausu, kas gandrīz viss bariņš sāk runāt latviski. Izrādās, ka bariņā bijis tikai viens vai divi krievi, un tāpēc visi runājuši krieviski. Bet kāpēc tāds bariņš nerunāja latviski, ja ir arī viens otrs krievs viņu vidū? Turklāt tie taču acimredzot bija draugi vai paziņas.

Kāda jauna sieviete man atzinās, ka viņa ar krieviem darbā runājot tikai krieviski, kaut gan tie itin labi protot runāt latviski. Es jautāju viņai – nu, kāpēc tad

latviski. Viņa bijusi sieva, latviete, arī ar viņu nerunājot latviski. Atnāk pārējie delegācijas locekļi un brīnās, ka mēs latviski sarunājamies. Tie visu ceļu uz Zviedriju lidmašīnā ar viņu sarunājušies krieviski. Un es šaubos, vai atceļā viņi runāja latviski. Jūtu, ka tā ir smaga problēma – runāt latviski ar krieviem. Saprotu, ka agrāk tauta bija iebaidīta un oficiālos mītiņos un iestādēs bija jārunā krieviski, citādi varēja atlaist no darba. Zināmas paralēles ar Austrāliju. Pirmajos trimdas gados mums arī bija liels spiediens no apkārtējās vides – mūs spieda kļūt par jauniem austrāliešiem un runāt austrālieši, bet tur jau viss bija otrādi – mēs piemērojāmies mītnu zemes valodām Amerikā, Austrālijā, Zviedrijā. Latvijā latvieši piemērojas ieceļotāju valodai. VEF kultūras pils garderobes krievietes kļuva ļoti agresīvi noskaņotas, kad teicu, ka neprotu krieviski. Kādam vajadzētu apgaismot viņas, ka tas ir viens no imesliem, kāpēc Rietumi ceļ mūri – šoreiz pret Austrumiem. Civilizētai pasaulei ir bail no šādiem cilvēkiem.

Braucu ar tramvaju. Miera iela. Mazs bariņš bērnu sarunājas, saka viens: "Izkāpsim Ļeņina ielā." Tramvajā, kur noteikti viena trešā daļa latviešu, neviens neaizrādīja bērniem, ka tā nav nekāda Ļeņina iela, bet Brīvības iela. Tas bija vasarā. Novembrī dzirdēju, ka vecāks kungs pamāca vecāku kundzi: "Nevis Gorki-

Nepelnīti piemirstā Jelgavas mūzikas dzīve.

Elmārs Zemovičs. *Koncertdzīve Jelgavā: 1920-1940. Māksliniece Zane Neimane. Rīga: apgāds "Laika grāmata", SIA Vesta-LK, 2020. 79 lpp.*

MĀRIS BRANCIS

“Jelgavas mūzikas dzīve Latvijas mūzikas vēstures kontekstā ir nepelnīti piemirsta un pat apieta,” raksta mūzikas vēsturnieks un obojists Elmārs Zemovičs un turpina: “20. gadsimta 20. – 40. gados Jelgavā darbojās skolotāju institūts (atvērta 1920. gadā) un Jelgavas tautas konservatorija (atvērta 1921. gadā), kas devušas lielu ieguldījumu Latvijas tautskolotāju un mūziķu izglītošanā”. Tālāk autors uzskaita vairākus ievērojamus ar Jelgavu saistītus mūziķus, kuri būtu pelnījuši pētījumus un grāmatas – ērģelnieku, diriģentu, pedagogu un komponistu Ati Kauļiņu, pedagogu un komponistu Jēkabu Mediņu, klarnetistu un pedagogu Jūliju Grūtupu, tikpat kā pilnībā aizmirstu diriģentu un komponistu Oļģertu Kreišmani, kurš daudz strādāja Jelgavas profesionālajā teātrī. Maz kurš zina, ka diriģenta gaitas Leonīds Vigners sāka tieši Jelgavā.

Tagad ar apgāda “Laika grāmata” atbalstu mums ir iespēja pavērt dažas ļoti krāšņas Jelgavas, senākās Mītavas, mūzikas vēstures lappuses. Bet jāuzsver, ka tikai dažas lappuses. Autors savu uzmanību vēltījis galvenokārt simfoniskās mūzikas dzīves izvērtējumam, taču atradīsim arī dziedātāju, (izceļot lielisko novadnieci mecosoprānu Elzu Žebransku), instrumentālistu un citu izpildītāju raksturojumu. Tāpat ir pieminēts, ka 20. gadsimta

20. – 30. gados pilsētas mūzikas dzīvi kuplināja divi pūtēju orķestri – 3. Jelgavas kājnieku pulka (diriģents Ernests Kuškevics) un 16. Jelgavas aizsargu pulka pūtēju orķestris (diriģents Teodors Reinholds), taču koncertos dažkārt piedalījās koris “Lira”, Jelgavas Latviešu biedrības koris, 16. Jelgavas aizsargu pulka koris, par to grāmatā netiek runāts.

Lasot izbrīnu rada bagātais Jelgavas mūzikas piedāvājums: 1926. gadā darbojās Jelgavas Valsts darbinieku biedrības simfoniskais orķestris, tā paša gada 17. oktobrī koncertēja Jelgavas mūziķu biedrības jaundibinātais simfoniskais orķestris Teodora Reinholda vadībā. Policija vienmēr asociējusies ar fizisko spēku, kam gara kultūra

ir sveša, bet te uzzibsnī vēsts, ka Jelgavas policijas darbinieku biedrība divas dienas pilsētā rīkojusi Rīgas simfoniskā orķestra uzstāšanos. Nav lieki atgādināt, ka senāk vai katrā otrajā ģimenē kāds prata spēlēt kādu mūzikas instrumentu, teiksim, vijoli vai akordeonu.

Grāmatā parādās daudz jaunu vārdu saistībā ar pilsētas mūzikas vēsturi. Piemēram, Jelgavas filharmoniju vadīja Dr. Arvīds Rogulis – vēl viens ārsts, kurš ir nozīmīgs Jelgavas pilsētas kultūras dzīvē (atgādināsim, ka Jelgavas profesionālo teātri vadīja ķirurgs Dr. Augusts Dargevics), un droši vien viņi nav vienīgie. Kā diriģenti un izpildītāji parādās vārdi, kuri vēlāk pazūd no vēstures skatuves – droši vien kaŗa dēļ.

Šajā nolūkā ir jāizlasa faktoloģiski bagātais pielikums “Mūziķi un mūzikas instrumentu būvētāji, saistīti ar Jelgavu un tās apkārtni”, kur atklājas pārsteidzoši fakti. Piemēram, Jelgavā bez ērģelniekiem dzīvojuši arī ērģelbūvētāji, kāds ir pēckāŗa gados tagadējās Valsts ģimnazijas direktors Augusts Vilks, kurš vēl pēc kaŗa būvēja ērģeles Varakļānos, arī J.G. Šmits un daudzi citi. Annas Žigures romānā “Marselīna” biju lasījis, ka Elza Šērste 20. gadsimta sākumā mācījusies Cinniusa jaunkundzes mūzikas skolā Jelgavā. Elmārs Zemovičs grāmatas pielikumā at-

klāj, ka tā ir bijusi pianiste un pedagoge Olga Elizabete Matilde Cinniusa (1847-1913), dzimusi Jelgavas apkārtnē un 1887. gadā nodibinājusi savu mūzikas skolu pilsētā, šeit arī mirusi. Kur par viņiem varētu uzzināt ko vairāk?

Izlasot šo grāmatu, liekas, ka tā runā par kādu citu pilsētu, ne par Jelgavu, kurā tik maz saglabājies no vecās Mītavas. Laika ritums līdz nepazīšanai ir izmainījis pilsētas seju. Kaŗi to ir nīdējuši, dzēnājuši ļaudis no vienas vietas uz citu. Kaŗa pēdējā gadā sabombardētā un dedzinātā Jelgava ar padomju okupācijas gadu bezpersonisko, bezdvēselisko, trulo plānojumu neraisa asociācijas ar seno Mītavu (izņemot Jelgavas pili), kas senlaikus bija Zemgales un Kurzemes hercogistes galvaspilsēta. Tajā jau 17. gadsimtā pie galma pastāvēja orķestris un galma taurētāji. Hercoga Frīdriha Kazimira galmā bijusi pat virtuoza franču kapella un itāļu opera, bet hercoga Pētera Bīrona laikā 18. gadsimta otrajā pusē izrādīti operu un drāmatiskie uzvedumi Jelgavas Komiskajā operas teātrī. Tas viss liecina, ka pirmie nopietnās mūzikas koncerti un operu izrādes Latvijas teritorijā notika tieši senajā Mītavā, ko rīdzinieki negrib atcerēties.

Ilgus gadsimtus šajā pilsētā dzīvoja daudzi augstdzimuši vācieši jeb baltvācieši, kuriem kopš bērības mācīja spēlēt kādu mūzikas

instrumentu, tādēļ pilsētā bija ļoti plašs birģeru slānis, kuri saprata un mīlēja mūziku. Kad 1844. gadā Jelgavā vairākus sniedza koncertus Roberts un Klāra Šūmaņi, viņi dienasgrāmatā ierakstīja, ka Mītavā ir krietni izglītotāka sabiedrība nekā Rīgā.

Latvieši vienmēr ir sekojuši vācu priekšzīmei, mācījušies no viņiem, arī mūsu Dziesmu svētki patapināti no Vācu dziedāšanas biedrības svētkiem. Mēs savā nacionālismā esam tik augstprātīgi, ka negribam atzīt vācu kultūras spēcīgo ietekmi latviešu gara dzīvē, tāpēc neesam izpētījuši, cik daudz mēs zaudējam, kad 1939. gadā Hitlers aizsauca uz *fāterlandi* savus tautiešus. No Latvijas uz Vāciju aizbrauca ne tikai daži simti vai tūkstoši, bet, kā uzrāda Vikipēdija, vadoņa aicinājumam sekoja apmēram 50 tūkstoši vācieši. Viņu vieta palika tukša. Tātad Latvija, tostarp Jelgava, zaudēja iespaidīgu intelektuālo spēku. Viņu vietā ieradās mazattīstīta tauta, ko savulaik dēvēja par “augšā pulķītis, apakšā muļķītis”, neizglītota, bieži analfabētu masa, kas neko no kultūras nebija redzējuši.

Patiesībā mūsu kultūrā ir ļoti lieli *baltie plankumi*, kurus iekrāso tādi pētnieki kā Elmārs Zemovičs ar saviem darbiem, kas mūsdienu lasītājam pavēŗ apietas vai aizmirstas vēstures lappuses.

TRIMDAS ARCHĪVU MĀJUPCEĻŠ

Trimda un Jelgavas mūzejs

Ģ. Elīsa Jelgavas vēstures un mākslas mūzejs (JVMM) savā krājumā glabā ievērojamu skaitu (vairāk kā 80 000 pamatkrājuma vienību) vēstures un mākslas liecību gan par Jelgavas, gan visas Latvijas kultūrvēsturisko mantojumu no aizvēstures līdz mūsu dienām. Jelgavas mūzeja krājumā ir arī trimdas latviešu liecības par vēstures un mākslas norisēm. Tās mūzejs ieguvis galvenokārt jau 20. gs. 90. gados un 21. gadsimta sākumā kā dāvinājumus pēc LR neatkarības atjaunošanas. JVMM Atmodas gados viens no pirmajiem apzināja materiālus par Latvijas brīvvalsts prezidentiem un to dzimtām, veidoja izstādes un pasākumus.

Laika gaitā mūzejs saņēma dāvinājumus no Čakstu un Zemgalu dzimtu piederīgajiem. Tāpat pamazām ieguvām materiālus arī par Albertu Kviesi, taču joprojām, iespējams, ārpus Latvijas vēl būtu atrodamas vērtīgas liecības par šiem valstsvīriem. Tāpat ir ļoti maz materiālu par Jelgavas pilsētas galvu Ādolfu Neilandu, Hugo Štolcu, Kristapu Frickausu, Kārli Holcmani un Pēteri Godmani, kā arī citiem Jelgavas pašvaldības ievērojamiem darbiniekiem 20. gs. 20. un 30. gados.

Jelgavas mūzeja krājumā ir vairāku trimdas mākslinieku darbi

(piemēram, L. Dombrovska-Larsena, F. Linde, Viestarts Aistars), V. Tepfera bibliotēka, kas nākusi no Izabellas Cielēnas (Zviedrija), kuŗa arī dāvinājusi gan Ģederta Elīsa gleznas, gan Maijas Cielēnas vēstules u.c. dokumentus un tēlniecības darbus, citus Elīasu un Cielēnu dzimtas materiālus. Esam atvērti arī turpmākiem vērtīgu mākslas darbu dāvinājumiem, jo īpaši latviešu vecmeistaru radītiem. Īpaši svarīgi Jelgavas mūzejam allaŗ bijuši novadnieku un ar Ģedertu Elīasu saistītu mākslinieku (Ģ. Elīsa audzēkņu) mākslas darbi.

Pašlaik Jelgavas mūzejs ir ļoti ieinteresēts krājumā iegūt vērtīgas liecības par 1944. gada vasaras traģiskajiem notikumiem: Jelgavas aizstāvēšanas kaujām, pilsētas iedzīvotāju un bēģļu likteņiem. Tāpat mums trūkst fotogrāfiju par Jelgavu īsi pirms pilsētas sagraušanas, proti, 1943. gadā un 1944. gada pirmajā pusē (ielas, arhitektūras pieminekļi, panorāmas skati, arī sadzīve – ģimenes svētki, skolas izlaidums, kāzas, kristības u.c. godi, talkas u.tml.). Mūzejā un vispār Latvijā gandrīz nav atrodamas vizuālas liecības par Jelgavas ievērojamāko sabiedrisko ēku un dievnamu interjeru (Jelgavas latviešu biedrība, bankas, “Kruŗoks”, Pils kino, Virsnieku klubs,

pilsoņu dzīvokļi, aptiekas, Jelgavas rātsnama iekštelpas). Nemaz nav vizuālo liecību par Nikolaja (Vienības) baznīcas un Reformātu baznīcas iekšskatu, Sv. Annas baznīcas vitrāŗām, Jelgavas sinagogām. Ļoti maz fotogrāfiju par Svētes (Bisenieka), Dobeles, Uzvaras un Mātera ielu (īpaši mūsdienu Jelgavas autoostas rajonā). Ļoti interesētu tā laika Jelgavas aerofotogrāfijas. Jelgavas un Zemgales vēstures lappuses mums saglabājušas maz ziņu un dokumentu par vācbaltu izceļošanu 1939.-1941. gadā. No Jelgavas izceļoja ap 2500, bet no Zemgales kopā ap 5000 vācbaltiešu. Jelgavas mūzejam ir nepieciešamas fotogrāfijas, cilvēku atmiņas u.c. materiāli par šo tēmu. Ceram, ka trimdinieku ģimenēs tādi varētu būt saglabājušies un jūs gribētu dalīties ar mums. Mūzejs priecāsies arī par fotoattēlu digitālām kopijām.

Vēl mūzeja krājumā būtu nepieciešami materiāli par Jelgavas skolām, īpaši mazākumtautību (poļu, ebrģeju, lietuviešu, krievu) un, protams, jo īpaši Hercoga Pēterģa ģimnaziju (arī šīs ēkas iekšskati, priekojums, skolotāju istaba, direktora kabinets, bibliotēka – tā visa mums trūkst). Jelgavas mūzejs mājo pēc kaŗa atjaunotajā *Academia Petrina* ēkā, bet nav izdevies ne ģimnazijas absolventu

un pedagogu atmiņas, ne fotoattēlos noskaidrot četru antīko filozofu krūšu tēlu ēkas fasādes nišās vārdus (izņemot Aristoteli, kuŗa biste atjaunota un uzstādīta vecajā vietā). Vāŗbūt tomēr kādam no trimdā mītošajiem latviešiem, kas mācījusies Hercoga Pēterģa ģimnazijā, atmiņā saglabājusies informācija par šo filozofu bistēm, vāŗbūt kādā ģimenes albumā vēl ir atrodami labas kvalitātes attēli.

Mūzeja krājumā plaši pāŗstāvēti materiāli par 3. Jelgavas kājnieku pulku, bet nav nekādu ziņu vai fotogrāfiju saistībā ar Jelgavas 16. aizsargu pulku. Jelgavas pilsētas un novada teritorijā darbojošos aizsargu darbība mūzeja ekspozīcijā nav atspoguļojama. Mūzeja speciālisti būs ļoti pateicīgi par fotogrāfijām, formas tēŗpiem (vai to daļu), nozīmēm, kokardēm, vimpļiem utt.

Jelgavā bija Buru lidotāju skola, aerodroms un senas aviācijas tradīcijas (jau kopš 1911. gada). Arī šādu materiālu mūzejā nav. Vāŗbūt atmiņas, fotogrāfijas u.c. materiāli par šo tēmu ir saglabājušies trimdinieku ģimenēs, privātajos arģīvos. Jānis Akermanis – slavenais latviešu aviokonstruktors, kuŗš atstājis dziļas pēdas ASV un pasaules aviācijas vēsturē, ir jelgavnieks. Vāŗbūt trimdā ir atrodami materiāli par viņu, viņa dzīvi un

darbību, radīniekiem?

Jelgavas mūzeja pienākums ir ne tikai glabāt Jelgavas vēstures liecības, tostarp arī minētās, bet ar tām iepazīstināt sabiedrību, audzinot jelgavniekos cieņu pret saviem izcilajiem novadniekiem, lokālpatriotismu jauniesos, populāŗizēt Latvijas sabiedrībā stāstu par Jelgavas pilsētas spoŗumu pagātnē un pilsētas izaugsmi mūsdienās. Šo darbu kavē “baltie plankumi” mūzeja krājumā, jo ar faktu zināšanām vien ir krietni par maz, lai pilnvērtīgi un vispusīgi mūzeja ekspozīcijā atspoguļotu pilsētas bagātību, bet brīŗiem ļoti skumjo vēstures gaitu.

Ģ. Elīsa Jelgavas vēstures un mākslas mūzejs cer uz jūsu atsauģību un būs ļoti pateicģgs par vēlēšanos dalģties ar mums, līdzdarboģoties mūsu mūzeja krājuma papildināšanā un ekspozģciju pilnģveidoģšanā. Neaizmģrsģsim, ka arī sģkumi ir svarģgi. Turklāt visu dāvinātāju vārdi un labģe darģi palģek vēsturē.

Aldģs Barģevskģs, Ģ. Elģsa Jelgavas vēstures un mākslas mūzeja galvenais krājuma glabātājs
Akadģmģjas ielā 10, Jelgava,
LV – 3001

JURIS URMANIS,
zemessargs, profesors

Zemessargu pārvērtības – no kārtības sargiem par mūsdienīgiem karavīriem

Pirms trīsdesmit gadiem atgūstot valstisko neatkarību, Latvija atradās grūtā stāvoklī. Policijas resursi bija ļoti ierobežoti, naidīgi spēki rīkoja uzbrukumus muitas posteņiem, un kopumā situācija atjaunotajā valstī bija gaužām nedroša. Turklāt uz policiju īsti palauties nevarēja, jo tā bija vienkārši pārdēvēta padomju laika milicija, kurā pamatā strādāja krievu tautības cilvēki. Daļa no viņiem pat bija saistīti ar kriminālo pasauli. Jaunajā valstī joprojām dzīvoja daudzi padomju laiku militārie pensionāri un vēl dažus gadus atradās neizvestās PSRS armijas daļas. 1991. gada rudenī Latvijā svešas valsts militārpersonu skaits pārsniedza 50 tūkstošus cilvēku. Okupācijas armijas izvešana tika pabeigta tikai 1994. gada 31. augustā, taču valstī uz dzīvi palika arī Latvijas neatkarībai nelojāli iedzīvotāji, kuŗu vidū arī Kremļa aģenti.

Ne Latvijas valstij, ne cilvēkiem nebija nevienas organizētas un bruņotas organizācija, uz ko varēja palauties. Tāpēc iedzīvotājiem pašiem bija jāņem groži rokās un jāaizstāv sevi. Tā 1991. gada 23. augustā tika pieņemts likums "Par Latvijas Zemessardzi", kas pavēra ceļu brīvprātīga militāra sabiedrības pašizsar-

dzības formējuma izveidei. Tas kļuva par pirmo reālo militāro spēku atjaunotajā Latvijā un sākotnēji bija pakļauts Augstākās padomes priekšsēdētājam jeb augstākajai amatpersonai valstī.

Tautas armija

Jau nākamajā dienā pēc likuma pieņemšanas pašvaldību teritorijās tika izsludināta zemessargu reģistrācija un atsaucība bija patiešām augsta – dažu mēnešu laikā Zemessardzes rindās iestājās vairāk nekā 10 tūkstoši cilvēku, un gada jubileju organizācija svinēja ar 17 tūkstošiem brīvprātīgo. Pirmsākumos šie cilvēki paši par saviem līdzekļiem pirka formastērpus, ekipējumu, ieročus un municiju. Nozīmīgu ieguldījumu sniedza arī trimdas latvieši, ziedojot naudu un palīdzēja ar padomu.

Jau no pirmajām dienām zemessargi aktīvi iesaistījās valsts aizsardzībā. Nepietiekami apbruņotie iedzīvotāji, kuŗi lielākoties bija guvuši militāro sagatavotību PSRS obligātajā karadienestā, sargāja valsts īpašumus, līdzpilsoņus, palīdzēja robezsargiem, policijai un muitai. Zemessargi cīnījās pret kontrabandistiem, ķēra noziedzniekus, dzēsa ugunsgrēkus, cīnījās ar plūdiem, bloķēja PSRS kaŗaspēka daļas piedalījās

un iesaistījās citās ārkārtas situācijās. Lielā mērā pateicoties zemessargiem, izdevās iegrozot organizēto noziedzību, kas postpadomju valstīs strauji izpletās.

Zemessardzē darbojās dažādu profesiju pārstāvji ar atšķirīga līmeņa izglītību, taču viņus visus vienoja vēlme palīdzēt jaunajai Latvijas valstij. Zemessargi bija faktiski katrā ciematā, vietējie iedzīvotāji viņus labi zināja un uzticējās. Tāpēc organizācija ātri izpelnījās līdzpilsoņu cieņu. Zemessargi lielākoties savu darbu darīja apzinīgi, un aizrautīgi, un tautā radās teiciens – zemessargs nav profesija, tas ir dzīvesveids.

Par cilvēku uzticību liecina kaut vai tas, ka jau 1992. gadā Zemessardzes paspārnē tika izveidota Zemessardzes jaunatnes organizācija – Jaunsardze. Organizācija, kam vecāki uzticēja savus bērnus, lai tos audzinātu patriotiskā garā un iemācītu aizstāvēt Dzimteni. Šobrīd tajā darbojas gandrīz desmit tūkstošu bērnu jeb aptuveni tikpat, cik pašā Zemessardzē.

Atmodināja Ukrainas notikumi

Latvijas varas iestādēm nostiprinoties, zemessargu loma mainījās. No kārtības sargiem tie kļuva par armijas sastāvdaļu, vei-

dojot NATO standartiem atbilstošas vienības. Pakāpeniski tika apvienotas sākotnēji izveidotās Zemessardzes brigādes un bataljoni, Zemessardzes atsevišķās vienības tika pārveidotas un pievienotas Nacionālo bruņoto spēku veidu un vienību sastāvam. Savukārt 2010. gada 1. septembrī stājās spēkā jaunais Latvijas Republikas Zemessardzes likums, kuŗš nosaka, ka Zemessardze ir Nacionālo bruņoto spēku sastāvdaļa. Tagad tās mērķis ir iesaistīt Latvijas pilsoņus valsts teritorijas un sabiedrības aizsardzībā un piedalīties valsts aizsardzības uzdevumu plānošanā un izpildē.

Zemessargi kopā ar profesionālās armijas karavīriem piedalās apmācībās un starptautiskās miera nodrošināšanas misijās. Mūsu zemessargi bijuši misijās Kosovā, Irākā, Bosnijā un Afganistānā. Viņiem izveidojusies cieša sadarbība ar līdzīgām organizācijām Lietuvā un Igaunijā, kā arī ar ASV Mičiganas štata Nacionālo gvardi.

Līdz ar Zemessardzes integrēšanu bruņotajos spēkos, iedzīvotāju interese par organizāciju gāja mazumā. Taču pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā 2014. gadā valsts aizsargāšana atkal kļuva par aktuālu tematu. Ar Zemessardzes komandiera Leonīda Kalniņa pūlēm organizācija atkal tika atmodināta un kļuva par tautas spēka iemiesojumu. To lielā

mērā apliecina nesena kampaņa "Palīdzot zemessargam, tu palīdz sev", kuŗā ziedojumos izdevās savākt vairāk nekā 75 tūkstošus eiro nakts redzamības brillēm.

Zemessardze aizvien ir lielākais valstij uzticamais militārais spēks, aptverot vairāk nekā 8000 dalībniekus, kamēr Latvijas Republikas profesionālajā armijā šobrīd dien 6500 karavīri.

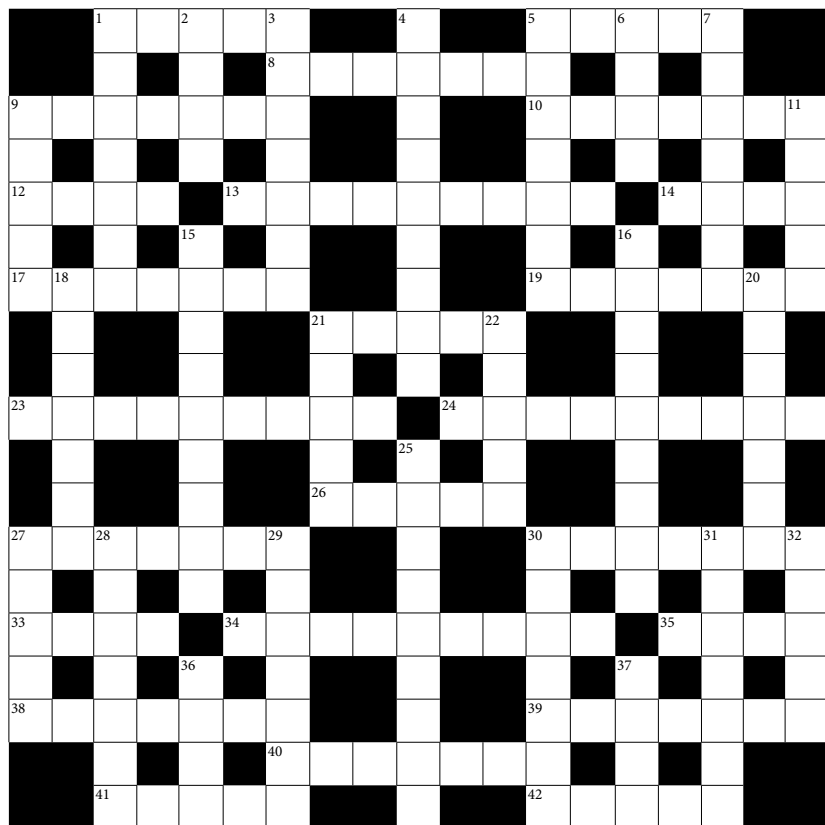
Strādājot savu ikdienas darbu un dzīvojot savu privāto dzīvi, joprojām būdami brīvprātīgas organizācijas biedri, zemessargi apzinās savus pienākumus un atbildību. No virspusēji sagatavotiem entuziastiem viņi kļuvuši par mūsdienu prasībām atbilstošiem, bruņotai kaujai sagatavotiem speciālistiem, kuŗi ir gatavi jebkuŗā brīdī palīdzēt krīzes situācijās un stāties preti ienaidniekam, lai kāds tas arī būtu, un novērst draudus Latvijas neatkarībai.

Lai arī Zemessardzē var darboties tikai Latvijas pilsoņi, organizācijai palīdzēt var arī trimdas latvieši, piemēram, kļūstot par kādas Zemessardzes vienības patroniem, uzdāvinot noderīgu ekipējumu, piešķirot stipendijas vai kādu apbalvojumu labākajiem zemessargiem.

Atbalstot Zemessardzi, kopīgiem spēkiem gādāsim, lai mums, mūsu bērniem un mazbērniem Latviju vairs nekad nebūtu jāzaudē!

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

KRUSTVĀRDU MĪKLA

stība. 4. Apkārtmērs. 5. Šacha figūra. 6. Pilsēta Japānā, Honsju salā. 7. Vāveru dzimtas grauzējs. 9. Pēc kāda laika. 11. Liela ģimene. 15. Indīgi zirnekļi. 16. Kuģniecības uzņēmumi. 18. Apaļa būve ar kupolu. 20. No maniokas bumbuļa cietes iegūti putraini. 21. Apdzīvota vieta Ozolnieku novadā. 22. Ložņājošs vai kāpelējošs arāliju dzimtas krūms. 25. Latviešu dzejnieks (1803-1878). 27. Sala Vidusjūrā. 28. Apdzīvota vieta Apes novadā. 29. Gundegu dzimtas ārstniecības augs. 30. Apdzīvota vieta Krāslavas novadā. 31. Kapoku dzimtas koks. 32. Malkas tilpuma mērvienība. 36. Valsts galvaspilsēta Eiropā. 37. Izkususi masa, ko izverd vulkāns.

Krustvārdu mīklas (BL Nr. 19) atrisinājums

Līmeniski. 4. Kantilēna. 7. Kvota. 8. Pinte. 9. Karameles. 10. Temīda. 11. Ape. 13. Prauli. 18. Patrona. 21. Batika. 23. Lībeka. 24. Kito. 25. Tepe. 26. Bamako. 28. Orkāns. 29. Istabas. 34. Kuslas. 35. Isa. 37. Varāns. 38. Sarabanda. 39. Skeči. 40. Kobra. 41. Statuetes.

Stateniski. 1. Atmata. 2. Ilzene. 3. Avīzes. 4. Kakadu. 5. Apsara. 6. Stakle. 12. Pori. 14. Mantis. 15. Anketas. 16. Pajas. 17. Sijas. 19. Abaks. 20. Skone. 22. Ako. 23. Leo. 27. Paks. 30. Tunika. 31. Taksis. 32. Makaks. 33. Angārs. 35. Imanta. 36. Agaves.

Līmeniski. 1. Tāds, kas aizņem lielu teritoriju, platību. 5. Konditorejas izstrādājumi. 8. Aplūgta. 9. Taisnes nogrieznis ar noteiktu virzienu. 10. Rupjš, smagnējs. 12. Latviešu aktrise (1923-2012). 13. Sarkanā biljarda bumba. 14. Japānas seniedzīvotāju pēcteči. 17. Nokritis, satrunējis koks. 19. Latviešu rakstniece (1885-1976). 21. Pilsēta Kurzemē. 23. Latviešu gleznotājs (1866-1916). 24. Auglis, kas pēc nogatavošanās paliek ieslēgts ap-

valkā. 26. Tēls R. Blaumaņa lugā "Skroderdienas Silmačos". 27. Bigoniju dzimtas koks. 30. Asas, bargas. 33. Ilgi laika posmi. 34. Kādas zemes ieceļotāju apmetnes citās zemēs. 35. Alkoholisks dzēriens. 38. Kalnu sistēma Itālijā. 39. Kazrags. 40. Samazināties apjomā. 41. Franču grafiķis (1908-1982). 42. Latviešu literatūras un mākslas kritiķis (1877-1908).

Stateniski. 1. Vircoti. 2. Potēt ar pumpuru. 3. Savstarpēja atbil-

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Liktenārdzys – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Liktenārdzys, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Liktenārdzys top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palīdz! Ziedo!**

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:

AS "Citadele banka"

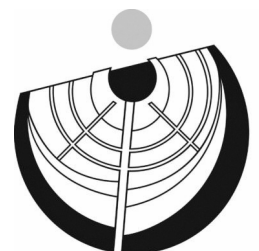
Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:

USA CITIBANK, N.A., NEW YORK

Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.liktenardzys.lv

LIKTEŅDĀRZS

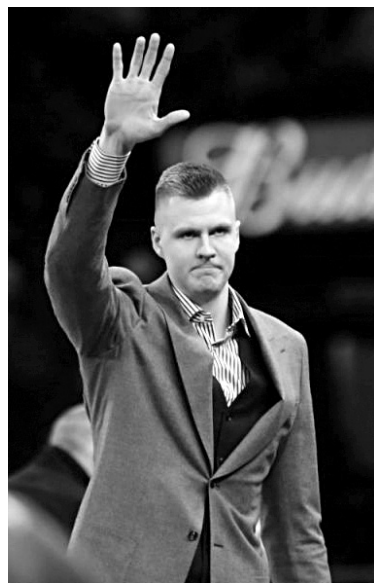
SPORTS

Atvieglo ierobežojumus sporta treniņiem

Valdība 21. maijā, pieņēma lēmumu mīkstināt ārkārtējās situācijas laikā noteiktos ierobežojumus. Attiecībā uz sportistiem Ministru kabineta lēmums nosaka, ka, neievērojot divu metru distanci, būs atļauti sporta treniņi (nodarbības) tādiem sportistiem, kuŗi ir Latvijas pieaugušo izlašu, Latvijas Olimpiskās vienības un Latvijas Paralimpiskās vienības dalībnieki, kā arī tādu komandu sporta spēļu augstāko līgu komandu dalībnieki, kuŗi veic no rakstveida līguma izrietošus sportista pienākumus. Tomēr tas nebūs attiecināms uz ciņu sporta veidu sportistiem.

Kristaps Porziņģis: pietrūkst jautrības laukumā

Latvijas basketbola zvaigzne Kristaps Porziņģis, kuŗš Nacionālajā basketbola asociācijā pārstāv Dalasas *Mavericks* vienību, ilgojas pēc NBA sezonas atsākšanās, trešdien savā *Instagram* kontā ierakstīja Porziņģis, vienlaicīgi paķircinot Klīvlendas *Cavaliers* centra spēlētāju Andrē Dramondu.

Kristaps Porziņģis
// FOTO: SCANPIX/AP/LETA

Porziņģis publicējis divus fotoattēlus ar spēles epizodi, kuŗā viņš ietiec bumbu grozā pāri tobrīd Detroitas *Pistons* centram Dramondam. "Ceru drīz spēlēt," raksta Latvijas basketbolists. "Pietrūkst jautrības laukumā. Piedod, mans draugs, Andrē Dramond! Zinu, ka mēģināsi man atdarīt."

Nosauc Bertānu par vienu no labākajiem basketbolistiem

ULEB Eirolīgas un VTB līgas kluba Maskavas CSKA basketbolists Maiks Džeimss nosaucis Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) kluba Vašingtonas *Wizards* spēlētāju Dāvi Bertānu par vienu no labākajiem basketbolistiem, ar kuŗiem viņš ir spēlējis.

Raimonds Vējonis
// FOTO: LETA

Maiks Džeimss (pa kreisi) // FOTO: VTB līga

"Pieci labākie basketbolisti, ar kuŗiem man sanācis uzspēlēt? Pa pozīcijām: Džru Holidejs, Devins Būkers, Dāvis Bertāns, Antonijs Deiviss un Demarkuss Kazinss. Labākais treneris – Dimitris Itudis," teica amerikānis intervijā Krasnodaras *Lokomotiv-Kuban* pārstāvim Mindaugam Kuzminskam.

Latvija vēlētos uzņemt Eiropas čempionātu

Latvijas Basketbola savienības (LBS) prezidents Raimonds Vējonis apstiprinājis, ka Latvija ir ieinteresēta rīkot 2025. gada Eiropas čempionātu (EČ) vīriešiem.

"FIBA aptaujājusi nacionālās federācijas, lūdzot apliecināt vispārēju interesi rīkot vīriešu *EuroBasket2025* un konkrētu vēlmi rīkot Eiropas sieviešu čempionātu 2023. gadā," LBS mājas lapā citēts Vējonis. Uz sieviešu turnīra rīkošanu LBS nolēmusi nepretendēt, ņemot vērā, ka pēdējos desmit gados divreiz jau tas ir darīts. "*EuroBasket2025* Rīgā būtu labs izai-

cinājums. FIBA nosūtīts apstiprinājums, ka esam ieinteresēti startēt nākamajā konkursa kārtā," sacīja Vējonis. Iepriekšējais Eiropas čempionāts norisinājās 2017. gadā. Nākamais notiks 2022. gadā piecās Eiropas pilsētās. Tam bija paredzēts risināt nākamgad, bet vīrusa pandēmijas dēļ tika pārcelts gadu vēlāk. Pirmo reizi pēc neatkarības atjaunošanas daļa no 2015. gada Eiropas čempionāta finālturnīra notika Latvijā. Tas risinājās arī Francijā, Chorvatijā un Vācijā.

Valdības lēmums atļaut no 1. jūnija profesionālajiem sportistiem treniņos neievērot divu metru distancēšanu dos iespēju Latvijas Basketbola savienībai (LBS) rīkot treniņus gan Latvijas pieaugušo valstsvienībām, gan jauniešu izlasēm, intervijā LBS mājas lapā sacīja Raimonds Vējonis. LBS šādam pavērsienam gatavojusies jau laikus, tāpēc īpašs valdes lēmums nav bijis jāpieņem. "Jau izstrādāts grafiks gan sieviešu, gan vīriešu valstsvienību dalībnieku treniņiem, un esam gatavi no 1. jūnija izmantot visas atļautās iespējas.

(Turpināts 20. lpp.)

PĒRK

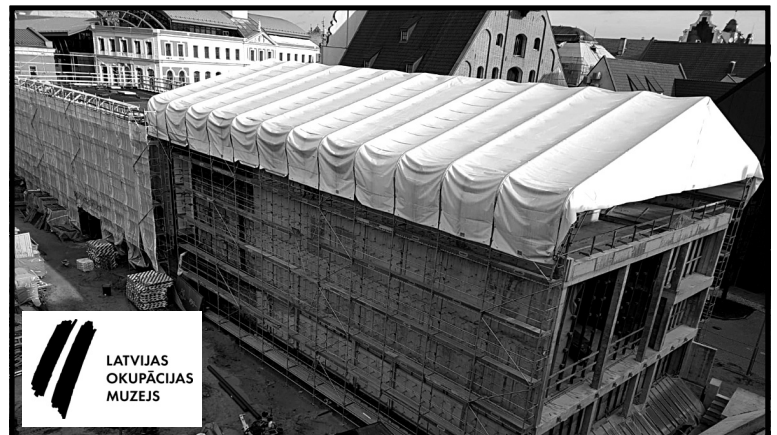
Mežus, cirsmas. Veic meža inventarizācijas.
Tālr. +371 27866653.

Ilgtermiņā izīrēju dzīvokli Vecrīgā.

Jāņa iela, 64 kvadrātmetri.

Eur 440 + komunālie maksājumi.

Tālrunis ASV: +1 269 5014433 klass.vavere64@gmail.com

Latvijas Okupācijas muzejs sirsnīgi pateicas saviem ziedotājiem!

Muzeja pārbūves projekta nobeigums ir jau saredzams.

Ziedojiet un palīdziet muzejam atgriezties mājās!

Ziedojumu čekus sūtiet:

OMFA, c/o Ilze Resnis, 10930 Nollwood Drive, Chardon, OH 44024, USA ar norādi – ziedojums Latvijas Okupācijas muzeja "Ceļamaizei".

Latvijas un ASV kopuzņēmums BALVINAMI piedāvā:

** Pirkst Jūsu daudzdzīvokļu namu vai tā daļu Rīgā
** Namu apsaimniekošanu un juridisko pārstāvēšanu Latvijā

A.Batarags 201-788-5315 (NJ)

abatarags@optonline.net

A.Padegs 845-462-3317 (NY)

apadegs@optonline.net

MATISS KUKAINIS

ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM ASV UN LATVIJĀ.

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Valņu iela 3, Rīga, LV-1050
e-pasts: matiss@ska.lv
+371 28390346

LATVIAN AMERICAN SHIPPING LINE

Kravas pārvadājumi starp ASV un Latviju!

Visāda veida kravas sūtījumi: **pārcelšanās** (uz vai no Latvijas), **jūras transports, gaisa kravas** un arī naudas pārsūtījumi (caur Baltic Financial Services).

Aprīlī plānoto **paku sūtījumu atliksim uz maiju!**

Skat. lūdzu info. nākamās laikraksta LAIKS numuros un www.lasl.com!

Ar jautājumiem lūdzam: **zvanīt: 1-888-LATVIAN • rakstīt: info@lasl.com**

IZDEVĪGI APDROŠINĀJUMI

LRFA.org
215.635.4137

Veselības | Medicare | Dzīvības | Ceļojumu

Raženas dzīves ceļojums Klīvlāndē un citur

Atkal viens Latvijas milzis devies Viņšaulē, mantojumā atstājot milzu bagātības.

Arturs Tālvāldis Rubenis beidza šīs zemes gaitas 92 gadu vecumā 1920. gada 28. martā. Viņš dzimis Bērzgales pagasta Silauniekos 1927. gada 5. jūnijā, Vasarsvētku dienā, kas pēc nostāstiem, ir Laimas dāvanu svētīta pasaulē ierašanās. Artūrs bija latviešu tautas kultūras kopējs, būdams rakstnieks, skatuves lomu tēlotājs, režisors, latviešu un latgaliešu valodu kopējs un līdzdarbinieks jo daudzus latviešu pasākumos.

Tēvs Jānis Rubenis un māte Valentīna ar savu darba tikumību iedvesmojuši Artura nodošanos tautas labā. Paliekošs iespaids ir arī no dzimtas puses agrīnām dzīves vietām. Dzīves vieta Silauniekos bija Bērzgales krastos, kādreizējās muižas platībā, kur tuvumā bija skola, baznīca un kapsēta. Tēvs strādāja Rēzeknes apriņķa policijā, uzdienēja līdz iecirkņa priekšniekam, bija Bērzgales un Viļānu aizsargu nodaļas priekšnieks un Rēzeknes 17. Aizsargu pulka 8. rotas komandieris un apbalvots ar Aizsargu nopelni krustu un Triju Zvaigžņu ordeni. Ģimene vairākkārt pārcēlās, vispirms uz Plaviņām un Kupšiem. 1928. gadā tēvu pārcēla uz jaunu darbavietu Viļānos, un savā krustmeitai veltītā grāmatā, Arturs atceras pavasara palu laikus, bērzu birzis, slēpošanu un peldēšanos Kažaukā. Arturs atceras arī 1931. gada oktobrī piedzimušo brālīti Leonīdu, kurš nomira tā paša gada otrajos Ziemassvētkos.

Savas skolas gaitas Arturs uzsāka ar atklājumu, ka viņa redze ir stipri ierobežota, bet nākamā gada vasarā izdarītās trīs kataraktas operācijas vēlākā pārbaudē Amerikā tika atzītas par medicīniski cildināmām. Pamatskolu Arturs pabeidza Varakļānos, uz kurieni tēvu pārcēla 1942. gadā. Jau pamatskolā zēnam bija iedzēlusī teātra bite. Ievērojusi sava skolnieka teātrālo interesi, 1943./44. skolas gadā matemātikas skolotāja Arturam piešķīra lomu lie-

tuviešu rakstnieka, Kaža Biņķa lugā "Jaunaudze". No tā laika viņš vienmēr ir laipojis skatuves dēļus.

Pēc vāciešu ienākšanas Latvijā izplatītajā ziņojumā vēstīja, ka 1927. gadā dzimušos vīriešus iesaistīs vācu leģionā, bet Arturs piebiedrojās Sarkanu policijas nodalījumam. 1944. gada 24. jūlijā, tuvojoties frontei, viņš atstāja mājas Varakļānos un kājām devās, ejot pie tēvamāšas Līzes uz Maricieņu. Kad artilērijas šķembas sāka lidot visapkārt, uz divriteņa ar pāris saiņiem un izvairoties no lidmašīnu apšaudīšanas, pa šoseju jauneklīs traucās uz Rīgu, kur viņam piebiedrojas arī māte. Nu kopīgi devās uz Kurzemi un 24. oktobrī no Liepājas izkuģoja uz Gottenhafenu Polijā. Tā sākās trimdnieka gaitas.

Meklējot apmešanās vietu svešzemē, viņi 20. decembrī nonāca Gulzovā, kur uzturējās līdz 1945. gada 26. martam. Šeit ģimenei piebiedrojās arī tēvs. Atbrīvots no dienesta, bija paguvīš noķert vilcienu. Tomēr ceļojums bija jāturpina, un viņi devās uz *Glückstadt*, un no turienes nokļuva *Itzehoe* latviešu pārvietoto personu nometnē.

Nometnē, kā jau visās latviešu pārvietoto personu apmešanās vietās, noorganizēja skolu, baznīcu, skautus un gaidas un arī teātri. Protams, tur iesaistījās arī jaunais aktieris. Viena no lūgām bija R. Blaumaņa "Trīnes grēki", tajā viena no aktrīsēm bija Ilga Pantelis, Artura nākamā dzīvesbiedre ar kuŗu viņš salaulājās 1956. gada 7. janvārī.

Pirms doties uz Ameriku, Arturs Vēl viņš paspēja četrus semestrus mācīties Baltiešu universitātē Pinebergā.

Arturs ieradās Ņujorkā 1950. gada 29. augustā ar kuģi "USS Gen. Haan". Ar autobusu ģimeni nogādāja Bostonā, kur viņi atrada dzīvesvietu *Roxbury* apkārtnē.

Dzīve virzījās uz priekšu. Māte strādāja *Brigham* slimnīcā, tēvs pie būvniecības, bet Arturs pats pelnījās dārzniecībā un loloja domu par izglītības turpināšanu. Tēvs gribēja, lai dēls studē jurispudenci, bet Arturs gribēja mā-

cīties, kā sarakstīt drāmas. Dārzniecībā strādājot, iztikai pietika, pietika arī skolas naudai, un drīz viņam bija bakalaura diploms no *Emerson* kolledžas. Bet vēl joprojām bija dziņa uz drāmu rakstīšanu, un viņš iestājās jaundibinātajā Bostonas universitātes teātra mākslas fakultātē. 1956. gadā viņš saņēma maģistra gradu teātra zinībās. Tajā laikā Arturs uzstājās daudzās klasisko rakstnieku lugās. Lielā loma bija *Dr. Kurz Robert A. Jackson* lugā *Thunder Rocky Bay*. Neizpalika G. Hauptmaņa, Tenesija Viljamsa, Ednas Ferberes, Antona Čehova un citu autoru darbi. Šajā laikā no Kalifornijas ieradās Ilga Pantele, un viņi salaulājās. 1957. gada 22. jūlijā piedzima dēls Valdis Artūrs. Valdis ir beidzis Ohajo pavalsts universitāti ar bakalaura gradu dabas aizsardzībā.

Bostonā bija apmetušies daudzi izcilie Latvijas teātra ļaudis, arī Dailes teātra bijušais aktieris un režisors Kārlis Veics. Viņš uzņēmās Bostonas teātra grupas vadīšanu, un tajā iekļāvās arī divdesmit četrus gadus vecais Arturs. Viņš iestudēja Annas Brigaderes "Sprīdīti" un "Maiju un Pajū", uzveda Anšlava Egliša lugu "Galma gleznotājs". Bostonas *Footlight* klubam Artūrs iestudēja *John Cecil Holm* lugu "Gramercy Ghost". Bez teātra savu laiku viņš pavadīja ar Daugavas Vanagiem

un skautiem, būdams roveris un skautu vadītāja palīgs un Bostonas Organizāciju apvienības sekretārs.

Bostonas latvieši iegādājās vec-latviešu īpašumu ar lielu grāmatu krājumu. Artūrs uzņēmās šo grāmatu katalogēšanu un bibliotēkas izveidošanu. Viņa ietekmē tapa arī latviešu lugu krātuve. Ilgas brālis ieminējās, ka Artūram vajadzētu iegūt bibliotēkas zinātņu gradu, lai būtu nodrošināts maizes darbs. Pārceļoties uz Klīvlāndi viņš iestājās *Case Western Reserve* Universitātē un 1968. gadā saņēma maģistra gradu (MS) bibliotēkas zinībās. Studiju laikā viņš kā interns darbojās universitātes *Freiberger* bibliotēkā, un pēc studiju beigšanas pieņēma piedāvājumu darbam šajā bibliotēkā, kur nostrādāja trīsdesmit gadus līdz aiziešanai pensijā.

Teātra novērotājs Viktors Hausmanis savā grāmatā ir sīki aprakstījis Artura teātra gaitas, un viņa laikrakstā *Laiks* (18.–24. aprīlis, 2020) atvadu apcere ir izsmēloša. Šķiet, Artura dzinēj spēks nekad neapstājās. Arturs piedalījās Klīvlāndes latviešu draudžu apvienošanā, uzņēmās arī skolotāja atbildību Klīvlāndes latviešu draudzes skolā. Lai veicinātu latviešu valodas prāšanu, viņš ik gadus iestudēja 17 lugas, ikreiz piedaloties 20-30

skolēniem. Viņš kļuva Daugavas Vanagu atbalstītās teātra grupas direktors ar Ilgas piedalīšanos un tēlojot lomas gandrīz ikvienā izrādē. Kopā uzvesti 70 iestudējumi – 42 Daugavas Vanagiem, 17 skolai, un 11 gaidām un skautiem. Artūrs uzņēmās vadību *Latvian Theater Association of Northern America, Inc.* un ar Artūra ierosinājumu 1965. gadā Čikāgā tika 21 citu pilsētu teātru pārstāvji, lai pārrunātu kopīgu sastrādāšanos un lugu iestudēšanu. Domai bija piekrišana bet, diemžēl, pietrūka īstenotāju.

Nebija Klīvlāndē neviena pasākuma vai grupas, kuŗā Artūrs nepiedalījās – skautu vadībā, grāmatu pulciņā – bet it sevišķi liels nopelns viņam pienākās par Klīvlāndes latviešu grāmatas tapšanu "Mūsu mājas un patvērumus". Viņš regulāri rakstīja par notiekošo Klīvlāndē laikrakstam *Laiks* un *Klīvlāndes draudzes ziņām*. Brīvā laikā Arturs krāja Latvijas, Igaunijas, Lietuvas un Skandināvijas valstu pastmarkas.

Arturs ir sarakstījis 126 lugas un izdevis to sakopojumus: 12 latviešu valodā, 7 latgaļu un 1 angļu valodā. Vairākas lugas viņš ir tulkojis latviešu valodā no angļu valodas. Visi viņa darbi tapa vai nu rokrakstā, vai uz vecas klaburīgas rakstāmmašīnas.

Savos astoņos braucienos uz Latviju, viņš lugas aizveda turp un bija režisors vairākos to iestudējumos. Artūra lielā nodoshānā bija latgaliešu valodas kopšanai un atbalstīšanai. 1990. gados viņš brauca uz Latgali, kur bija uzaicināts par vieslektoru Rēzeknes augstskolā. Arturs Rubenis mudināja vietējos teātra milētājus rakstīt lugas un spēlēt teātri.

Artūrs ir saņēmis Atzinības rakstus no Daugavas Vanagiem, Amerikas latviešu apvienības, no Latgales organizācijām. Bet mēs visi izsakām dziļu pateicību viņa ražīgumam, un vēlām saldu dusu *Olmsted Falls Sunset* kapsētā latviešu nodalījumā.

ANDA SŪNA COOK

SARĪKOJUMI/DIEVKALPOJUMI

SARĪKOJUMI

Redakcija lūdz lasītājus saziņāties ar sarīkojumu un dievkalpojumu rīkotājiem, precizējot, vai paredzētie sarīkojumi notiks, vai tie ir atcelti!

LOSANDŽELOSA (CA)

Losandželosas latviešu namā (1955 Riverside Dr., Los Angeles, CA 90034).

Mūsu draudze vēl nedrīkst rīkot dievkalpojumus Losandželosā. Mums nav paredzēts jūnijā vai jūlijā.

SIETLA (WA)

Sietlas latviešu sabiedriskais centrs (11710 3rd Ave. N. E. Seattle, WA98125). Mājas lapa: www.seattlatviancenter.com

SV. PĒTERSBURGA (FL)

Sv. Pētersburgas latviešu bied-

riība (5220 Brittany Dr. S, Apt. 1410, St. Petersburg, FL 33715), tālr: 727-8272338. Uzmaniību! Mainījusies biedrības Facebook lapa, lūdzam sekot mūsu jaunajai lapai „Latviesu Biedrība St. Petersburg FL”. Sīkaku infomāciju par pasākumiem var uzzināt Biedrības Facebook lapā vai zvanot Dacei Nebarei Tel: 917-755-1391

TĒRVETE

Valdes sēdes – katru ceturtdien 19:30 Centrā. Pensionāru sanāksmes pirmdienās, 13:00. Info: 514-992-9700. www.tervete.org

ZIEMEĻKALIFORNIJA

(425 Hoffman Ave, San Francisco), Info: www.zklb.wordpress.com, ZKLB sekr. un informāc. daļas vadītāja Una Veilandetālr.: 408-813-5104, e-pasts: una.veilande@gmail.com. Katru otrdienplkst. 20:00 koŗa mēģinājums. DIEVKALPOJUMI

• Bostonas latv. ev. lut. Trimdas dr: (58 Irving st, Brookline MA 02445). Info: 617-232-5994, e-pasts: bostonastrimdasdraudze@gmail.com, tālr: 617-232-5994. Māc. Igors Safins. Tālr: 617-935-4917. E-pasts: igorssafins@gmail.com. Runas stundas trešdienās 10:00 – 15:00. Dievk. notiek 11:00. Dievk., 12:00 Bībeles stunda.

Čikāgas latv. ev. lut. Ciānasdr.:

(6551 W Montrose Ave, Chicago IL 60634), tālr.: 773-725-3820; E-pasts: cianasdraudze@gmail.com; www.facebook.com/Cikagas-Cianas-draudze-25504389796-5234. Dievk. notiek svētdienās 10:00. Pēc Dievk. kafijas galds. Māc. Gundega Puidza, tālr. birojā: 773-736-1295; mājās: 708-453-0534, E-pasts: puidza@yahoo.com

Čikāgas latv. ev. lut. Sv. Pēterdr: (450 Forest Preserve Dr, Wood Dale IL 60191). Tālr.: 630-595-0143. Māc. Ojārs Freimanis. Dr. pr. Uldis Pūliņš. Dievk. notiek svētdienās 10:00. Pēc Dievk. kafijas galds.

Čikāgas latv. baptistu dr: (820 Ontario St, Oak Park, IL 60302). Māc. Oļģerts Cakars. Tālr.: 708-383-5285.

Denveras latv. ev. lut. dr.: (10705 West Virginia Ave, Lake-Turpinātis 19. lpp.)

Mūžībā aizgājusi mīļā

ANITA HOMAN,
dzim. REBOKS

Dzimusi 1946. gada 3. septembrī Vācijā,
mirusi 2020. gada 21. maijā Arlingtonā, Virdžīnijā

Mīlestībā piemin

VĪRS GLEN

MEITA CLAIRE AR ĢIMENI
DĒLS ANDREW AR ĢIMENI

DIEVKALPOJUMI

(Turpināts no 18. lpp.)

wood, CO 80226). Birojs atvērts ceturtdienās no 10:00 līdz 14:00. E-pasts: reglite@aol.com **Dievk. notiek svētdienās 9:30.** Pēc Dievk. sadraudzība.

Detroitas Sv. Paula latv. ev. lut. dr.: (30623 W. Twelve Mile Road, Farmington Hills, MI 48334). **Dievk. notiek svētdienās 10:00.** Seko sadraudzības stunda.

Dienvīdfloridas latv. ev. lut. dr.: Shepherd of the Coast Luth. Church (1901 E Commercial Blvd, Ft. Lauderdale FL 33308). Info: Ilze Folkmane Gibbs, e-pasts: folkmane@hotmail.com Info: Andrejs Jugs, tālr.: 561-447-9050. **Dievk. notiek 14:00.** Pēc Dievk. visi lūgti pie kafijas galda!

Dienvīdkalifornijas latv. ev. lut. dr.: baznīca (1927 Riverside Dr., Los Angeles CA 90039). **Dievk. notiek plkst. 11:00.** Mūsu draudze vēl nedrīkst rīkot dievkalpojumus Losandželosā.

Džamaikpleinas Trīsvienības latv. ev. lut. dr.: Unitarian Congregational Parish of Norton (2 W Main St, Norton, MA 02766). **Svētdienās 11:00 Dievk.** ar dievg. Kalpo mācītājs Dr. Jānis Keggi, draudzes sekretāre Zigrida Kručkova, tālr.: 617-323-0615.

Grandrapidu latv. ev. lut. dr.: Faith Lutheran Church. 2740 Fuller Ave NE, Grand Rapids MI 49505

Tālr: 616-361-6003. Māc.prāv. Ilze Larsen, tālr: 269-214-1010. Dr.pr. Ivars Petrovskis, tālr: 616-975-2705. **Dievk. notiek 2x mēnesī 10:00.** Pēc Dievk. kafijas galds.

Kalamazū latv. apv. ev. lut. dr.: (122 Cherry Hill St, Kalamazoo MI 49996). Māc. A.Graham. **Dievk. notiek 10:00.** Pēc Dievk. kafijas galds.

Kalamazū latviešu ev. lut. apvienotā draudze seko noteikumiem un pašlaik nenotur dievkalpojumus baznīcā, bet arī mums nav nolemts datums, kad dievnamu atkal atvērs.

Svētdienu svētbriži māc. A. Graham vadībā notiek plkst. 10:00 (pēc austrumu laika) **virtuālā vidē.** Facebook **mājaslapa** Latvian Lutheran united church in Kalamazoo, un Youtube, atrodot kanālu Latviešu apvienotā draudze Kalamazoo.

Klīvlāndes apvienotā latv. ev. lut. dr.: (1385 Andrews Ave, Lakewood, OH 44107) **Draudzes Dievk. notiek svētdienās 11:00. Bībeles stundas notiek 10:00 katrā mēneša otrajā un ceturtajā trešdienā.** Baptistu dr.: Bethel Baptist Church (2706 Noble Rd, Cleveland 44121) dievk. Notiek svētdienās 14:30.

Linkolnas apv. latv. ev. lut. dr.: (3300 C St, Lincoln NE 68510). Māc. Gija Galiņa, tālr.: 402-475-8106. Dr.pr. Kārlis Indriksons, tālr.: 402-438-3036. **Dievk. notiek 1.un 4.svētdienā 10:00.** Otrajā svētdienā Dievk. angļu valodā. Pensionāru saiets katru otro ceturtdienu.

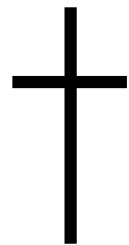
Milvoku latv. ev. lut. Sv. Trīsvienības dr.: (1853 N 75th St, Wauwatosa WI 53213), tālr.: 414-258-8070. Māc. Janis Ginters tālr: 2607975695 Draudzes priekšnieks: Andrejs Junge tālr: 4144166157 **Dievk. notiek svētdienās 10:00.**

Mineapoles – St. Paulas latv. ev. lut. dr.: (3152 17th Ave S, Minneapolis MN 55407). Pēc Dievk. sadraudzība.

Mineapoles – St. Paulas latviešu evaņģēliski luteriskās draudzes video dievkalpojumi notiek katru nedēļu, tos var skatīties mndraudze.org.

Montrealas latv. Trīsvienības ev. lut. dr.: Trinity Latvian Church (P.O. Box 39, Station NDG, Montreal QC H4A 3P7), tālr.: 514-992-9700. www.draudze.orgvai www.tervete.org Dievk. vada dr. pr. Jānis Mateus un Vik. Zvirgzds. tālr.: 5144812530, e-pasts: prez@draudze.org. Dievkalpojumi Centrā.

Lūgums sūtīt SARĪKOJUMU un DIEVKALPOJUMU ziņas uz e-pastu: rigaven@aol.com – Inese Zaķis – ne vēlāk kā PIEKTDIENĀS.

Mūžībā aizgājis mūsu mīlais vīrs, tēvs, brālis un onkulis JĀNIS BĀLIŅŠ

Dzimis 1936. gada 11. martā Saldū, Latvijā,
miris 2020. gada 18. maijā Worcester, NY

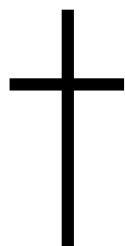
Aizdedz sveci klusu,
Ļauj, lai liesma plīvo.
Ļauj, lai gaisma vieno
Mīrušo un dzīvo!
(V.Mora)

Mīļā piemiņā viņu paturēs
SIEVA JEANNETTE, DĒLS ANDRIS
MEITA JULIANA AR JOSEPH
VIJA GUELLERT, AIRA MEJIA
MARTA BĀLIŅŠ, VIESTURS BĀLIŅŠ
AR ĢIMENĒM

Aizgājusi mūžībā mūsu mīļā

OLITA JORDA GRIGORS, dzim. PALEJS

Dzimusi 1923. gada 10. maijā Rīgā,
mirusi 2020. gada 15. maijā Danburija, CT, ASV

Skumjās un mīlestībā piemin
DĒLS ALDIS GAILĪTIS-ALEKSANDRS, DRAUGI
OSVALDS UN RASMA BELTES, ALDA KĻAVIŅA
UN DRAUGU PULKS AMERIKĀ UN LATVIJĀ

Debesu pļāvās aizgājis mūsu ilggadīgais skolotājs un draugs,
kultūras dokumentētājs un žurnālists

VALDIS BAŠĒNS

Dzimis 1946. gada 27. aprīlī Husumā, Ziemeļvacijā,
miris 2020. gada 16. maijā Vinlandē, Ņūdžersijā

Kad meži plaukst un dārzi zied,
Tev tālu projām jāaiziet.
Vēl atskaties kā vaicājot,
Ko varam ceļā līdzī dot.
Tos labos vārdus neteiktos,
Tos glāstus, rokās aizmirstos,
Tos paņēmu līdz, kad jāaiziet,
Pār augstu kalnu jāaiziet,
Kur Dieva dārzā rozēs zied.

– Rita Gāle

Viņu gaismā paturēs
MĪLĀS BEVERĪNAS
VASARAS VIDUSSKOLAS SAIME

Our dear and long-time friend died unexpectedly

VALDIS BASENS

04.27.1946. — 05.16. 2020.

Remembering him
MARILEM SOODLA FERENTINOS
KAI OJAMAA
KOIT OJAMAA
PAUL JA SUSAN NOGUCHI
EVA JA HENRY BROWN
AILI LABIDAS
EPP JA GARY KUHN
INDREK JA ANU OJAMAA
LIINA KEERDOJA
JŪRI KEERDOJA

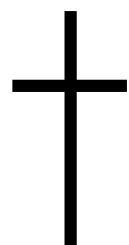
Mūžībā aizgājis mūsu biedrs

fil! KĀRLIS VISVALDIS PREISS, adm., 1965 I

Dzimis 1935. gada 3. februārī Priekulē, Latvijā,
miris 2020. gada 19. maijā Klintonā, Ņūdžersijas štatā, ASV

Sit tibi terra levis

LETTONIAS KONVENTS UN FIP!B!

Mācītājs Profesors Emeritus DR. EGILS GRĪSLIS

(1928. gada 19. februāris – 2020. gada 21. aprīlis)

Apģabāts privātā ceremonijā
Brookside Cemetery, Vinipegā, MB
2020. gada 27. aprīlī

Mīlestībā un sērās piemin
BĒRNI KAREN (GILLES), KRISTIN (KEN), ERIK (JENNIFER)
MAZBĒRNI – THEODORE, CAROLINE; ALLYSON, LAURA, STEVE, AMY;
ALEXANDRA UN CLAIRE, MĀSĪCA DZIDRA IKVILDS ASARIS, MONTREĀLĀ
SIEVA INDRA AR MĀSASMEITU LINDU
VIŅAS VECĀKIEM DACI (VILIS) UN MĀSIŅU LUIZI LATVIJĀ

Kā pats to esi aprakstījis:
"Uz ērgļa spārniem" Dieva Valstībā aiznests tieci...

Piemiņas Dievkalpojums publikai tiks izsludināts,
kad atkal būs iespējams sapulcēties.

LATVIJAS SPORTISTI LATVIJĀ UN PASAULĒ

(Turpināts no 17. lpp.)

Darba plāni gatavi ir arī jaunatnes izlasēm. Jauniešiem pagaidām būs jātrenējas, ievērojot ierobežojumus, taču, cerams, situācijas attīstība ļaus vasaras gaitā ierobežojumus mīkstināt un atsākt sacensības. Ar Lietuvas un Igaunijas basketbola organizācijām jau esam vienojušies par Baltijas kausa izcīņas turnīru rīkošanu U-14, U-15 un U-16 vecuma grupās meiteņu un puīšu komandām, tiklīdz to ļaus apstākļi. Ārkārtējās situācijas noteikumu atvieglošana ļaus pilnvērtīgi trenēties arī 3x3 basketbola izlasei, kuŗas saistībā LBS šobrīd cer uz spēļu atsākšanos augustā. Ja būs iespēja, izlases dalībnieki arī spēlēs Latvijā un pie tuvākajiem kaimiņiem. Ir vairākas iestrādes un LBS valdē apstiprināti dokumenti, kas vērsti uz 3x3 sistēmas attīstību, taču to īstenošana atkarīga no iespējām pilnvērtīgi trenēties un spēlēt. Savukārt Latvijas vīriešu izlasei pandēmijas dēļ izpaliks iepriekš plānotas spēles ar Lietuvas, Dominikānas un Dienvidkorejas izlasēm. Tādējādi sagaidāms, ka nākamās spēles valstsvienība aizvadīs vien novembrī, kad atsāksies kvalifikācijas turnīrs 2022. gada Eiropas čempionātam basketbolā. Neoficiālās ziņas, ka šie mači varētu tik atlikti, nav patiešas.”

2020./2021.gada sezonā Latvijas – Igaunijas Basketbola līgā varētu spēlēt sešas pašmāju komandas, bet Latvijā klubi labprāt spēkotos valsts kausa izcīņā, nākamās sezonas plānus ieskicēja Latvijas basketbola līgu direktors Edgars Bērziņš.

2019./2020.gada sezona noslēdzās priekšlaicīgi, komandām nepabeidzot Latvijas – Igaunijas līgas turnīru. Apvienotajā čempionātā netika izspēlēti izslēgšanas turnīrs, tāpat nenorisinājās Latvijas Basketbola līgas (LBL) play-off.

Parakstīs līgumu ar Itālijas komandu

Basketbolists Artūrs Strautiņš ir tuvu līguma noslēgšanai ar Itālijas spēcīgākās basketbola līgas klubu Varēzes *Openjobmetis*. Itālijas klubs 21 gadu veco latvieti ir nolūkojis igauņu spēlētāja Sīma Sandera Venes vietā, kuŗš atgriežas Spānijā *Fuenlabrada* vienībā.

Šosezon Vene vidēji spēlēja guva 10,8 punktus, izcīnīja 4,2 atlēkušās bumbas un 2,3 reizes rezultatīvi piespēlēja. Kā pirmo papildinājumu pirms nākamās sezonas *Openjobmetis* redz Strautiņu,

Artūrs Strautiņš
// FOTO: LETA

kuŗš Itālijā ir pavadījis pietiekami ilgu laiku, lai netiktu uzskatīts par ārzemju spēlētāju. Strautiņš var spēlēt aizsarga un vieglā uzbrucēja postenī. Šo sezonu Itālijā basketbolists uzsāka Triestes *Allianz* rindās, bet finišēja Itālijas otrās līgas klubā Udīnes *Apu Old Wild West*. Udīnes vienības rindās Strautiņš sešās spēlēs laukumā caurmērā pavadīja 24,3 minūtes, kuŗu laikā guva 11,7 punktus un izcīnīja 4,3 atlēkušās bumbas. Sezonas sākumā Strautiņš pārstāvēja A līgas komandu Triestes *Allianz*. Šosezon spēcīgākajā Itālijas līgā Varēzes *Openjobmetis* rindās spēlēja vēl viens Latvijas basketbolists – Ingus Jakovičs.

Filma par Richardu Lomažu

Klajā nākusi dokumentāla īsfilma par Latvijas basketbolistu Richardu Lomažu, portālu TVNET informēja filmas autors Kaspars Vjakska.

Richards Lomažs
// FOTO: TVNET

Patlaban 24 gadus vecais Latvijas basketbolists šosezon piedzīvoja debiju kontinenta spēcīgākajā klubu turnīrā ULEB Eirolīgā. Francijas komandas Vilērbānas-Lionas *ASVEL* sastāvā Lomažs Eirolīgā piedalījies 27 spēlēs, caurmērā laukumā pavadījis 13 minūtes un guvis 4,9 punktus. Lomažam veiksmīgākā spēle bijusi pret iepriekšējās sezonas Eirolīgas čempioni Maskavas *CSKA*. Latvietis izcēlies ar 15 gūtiem punktiem.

1,87 m garais Lomažs, neskatoties uz mūsdienu basketbola standartiem salīdzinoši nelielo augumu, spējis kļūt par šī sporta veida profesionāli. Lomažs filmā akcentē seno patiesību, ka talants ir tikai maza daļa no sportiskajiem panākumiem – svarīgākais ir smags darbs treniņos. *ASVEL* kluba īpašnieks ir slavenais Francijas basketbolists Tonijs Pārkers, kuŗš ar Sanantonio *Spurs* komandu četras reizes kļuva par NBA čempionu. Pārkers pērn atsūtīja Lomažam privātu ziņu, apsveicot Latvijas basketbolistu ar pievienošanu *ASVEL* komandai.

Lomažs aizvadījis 11 spēles Latvijas nacionālajā izlasē, caurmērā spēlējot 6,8 punktus. Viņš pārstāvējis arī Latvijas U-16, U-18 un U-20 izlases. Pārstāvējot BK *Ventspils*, Lomažs pērn tika atzīts par Latvijas-Igaunijas apvienotās līgas pirmās sezonas finālturnīra vērtīgāko spēlētāju.

Atem sezona Rumānijā beigusies

Rumānijas Basketbola federācijas direktoru padomes sanāsmē ar videokonferences palīdzību pieņemts lēmums sezonu pārtraukt un čempionus nenosaukt, vēstīts Latvijas basketbolista Arta Ates pārstāvētā Klužas-Napokas *U-Banca Transilvania* kluba tīmekļa vietnē.

Artis Ate
// FOTO: FIBA.com

Videokonferences svarīgāko jautājumu vidū bija arī 2019./2020.gada sacensību sezonas oficiālais noslēgums, atstājot spēkā komandu vietas, kādas tās ieņēma pirms Ārkārtas situācijas komitejas pieņemtā lēmuma par sporta aktivitāšu apturēšanu valstī, kas notika 12. martā. Tobrīd Ates pārstāvētais klubs ar 33 punktiem ieņēma pirmo vietu virslīgā. Čempionu tituls sacensību sezonas beigās netiks piešķirts.

BK Ventspils izcīna pirmo e-basketbola čempionu titulu

23. maijā, notika *Pafbet* Latvijas e-Basketbola līgas pirmā čempionāta finālturnīrs, kuŗā četras labākās komandas cīnījās par čempionu titulu un medaļām, informē Latvijas Basketbola savienība (LBS). Pusfinālā spēlēs *VEF Rīga* (pirmā vieta pamatturnīrā) pārliecinoši pārspēja BK *Liepāja* – 86:45. Savukārt BK *Ventspils* pieveica BK *Ogre* – 76:51. Finālserijā starp *VEF Rīga* un BK *Ventspils* pirmās spēles sākumā šķīta, ka ridzinieki droši nostājusies uz tās pašas takas, kas aizveda līdz pārliecinošai uzvarai pamatturnīrā – 17:8. Taču ventspilnieki sakārtoja savu spēli, prasmīgi nobremzēja pretinieku līderi un otrajā ceturtdaļā pārņēma iniciatīvu un vadību (19:27). Turpinājumā BK *Ventspils* pārsvars pakāpeniski auga visā spēles gaitā, finālā sasniedzot – 77:47. BK *Ventspils* ir pirmais Latvijas e-Basketbola līgas čempions.

Latvija uzvar virtuālajā pasaules hokeja čempionātā

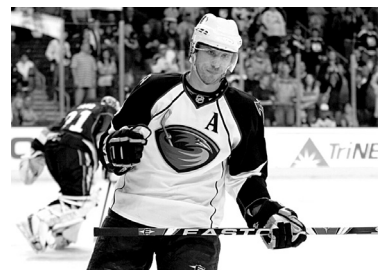
Latvijas hokeja izlase ar savu līdzjutēju atbalstu kļuvusi par 2020. gada pasaules čempioni

hokejā, ziņo Starptautiskā Hokeja federācija (IIHF).

„Šajā notikumā uzvarētājs nebija atkarīgs no tā, cik spēcīgi spēlētāji ir uz ledu, cik NHL spēlētāju kāda valsts uzrāda vai cik liela ir valsts, vai cik daudz tai ir iedzīvotāju,” paziņojumā vēsta IIHF. “Runa ir par līdzjutēju un hokeja ģimenes aizrautību, un tāpēc mēs ieguvām cienījamu uzvarētāju Latviju, kuŗā līdzjutēji balsoja kā traki, plašsaziņas līdzekļi atspoguļoja notikumu, tajā piedalījās Latvijas Hokeja federācija un tādi spēlētāji kā Elvis Merzļikins publicēja videoziņas. Paldies, Latvija! Mēs ceram atgriezties arēnā un uz ledu 2021. gada pasaules hokeja meistarsacīkstēs Minskā un Rīgā.” Reālu spēļu vietā to paredzētajos laikos līdzjutēji divas stundas sociālajos tīklos varēja balsot par katras spēles uzvarētāju. “Balstoties uz līdzjutēju balsīm un maģisku formulu noteicām katras spēles rezultātu,” skaidro IIHF. Kopā 64 spēļu laikā saņemtas 778 712 balsis, tātad 12 167 balsis caurmērā spēlēs, kas aptuveni salīdzināms ar hokeja čempionāta spēlēs vidēji spēlētājiem skatītājiem, uzsvē federācija. Latvijas izlasei līdzjutēju balsojums grupu turnīrā nodrošināja uzvaru ar rezultātu 5:4 pret Norvēģiju, ar 7:4 – pret Kazachstānu, ar 7:2 – pret Itāliju, ar 7:6 (pēcspēles metienos) – pret Somiju, ar 7:4 – pret ASV un ar 7:6 gan pret Šveici, gan Krieviju. Ceturtdaļfinālā ar 7:2 tika pieveikta Kanada, bet pusfinālā Latvija izlases atbalstītāji ar 5:4 pārspēja Slovaikijas fanus. Turnīra finālā Latvija ar 8:5 pārspēja Somijas izlasi, bet cīņā par trešo vietu Čehija ar 8:7 pēcspēles metienos pieveica Slovaikijas valstsvienību. IIHF uzsāka virtuālo pasaules čempionātu tajos pašos datos, kādi būtu bijuši 2020. gada pasaules čempionātā hokejā Cīrihē un Lozannā, un balsošana notika divos posmos.

Krievu hokejists trenēs Rīgas Dinamo?

Par jaunu līgumu ar Latvijas hokeja izlases galvenā trenera Boba Hārtlija vadīto Kontinentālās hokeja līgas (KHL) klubu Omskas *Avangard* paziņojis klubs, sakot paldies par darbu komandā vēl vienam kluba trenerim Vjačeslavam Kozlovam. Kozlovu par vienu no kandidātiem uz Rīgas *Dinamo* vienības galvenā trenera amatu nosauca platformas *Telegram* kanāls “Hokejs bez skatītājiem”. 48 gadus vecais Kozlovs *Avangard* nostrādājis vienu sezonu.

Divkārtējais Stenlija un Gagarina kausu ieguvējs Vjačeslavs Kozlovs. Foto: AP/Scanpix)

Daudz lielāki panākumi Kozlovam ir bijuši kā hokejistam. 1997. un 1998. gada pavasarī viņš cēla vīrs galvas Stenlija kausu kopā ar citiem Detroitas *Red Wings* hokejistiem, bet 2011. un 2012. gada pavasarī uzvarēja KHL Gagarina kausa izcīņā. 2011. gadā viņš to paveica ar Ufas *Salavat Julajev*, bet gadu vēlāk – ar Maskavas *Dinamo*.

Starptautiskā Ledus hokeja federācija (IIHF)

oficiāli piedāvā Rīgā un Minskā gaidāmo 2021. gada pasaules čempionātu sākt divas nedēļas vēlāk – nevis 7., bet gan 21. maijā, savukārt čempioni tiktu noskaidroti 6. jūnijā.

Mūsu hokeja valstsvienība vienmēr var rēķināties ar savu līdzjutēju atbalstu // FOTO: LETA

Jaunie datumi vēl jāapstiprina IIHF kongresā, kas attālinātā formātā norisināsies 24. jūnijā. Jau iepriekš tika ziņots, ka čempionātu vēlas pārcelt pāris nedēļas uz priekšu ar cerībām, ka tajā varēs piedalīties Nacionālās hokeja līgas (NHL) spēlētāji. “Ir skaidrs, ka daudzās augstākā līmeņa līgas sezona sāksies vēlāk. Mums ir jācenšas pielāgot savs grafiks, lai Eiropas līgām dotu papildu dienas pabeigt sezonu,” IIHF citē organizācijas prezidenta Renē Fāzela teikto.

IIHF veikusi izmaiņas 2021. gada pasaules čempionāta grupu sadalījumā, tādējādi Kanadas izlase spēlēs Rīgā, bet Krievija – Minskā. Nākamgad Rīgā B grupā spēlēs Latvija, Kanada, Somija, ASV, Vācija, Norvēģija, Itālija un Kazachstāna, bet Minskā A grupā cīnīsies Baltkrievija, Krievija, Zviedrija, Čehija, Šveice, Slovaikija, Dānija un Lielbritānija.

Daugaviņš trīs sezonas pie Skudras

Kaspars Daugaviņš nākamo sezonu aizvadīs Kontinentālās hokeja līgas (KHL) komandā Maskavas apgabala *Vitjaz*. Viņš pastāstīja, ka pirms tam KHL čempionātā trīs spilgtas sezonas spēlēja Pēteru Skudras vadībā Nižņijnovgorodas *Torpedo* vienībā.

Sporta ziņas sakopojis
P. KARLSONS